

UČITELSKÝ MĚSÍČNÍK

3 | 2025

DIGITÁLNÍ VÝUKA, KTERÁ
MOTIVUJE ŽÁKY I UČITELE

KAM SE ŠKOLOU ZA UMĚNÍM

KRITICKÉ MYŠLENÍ VE VÝUCE

Víte, že...

**Vaše předplatné
není jen tištěný
časopis?**

Zaregistrujte se na
www.rizeniskoly.cz/registrace
a získáte přístup ke svým
časopisům v online podobě
a mnohem více!

Jakmile registraci dokončíte
kliknutím na link v doručeném
e-mailu, napište nám na
redakcers@rizeniskoly.cz
a uveďte IČ školy, přístup
k online obsahu vám obratem
aktivujeme.

www.rizeniskoly.cz/registrace

 Wolters Kluwer

OBSAH

ZAMYŠLENÍ NAD

- Chceme změnu u dětí? Začneme u dospělých** | PhDr. Václav Mertin... 2
**Kámen mudrců a elixír mládí – část II aneb O filutech
v rouše inteligence umělé** | Ing. Milan Hausner..... 3

UČITELSKÉ ŘEMESLO

- Třídní učitel: 6. část – Třídní učitel a žáci** | Mgr. Irena Trojanová, Ph.D.;
Mgr. Zuzana Svobodová, Ph.D., DBA..... 5
**Počítačové programy a možnost jejich využití pro modelování
podpory porozumění ve výuce (ZŠ) – 3. díl: Možnosti podpory
porozumění u žáků s vývojovou dysfázií s využitím PC programů** |
PhDr. Veronika Včelíková, Ph.D. 7
**AI ve výuce informatiky pro 1. stupeň ZŠ s použitím pouze papíru
a tužky aneb Roboti Ju a Pí učí děti o umělé inteligenci** |
Mgr. Markéta Jedličková 10
Učitelský zápisník 2.0: Proč dát šanci digitální verzi? |
Ing. Martin Kohout 12

ROZHOVOR

- Udržitelná móda a ochrana planety: rozhovor
s Veronikou Duškovou** | Veronika Dušková..... 14
**Nové náboženské hnutí Sinčchondži – autentická zkušenost
studenta, který byl zapojen do aktivit organizací HWPL,
IPYG a IWPG** | Jan Gondek 16
I jediná cesta do zahraničí může člověku změnit život |
Kateřina Pernicová 18
**„Věřím v chyby a zvědavost,” říká Olga Kovaříková, oceněná
v soutěži GTP** | Olga Kovaříková..... 20

KLIMA ŠKOLY

- Jak škola solidární mění výuku: Empatie, kritické myšlení
i aktivní občanství** | Václav Šneberger..... 23
**Jak motivovat děti k úspěchu pomocí správného hodnocení
a jak je podporovat** | autorský tým NPI ČR..... 27
**Průvodce učitele: efektivní strategie pro řešení konfliktů
mezi žáky** | Radka Charvátová..... 29
Jak mohu jako učitel podpořit zvědavost svých žáků? |
Mgr. Roman Lyach, Ph.D..... 30

INOVACE A INSPIRACE

- Předsevzetí nemusíme mít jen na Nový rok: Jak na nové cíle?** |
PhDr. Anna Frombergerová, Ph.D. 34
Kam se školou za uměním – dobrá praxe z regionů |
Marie Pánková; Lucie Laitlová..... 35
**Kritické myšlení ve výuce: Jak připravit žáky na finanční
rozhodování a životní situace** | Lucie Sekaninová..... 38
**AI video ve výuce: Od starověkého Říma po environmentální
témata** | Andrej Novik..... 39
Hlavu z písku ven: Reálný svět od virtuálního neoddělíš |
PhDr. Daniela Kramulová 42

PŘEDSTAVUJEME

- Digitální výuka, která motivuje žáky i učitele** | Hana Kosturáková 45
Na konci války: Čtenářská dílna, komiks a odsun Němců |
MgA. Jitka Míčková..... 46
Edukační programy v Rodném domě Antonína Dvořáka II |
Mgr. Jan Malý, Ph.D. 48

INFORMUJEME

- Většina učitelů s implementací RVP již začala, připraveněji
se cítí informatici** | Tomáš Matoušek..... 50
Spolupráce s organizací OKO a městem Opava |
Magdaléna Dubová 51

Chceme změnu u dětí? Začneme u dospělých

VÁCLAV MERTIN

Je logické, že při edukaci dětí je třeba zohledňovat nemalé množství okolností. Zdravotní, psychické, sociální, společenské... Všechny ovlivňují jejich vývoj a rozvoj, přednosti i nedostatky, trvalé problémy i aktuální rozpoložení. Ale také s nimi souvisejí i vhodné edukační přístupy.

Už léta proto mluvíme o ekologické podmíněnosti projevů dítěte. Nejde přitom o nic jiného, než že výsledné chování ani vzdělávací výsledky nechápeme jako podmíněné pouze jakýmsi vrozenými vlastnostmi dítěte, ale jsou podstatně závislé právě i na vnějších okolnostech. Vlastně dnes společlivě víme, že i poměrně stabilní vlastnosti dítěte (např. inteligence) jsou výrazně závislé na podmínkách prostředí a přímo se v nich utvářejí. Podobně při plánování intervence alespoň v myšlenkách zohledňujeme nejen samotné dítě, ale např. i podmínky rodiny, někdy i školy.

Obecně tedy tento princip velmi dobře známe a všude opakujeme. Jenže v běžné poradenské i školní praxi ho zatím nebereme příliš vážně, takže vždycky stejně nakonec skončíme u samotného dítěte – do poradny pošleme dítě, dítě vyšetříme a pak u něho konstatujeme dyslexii, ADHD, poruchu chování, že má snížené schopnosti, je závislé na mobilu, je úzkostné. Případná medicínská diagnóza navíc posiluje dojem, že jde o kategorie srovnatelné s angínou, spalničkami, zánětem slepého střeva... Léčíme proto výlučně dítě a též jemu poskytujeme intervenci. Svým způsobem jde o zcela logický postup i u výše uvedených diagnóz. Problémy i nedostatky má totiž opravdu v posledku dítě. Jenže samo dítě (ani s pomocí odborníka) nemůže dobře vyřešit problém, jehož alespoň některé zdroje jsou zcela mimo ně. A není odpovědné ani za jeho vznik, ani za jeho odstranění.

Působení prostředí tedy sice vnímáme, ale jen s minimálním dopadem na naši praxi prevence i intervence. Zůstáváme hodně na povrchu, u konstatování jakéhosi nespecifického dopadu přístupu dospělých, kteří jím způsobují problémy dítěte. Jen u nejzávažnějších prohřešků rodičů dítě odebereme z domácího prostředí, někdy dokonce rodiče (výjimečně i učitele) soudíme.

I u dospělých s problémy nebo s duševním onemocněním však leckdy terapeuticky pracujeme s párem, nebo dokonce s celou rodinou. Stejně se snaží postupovat střediska výchovné péče u dětí s poruchami chování. O to víc je třeba pracovat s podstatnými lidmi i u ostatních dětí s problémy, protože u nich je, až na výjimky, tato závislost na vnějších

okolnostech přítomna vždy. Skoro bych řekl, že jde o podmínku, bez jejíhož splnění bychom snad ani neměli s dítětem pracovat.

Jako první krok bych s trochou nadsázky navrhoval, aby-chom analogické diagnostické kategorie, jako máme u dětí, vytvářeli pro rodiče i pro učitele. Tím bychom jasně sdělili, že výše uvedený princip bereme zcela vážně. Byl by rodič nedůsledný, nezajímající se, nekonzistentní, cholerický, agresivní, (nadměrně) pečující, citlivý... Podobně učitel by mohl být pedantický, náladový, ukřičený, spravedlivý ve smyslu všem úplně stejně, připravující děti od první třídy na hroznou dospělost, odmítající kluky/holky, bezradný v případě velmi aktivních a konfliktních žáků, vyhořelý, hulvátský. My sice zkoumáme styly výchovy v rodině i ve škole, ale k poradenské aplikaci jejich dopadů se zatím stále neodhodláváme. Takže v některých případech by bylo indikováno poslat na „vyšetření“ rodiče či učitele a dítě nechat na pokoji. A z těchto diagnóz dospělých by pak vycházela intervence. To by se dospělých bránilo! A učitelé by mě asi šupem poslali do blázince.

Jistě by šlo jen o první krok, protože dnes už jsme dál v tom smyslu, že podstatnější je intervence spíš než diagnózy (dosud se však tento odborný názor nepromítá do školských předpisů). Ovšem dokud se u problémů dětí skutečně výrazněji neposuneme dál v praxi tímto směrem, nejednalo by se o žádný nelogický postup.

Měli bychom tedy podstatně víc poradensky pracovat s prostředím dítěte. Domácím i školním. Máme silné zábrany, *přece nebudeme poučovat dospělé, oni to myslí dobře, mají dítě rádi, a jak bychom je dostali do poradny? A vlastně není až tak jasné, co dítěti ubližuje a co působí. Navíc jim do toho nemáme co mluvit.* Samotní dospělí se i při nesmělých pokusech silně brání.

Pokud přijmou svůj možný díl odpovědnosti, tak často argumentují, že už využili všechny postupy a nic nefunguje. Nebo zaútočí: *Tak mi tedy konkrétně řekněte, co mám dělat, když po mě hodil notýsek ze čtvrté lavice? Mám si toho nevšímat?*

Základní překážku posunu představuje přesvědčení, že dospěle už nemáme co vychovávat. A jestliže jsou nevychovaní, tak je to prostě tak a nic s tím neuděláme. U učitelů to platí dvojnásob, protože jde o odborníky. Pak se ocitáme v pasti, protože se snažíme provádět nápravu problémů od dítěte, tedy od následků. Přitom dobře víme, že dítě nemá ani dovednosti, ani pravomoce, aby samo situaci změnilo. A představuje tak nejslabší článek v řetězu. Uvedený způsob uvažování se netýká jen chování. Kdyby se rodiče odmala věnovali všestrannému rozvíjení dítěte, včetně například hojného předčítání, jsem přesvědčený, že by se později přinejmenším mírnily i projevy dyslektické poruchy. A ADHD? I když připustíme biologický základ, víme velmi dobře, že vhodné prostředí může problémy výrazně zmírňovat, takže pak i diagnóza je zbytečná.

A to jsem nezmínil ještě jednu kategorii, která je obzvláště důležitá při hodnocení výsledků edukace, a tou je znalost dosaďovacího vývoje dítěte. Je přece velký rozdíl, jestli na tyč snadno vyšplhá obratné dítě, které mělo v předcházejících letech množství podnětů a příležitostí, nebo jen do půlky skutečně málo obratný kluk, který z rozmanitých důvodů měl příležitosti minimální. Rovněž je něco úplně jiného, když dítě zažije občas neúspěch, nicméně je orámován dalšími úspěchy a hlavně trvalou pozitivní odezvou nejbližšího okolí a když naopak léta zažívá neúspěchy, odmítání na každém kroku od svých nejbližších.

Chceme-li být efektivnější při edukaci dětí, budeme muset výrazněji pracovat právě s podmínkami prostředí. U učitelů bych spoléhal na hlubší vzdělání, u rodičů nevim. Nátlak nemáme rádi a dobrovolnost funguje zpravidla pouze u těch, kteří postupují vcelku přijatelně.

PhDr. Václav Mertin, dětský psycholog

Kámen mudrců a elixír mládí – část II aneb O flutech v rouše inteligence umělé

MILAN HAUSNER

Nejen v průmyslu, zábavě, ale i ve vzdělávání se s nasazením umělé inteligence roztrhl pytel. Vznikají dokonce osnovy, jak umělou inteligenci zavádět. Člověk by řekl, že učitel, který dnes s AI nepracuje, jako by nebyl. Gemini a Microsoft se předhánějí v nabídkách nástrojů. Mnohé další aplikace umožňují omezené přístupy (k tomu se vrátíme). Konference střídá konferenci, chat i videosemináře. AI je modlou dnešní doby, což jsem sice napsal už dříve, ale s odstupem několika měsíců to platí beze zbytku. Některé nabídky renomovaných firem jsou ale postaveny na bezmezném obdivu k možnostem, aniž by vůbec přemýšlely v dlouhodobém kontextu, což je u vzdělávání téměř kruciólní otázkou.

Ministerstvo školství společně s NPI vydalo před několika měsíci doporučení k práci s AI. Jenže toto doporučení dnes na webu EDU už vyznívá o hodně jinak než původní, zcela liberální dokument umožňující její nasazení málem na všechno školské, například bez řádného souhlasu zákonných zástupců, ba i na odvozená autorská díla. Dneska už zní obsah docela jinak. Že tato změna proběhla v tičnosti, asi také nikoho nepřekvapí. Naproti tomu verze první měla vpravdě barnumskou reklamu. V další části si

pak připomeneme ještě jeden rys tohoto manifestu hlasatelů nové pravdy ve školách, který také notně vyvolává chmury na tváři jiných odborníků. Jestlipak někoho z vás napadne, které čertovo kopýtko je v tomto textu skryto?

Za zmínku jistě také stojí první autorský spor v české kotlině, v kterém se autor promptu dožadoval odměny za zveřejnění obrázku na podkladě autorského zákona. Obrázek i prompt jsou přece jeho autorským dílem. Soud rozhodl jednoznačně:

ZAMYŠLENÍ NAD

výstup a produkt umělé inteligence není předmětem autorského práva, tedy využít jej může kdokoli a jakkoli (s ohledem na obecné zákony). Není také bez zajímavosti, že evropská legislativa umožňuje strojově využívat dokumenty chráněné copyrighty, pokud autor výslovně neuvedl, že si takové zneužití (nebo užití) nepřeje. **Tady jde o zcela zásadní a hodně benevolentní přístup k duševnímu vlastnictví** a nepochybně se nadějeme mnohých změn v této oblasti. Před očima mám v této souvislosti dosud veřejně neprobíraný spor započatý autorem školního loga a hymny právě o originalitu původu...

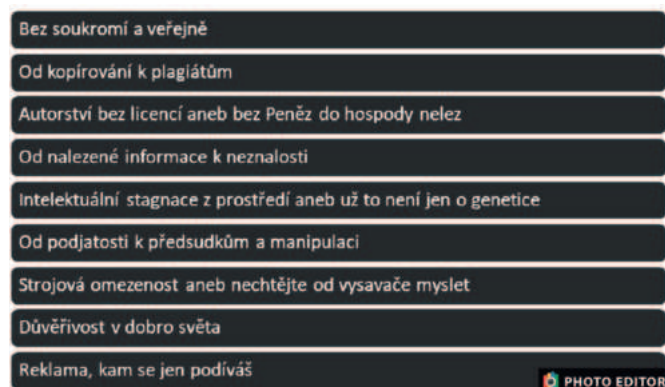
Jedním z mýtů dnešní doby je také představa, že našinec, který se připojí k umělé inteligenci prostřednictvím svého účtu, ji může bez obav a zdarma používat. Tomuto trendu nahrává i celá řada seminářů, navštívil jsem jich několik a musím říci, že v mnoha případech bych byl přinejmenším opatrnější. Ve školství opakovaně řešíme finanční zdroje a kreativní tvorba (ehm...) pomocí AI je přece tak atraktivní, proč tedy tyto možnosti zdarma ve výuce nevyužít?

Jenže některé nástroje (skoro většina), které jsou doporučovány, jsou v jistém ohledu docela zákeřní **plyšáci – tedy fleeceware**. Po zadání účtu (osobní identifikaci) vás skutečně volně nechají tvořit obsah s bezbřehými možnostmi, písničku, video či cokoli jiného. První pokusy jsou mnohdy výsledkem okamžitého nápadu: zesměšňující balada o populárním politikovi, manželce či firmě – *však hned všechno smažu*. **Jenže právě že nesmažete!** Kdyby našinec četl podmínky služby, tak by se to sice dozvěděl, ale kdo to při možnosti využití volné služby dělá? (A to v míře přiměřené platí pro učitele dvojnásob.) Následně má tedy uživatel dvě možnosti – **bud' zaplatit přístupová práva, nebo riskovat přiřazení své osoby k obsahu nevalné povahy**. Panečku, produkt za všechny peníze.

A jsme zas u digitální stopy, která po vás zůstává. **Mýtus, že umělá inteligence je často zdarma, bere za své a naopak tvrzení, že jde o pěkně neomaleného vetřelce, nabývá na síle**. Může tedy škola v takovém případě nabízet podobný nástroj ve výuce i žákům bez souhlasu zákonného zástupce? Odpovězte si sami.

Rizika v oblasti jazykové výuky jsme zmínili v minulém článku. Mimochodem, těch obav je z pohledu výuky docela dost a nelze je ve světle dále uvedených příkladů zcela přehlédnout.

Následující obrázek jen částečně parafrázuje stesky, které slyším v rámci svých seminářů pro učitele. Nemohu s nimi nesouhlasit. A tak si vám zase dovolím nabídnout anketu. Zkuste prosím seřadit a doplnit ona rizika, která umělá inteligence do vzdělávání přináší. K některým z nich i k anketě minulé se pak vrátíme v dalším pokračování našeho rozjímání.

Anketa – čertova kopýtka aneb AI ve vzdělávání

Ing. Milan Hausner, bývalý ředitel ZŠ Lupáčova, lektor a poradce

www.rizeniskoly.cz

Kompletní nabídka odborných informací pro oblast školství

Třídní učitel: 6. část – Třídní učitel a žáci

IRENA TROJANOVÁ, ZUZANA SVOBODOVÁ

Třídní učitel hraje v životě žáků zásadní roli, která jde daleko za rámec běžné výuky. Podle školského zákona č. 561/2004 Sb. a souvisejících vyhlášek je jeho povinností nejen zajišťovat třídní administrativu, ale také vytvářet prostředí, které podporuje vzdělávání, rozvoj osobnosti žáků a jejich vztah k sobě navzájem. To zahrnuje prevenci problémového chování, podporu spolupráce ve třídě a budování zdravého třídního kolektivu. Klíčem k úspěšné spolupráci třídního učitele se žáky je dobrá komunikace, pravidelné setkávání v rámci třídnických hodin a využívání bezpečných nástrojů pro vzájemný kontakt.

Zařazení **třídnických hodin** do rozvrhu může být jedním z nejúčinnějších nástrojů, jak třídní učitel může aktivně ovlivňovat dění ve třídě. Třídnické hodiny by měly být organizovány pravidelně, aby se staly přirozenou součástí života třídy. Je možné je dokonce koncipovat jako samostatný předmět a tím konečně vyřešit problém s omlouváním, docházkou a povinnou účastí žáků. Jakmile máme předmět, máme jasno a RVP ZV k tomu přímo vybízí, protože obsahuje celou řadu očekávaných výstupů, kterých na „třídnických hodinách“ můžeme úspěšně se žáky dosahovat. Nejlepší bude předmět výchovného zaměření, který se může jmenovat například **osobnostní nebo etická výchova** a být v ŠVP rozvržen na 2. stupni základní školy s dotací 0,5–0,5–0,5–0,5, čímž nabídne krásnou třídnickou hodinu jednou za dva týdny. Pokud ve škole stále ještě „bojujete“ a nevíte si rady, jak vyřešit třídnické hodiny, může být jejich zařazení do ŠVP a učebního plánu zajímavým tipem pro vedení školy. Mezi vhodné výstupy patří například následující:

Osobnostní a sociální výchova (průřezové téma):

- Rozvoj empatie a dovedností mezilidské komunikace.
- Předcházení konfliktům a řešení problémů ve vztazích.
- Posilování odpovědnosti za své chování ve skupině.

Výchova k občanství:

- Respektování pravidel a hodnot demokratické společnosti.
- Diskuse o základních lidských právech a povinnostech.

Etická výchova (doporučený obsah):

- Posilování morálních hodnot, jako je respekt, úcta a spravedlnost.

Třídnické hodiny jsou tedy rozhodně skvělou příležitostí k budování vztahů, řešení problémů a podpoře spolupráce ve třídě. Mohou zahrnovat širokou škálu aktivit, od otevřených diskusí přes reflexi třídních pravidel až po plánování společných aktivit. Tyto hodiny pomáhají žákům lépe porozumět sobě navzájem, rozvíjet důležité sociální dovednosti a vytvářet bezpečné prostředí pro sdílení a učení, ze kterého

pak těžíme ve škole všichni i v ostatních výukových situacích. Schopnost spolupracovat žáci využijí i ve všech exaktních předmětech, a proto je dobré u nich právě na třídnických hodinách tyto kompetence rozvíjet.

Aby byly třídnické hodiny efektivní, je důležité jim dát jasnou strukturu a konkrétní cíle, zde se opět ideálně opřeme o očekávané výstupy dle RVP a dle našeho ŠVP. Hodina zaměřená na dosahování výstupu „**Předcházení konfliktům a řešení problémů ve vztazích**“ může například využít práci s komunikačními kartami a mít následující strukturu a náplň:

KOMUNIKAČNÍ KARTY

Tvůj spolužák ti nevrátil půjčený sešit a už ho týden používá.	Otázky k zamyšlení: 1. Jaké jsou možné příčiny tohoto konfliktu? 2. Co bys mohl/a udělat, abys situaci vyřešil/a? 3. Jak bys mohl/a předejít této situaci v budoucnu?
Skupina tvých spolužáků tě nechce zapojit do skupinového projektu.	Otázky k zamyšlení: 1. Proč si myslíš, že tě nechtějí zapojit? 2. Jak bys mohl/a situaci otevřeně komunikovat? 3. Co bys udělal/a, kdyby ses ocitl/a v opačné roli?
Během skupinové práce došlo k hádce mezi dvěma spolužáky.	Otázky k zamyšlení: 1. Co podle tebe vyvolalo hádku? 2. Jak může skupina přispět k uklidnění situace? 3. Jaké kroky by vedly k tomu, aby se situace neopakovala?

Cíl: Žáci se naučí analyzovat konfliktní situace, diskutovat o jejich řešení a samostatně se zapojí do tvorby dalších modelových situací pro třídnické hodiny.

Žáci se rozdělí do čtyřlenných skupin, přičemž každá skupina obdrží jednu komunikační kartu se situací a otázkami.

Práce ve skupinách: Žáci společně čtou situaci na kartě, diskutují nad otázkami a hledají různá řešení. Dohodnou se na jednom nejlepším řešení a zdůvodní, proč ho zvolili.

Prezentace řešení: Každá skupina stručně představí situaci a své návrhy na řešení a společně s učitelem řešení reflektují.

Na závěr hodiny učitel představí netradiční „domácí úkol“: „Během následujícího týdne sledujte, jaké konflikty se objevují ve třídě během výuky nebo o přestávkách. Zamyslete se, co by mohlo být příčinou konfliktu a jak by se dal vyřešit. Vytvořte krátkou modelovou situaci a k ní otázky k zamyšlení a přineste je na další třídnickou hodinu.

Takto zaměřená třídnická hodina přinese třídnímu učiteli mnoho přínosných informací o žácích, ale i o celkovém klimatu třídy, o tématech, která mezi žáky rezonují, a o tom, co potřebují řešit. Může být také užitečné, když se do třídnických hodin zapojí odborníci, jako je výchovný poradce, školní psycholog nebo metodik prevence, kteří mohou nabídnout konkrétní strategie nebo nástroje k řešení složitějších situací. Při práci na citlivých tématech, jako jsou konflikty nebo mezilidské vztahy, může školní poradenské pracoviště

poskytnout nejen odbornou podporu, ale i nové pohledy, které obohatí průběh hodiny, a jejich přítomnost může být právě u hodiny, na kterou žáci přinesou konkrétní konflikty, pro třídního velkou pomocí a oporou.

Důležitým prvkem spolupráce se žáky je také **efektivní a bezpečná komunikace**. Současná legislativa, zejména zákon č. 110/2019 Sb., o zpracování osobních údajů, jasně stanovuje, že komunikace mezi učiteli a žáky musí probíhat prostřednictvím nástrojů, které zajišťují ochranu dat. Z tohoto důvodu není vhodné využívat platformy, jako jsou WhatsApp nebo Messenger, protože nesplňují legislativní požadavky a mohou ohrozit soukromí účastníků. Místo toho doporučujeme využívat platformy, jako jsou Google Classroom nebo Microsoft Teams, které poskytují bezpečné prostředí pro sdílení informací, zadávání úkolů a komunikaci. Tyto nástroje zároveň respektují pracovní hranice učitele, což umožňuje lepší vyvážení pracovního a osobního života.

Spolupráce třídního učitele se žáky tedy není jen o administrativě nebo plnění legislativních požadavků. Jde o budování vzájemné důvěry, podporu individuálního rozvoje a vytváření prostředí, ve kterém se každý žák cítí respektován a motivován k učení i k osobnímu růstu. Pečlivě plánované třídnické hodiny, bezpečné komunikační kanály a profesionální přístup třídního učitele jsou klíčovými faktory, které k tomu přispívají. Škola je místem, kde se nejen učí, ale také žije, a třídní učitel je jedním z těch, kdo mohou toto prostředí zásadně ovlivnit.

Mgr. Irena Trojanová, Ph.D.,
Mgr. Zuzana Svobodová, Ph.D., DBA,

katedra andragogiky a managementu vzdělávání PedF UK, autorky blogu skolaroduzenskeho.cz

Jsme také na facebooku

Řízení školy

Lajkujte

Komentujte

Sdílejte

Soutězte s námi !

Počítačové programy a možnost jejich využití pro modelování podpory porozumění ve výuce (ZŠ) – 3. díl

Možnosti podpory porozumění u žáků s vývojovou dysfázií s využitím PC programů

VERONIKA VČELÍKOVÁ

Na úvodní text, který se týkal komplexnosti obtíží žáků s vývojovou poruchou jazyka, navázal v předchozím čísle Učitelského měsíčníku článek se zevrubnými informacemi o možných přístupech či pojetích strategií k podpoře porozumění a jazykových kompetencí ve výuce prostřednictvím technologií a softwarů, jež mohou znatelně usnadnit inkluzivní vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami, konkrétně žáků s vývojovou dysfázií. Tuto část níže rozšiřují další, navazující informace.

Oslabení fonologického uvědomování a jeho podpora

Nedostatečné zpracování řečového signálu a **slabá fonologická smyčka** (nedostatečná sluchová slovní paměť) vedou ke **značným obtížím** během vyučovacího procesu (jsou nezbytným **předpokladem pro osvojování si dovedností, jako je čtení a psaní**), zejména pokud jde o porozumění pokynům nebo jejich zapamatování. **Český vzdělávací systém klade značné nároky na auditivní zpracování, které se vyznačuje velmi krátkou trvanlivostí**, což žákům s deficitem v jazykovém vývoji působí problémy. **Poskytování tištěných nebo digitálních instrukcí či učebních textů s podtrženými nebo zvýrazněnými klíčovými slovy jim může usnadnit přístup k informacím.** Ke zkvalitnění výuky lze využít výukové nástroje založené na ICT a softwarové aplikace pro vzdělávání učitelů, jako jsou Včelka a SymWriter. Alternativně lze použít běžný počítač a textový editor.

O efektivitě tréninku fonemického uvědomování za využití počítačového programu s audiovizuálními úlohami na diferenciaci fonémů s fonologickými jednotkami s pozitivním přesahem do výkonnosti v oblasti čtení a psaní pojednávají ve své studii např. Ecalle et al. (2009) a další. O efektivitě stimulace fonemického uvědomování s akcentem zejména na oblast fonémové analýzy a syntézy podpořené utvářením povědomí o grafémově-fonémových korespondencích¹ pojednává ve svých publikacích a výzkumech Snowling

(Snowling & Hulme, 2013). Za rizikovou skupinu pro výskyt obtíží při osvojování čtení a psaní považuje také děti s diskrepancemi ve vývoji jazykovém, tedy i děti s narušeným vývojem řeči, konkrétně děti s vývojovou dysfázií. Právě pro hláskovou analýzu či následnou syntézu opřenou o vizuální oporu v grafému lze efektivně (mimo již zavedené, osvědčené tréninkové materiály) využít v textu zmíněné počítačové programy, které nám umožní vypracovat tréninkové a pracovní materiály či nová cvičení na daný jev.

Avšak žáci s vývojovou poruchou řeči nebo jazyka často potřebují podporu svých komunikačních dovedností ve vzdělávacím procesu s ohledem na značné deficity v porozumění. Ve školách standardně využívají programy určené na podporu studentů s vývojovými poruchami učení, vzhledem k tomu, že tyto obtíže jsou často komorbidní s poruchami jazyka nebo v nich mají původ. **Důsledky jazykových poruch, zejména těch, které ovlivňují porozumění řeči v důsledku neadekvátního zpracování řečového signálu, mohou vést k řadě nedorozumění a občas i k nezamýšleným výsledkům v rámci vzdělávání.**

Jak tedy adekvátně zvolit software či aplikaci?

Výběr vhodného softwaru vychází z několika základních hledisek. V první řadě by měl software **odrážet individuální požadavky žáka**. Za druhé by měl být program navržen

¹ Propojení hláskové analýzy a syntézy s poznáváním písmen/grafémů.

tak, aby **vyhovoval specifickým požadavkům daného prostředí a umožňoval co nejširší využití**. Závěrem lze říci, že – jak uvádí Koudelková (2023) ve svém výzkumu – **rozhodnutí by mělo být kolektivní**, s přispěním všech relevantních stran. Rozhodnutí o výběru vhodného programu nebo softwaru pro požadovaný systém (AAK) vyžaduje komplexní posouzení aktuálních schopností, silných stránek a potřeb jedince. Je nanejvýš důležité vyhnout se jakémukoli omezování jeho potenciálu (ASHA, 2023). Autorky Fosterová, Skalová, Kunová a Šarounová (2021) ve své studii označují **princip modelování každodenní komunikace za nejvýznamnější přístup k podpoře komunikace** a zároveň jej považují za nejnáročnější. Pozorování je vždy přínosné. Ve **vzdělávacím prostředí se modelování projevuje tím, že mluvená klíčová slova doprovázíme příslušným symbolem nebo je doplňujeme znkem** (Šarounová, 2022).

Konkrétní účel a využití PC programů a aplikací

Volba programu či aplikace je závislá také na konkrétním účelu plánovaného využití uvedeného softwaru. **Předkládané postřehy jsou reflexí zkušeností a speciálně-pedagogické praxe** speciálních pedagogů pracujících ve školních poradenských pracovištích a dále speciálních pedagogů a školských logopedů působících ve školských poradenských zařízeních, pro snazší přehled je v textu obsažena vizualizace – viz obrázek.

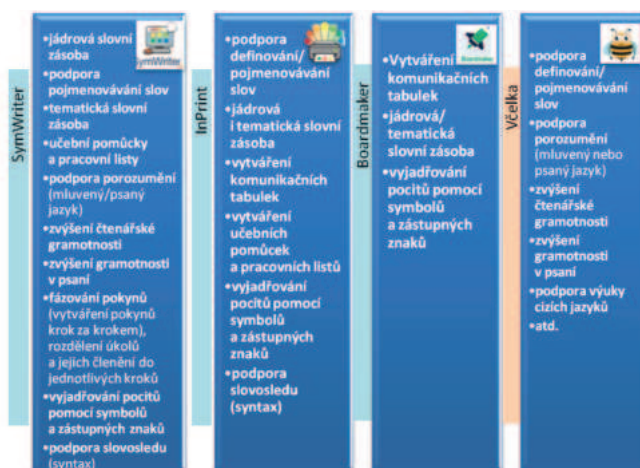
SymWriter je cenným nástrojem pro jedince s obtížemi s psaným textem, ať už při čtení, nebo při psaní. Software má efektivní využití jak pro pedagogy, tak pro žáky. Nabízí funkci, která automaticky vkládá symboly nad psané slovo při jeho zadávání. Pro pedagogy je software užitečným nástrojem pro tvorbu rozmanitých výukových materiálů, včetně vizuálních pomůcek, didaktických her pro rozvoj čtenářské gramotnosti, návodů či „krokování“ postupů, definic, zadání, písni, příběhů a slohových cvičení s **podporou symbolů krok za krokem**. Ve srovnání s **programem InPrint** je vhodnější pro tvorbu delších textů a je vybaven funkcí hlasového výstupu.

V terénu je asi jedním z nejčastěji užívaných softwarů pro tvorbu a tisk komunikačních tabulí **Boardmaker**, jenž umožňuje mimo jiné i editaci symbolů a vkládání uživatelských obrázků (Petit HW-SW, 2024; Pachner, 2024).

InPrint3 je alternativou k programu Boardmaker7, nespornou výhodou je plný překlad verze 3 do češtiny. Program InPrint3 disponuje řadou možností pro tvorbu rozmanitých názorných pomůcek, her, úkolů a režimů dne i denních rutin. Oproti tomu software Grid 3 je častěji upřednostňován pro individuální použití, protože umožňuje uživateli komunikovat pomocí hlasového výstupu a ovládat počítač nebo

chytrou domácnost. Software nabízí uživatelům možnost přizpůsobit si různé funkční aspekty, včetně textu, barev, velikosti displeje a celkového ovládání. K dispozici je řada vstupních metod, například přepínač, myš, dotyk, ukazatel nebo pohled (Šarounová et al., 2014; Šarounová, 2023; Petit HW-SW, 2024).

Možnosti využití nejrůznějších programů, softwarů či aplikací jsou daleko pestřejší, trh nabízí poměrně širokou škálu a variabilitu. Pro podporu komunikace, usnadnění porozumění zadání a instrukcím, organizaci úkolů atd. mnohdy také velmi dobře **poslouží digitální pracovní sešity**, které jsou často pro žáky s narušeným jazykovým vývojem skutečnou podporou ve výuce, protože obsahují jednoduchá zadání, nahrazují či částečně kompenzují přepis, který tito žáci mnohdy nestíhají, jsou podpořeny jednoduchými obrázky a clipart symboly i srozumitelnou grafikou. Nespornou výhodou je, že jsou multiplatformní.

Účel a využití konkrétních programů a aplikací

Závěrem

Výše uvedené je pouze jakousi rešerš zkušeností a postřehů aktuální poradenské praxe. Doporučení se vzhledem k individuálním potřebám žáků a různému pojetí odborných pracovníků často liší. V žádném případě se nejedná o podrobný a ucelený popis situace. Předkládané programy nejsou vyčerpávajícím výčtem možností, variabilita dostupných zdrojů a prostředků je na trhu poměrně vysoká. **Jejich využití i volba však vždy záleží na funkčnosti a účelu užití v ruce zasvěceného odborného (pedagogického) pracovníka, který umí nástroj dostatečně efektivně použít ve prospěch žáka a kolektivu třídy**. A který, v ideálním případě, také kooperuje s ostatními pedagogy a s rodinou a učí tyto kompenzační či podpůrné prostředky využívat v prostředí školy i v domácím prostředí.

Vždy je účinnější a má pozitivní vliv, když aplikované postupy (např. modelování komunikace, jádrová či tematická

slovní zásoba, podpora porozumění textu výběrem zástupných symbolů, prvky AAK) využívá jak škola ve školním prostředí, tak i edukovaný rodič doma v rámci zavedených strategií při učení se (v případě, že žák z těchto opatření profituje – vždy je nezbytný individuální rozměr). Až vzájemná spolupráce a jednotnost postupů ve škole a v domácím prostředí dávají podpoře efektivní a funkční komunikace a učení se naprosto jiný rozměr. V tomto ohledu právě počítačové programy a softwary nabízejí velkou škálu využití a usnadňují práci. **Častěji jsou výše uváděné možnosti využívány speciálním pedagogem v individuálním kontaktu se žákem s potřebou podpory, např. v rámci předmětu speciálněpedagogické péče, ale šikovný pedagog jistě najde uplatnění také ve výuce.** Je však třeba vždy myslet na to, že přípravu komunikačních, zážitkových, terminologických a jiných deníků či jádrové a tematické slovní zásoby by měl realizovat poučený odborník či pedagog.

Také s ohledem na uveřejněné doporučení dle ASHA (2023) je třeba vždy mít na paměti, že v současnosti používané systémy AAK nemusí být v budoucnu optimální, dostačující či vyhovující. Naopak lze předpokládat, že v současnosti nejrozšířenější software, aplikace nebo programy si brzy nemusi udržet svou dominanci.

ZDROJE

- American Speech-Language-Hearing Association. (2023). *Augmentative and Alternative Communication (AAC)*. <https://www.asha.org/njc/aac>
- Ecalle, J. et al. Computer-based training with ortho-phonological units in dyslexic children: new investigations. *Dyslexia*, 2009, 15(3), 218–238. <http://doi.wiley.com/10.1002/dys.373>
- Foster Skalová, P., Kunová, A., & Šarounová, J. (2021). *Jak si porozumět, domluvit se a společně si hrát. Neverbální dítě v mateřské škole*. Pasparta.
- Koudelková, M. (2023). *Význam týmové spolupráce při podpoře AAK u vybraných žáků s výrazně narušenou komunikační schopností* [Diplomová práce]. Univerzita Palackého v Olomouci.
- Petit HW-SW. 2023a. *Eshop* (2024). <https://www.petit-os.cz/index.php/eshop>
- Snowling, M. (2005). Literacy outcomes for children with oral language impairments: Developmental interactions between language skills and learning to read. In H. W. Catts, & A. G. Kamhi. *The connections between language and reading disabilities* (s. 55–75). Psychology Press.
- Snowling, M., & Hulme, C. (2011). Evidence-based interventions for reading and language difficulties: creating a virtuous circle. *British Journal of Educational Psychology*, 1(81), 1–23
- Šarounová, J., et al. (2014). *Metody alternativní a augmentativní komunikace*. Portál.
- Šarounová, J. (lektor českého vydání). (2023). *Modelování v alternativní a augmentativní komunikaci*. Pasparta.
- Šarounová, J. (2022). Praktické využití jádrové slovní zásoby a modelování v augmentativní a alternativní komunikaci. *Listy klinické logopedie*, 6(1), 26–30. doi: 10.36833/lkl.2022.007

PhDr. Veronika Včelíková, Ph.D., členka výkonného výboru Asociace logopedů ve školství, z. s.; školský logoped ve speciálněpedagogickém centru pro vady řeči a krajský koordinátor logopedické péče

Hledáte zaměstnance?

Hledáte práci?

www.edujob.cz

AI ve výuce informatiky pro 1. stupeň ZŠ s použitím pouze papíru a tužky aneb Roboti Ju a Pí učí děti o umělé inteligenci

MARKÉTA JEDLIČKOVÁ

Metodiky AI kurikula pro výuku informatiky na 1. stupni ZŠ nabízejí prostřednictvím robotů Ju a Pí zábavné a jednoduché způsoby, jak bez použití zařízení seznámit děti s klíčovými koncepty a pojmy umělé inteligence.

Proč učit o AI už na prvním stupni?

Umělá inteligence ovlivňuje naše životy víc, než si možná uvědomujeme. AI je všude, od chytrých asistentů v telefonech přes doporučovací algoritmy na sociálních sítích či streamovacích platformách (Netflix, YouTube apod.) až po systémy v průmyslu nebo medicíně. Přestože technologie může na první pohled působit složitě, současné děti se s ní setkávají již od útlého věku. Proto je klíčové, aby se žáci co nejdříve naučili, jak AI funguje, jak ji mohou smysluplně využívat, kdy jí nevěřit a nač si dát pozor.

V přípravě dětí na život ve světě řízeném technologiemi bude zásadní nejen jejich digitální gramotnost, ale také rozvoj dovedností, jako je kritické myšlení či schopnost spolupráce. To vše jsou kompetence, které metodiky AI kurikula pomáhají rozvíjet. Diskuse nad etickými otázkami spojenými s AI navíc podporují děti v zamyšlení nad společenskými dopady technologií. (Například: Jak chránit soukromí a osobní údaje? Můžeme zaručit, že AI bude používána zodpovědně?)

Materiály, které ulehčí práci učitelům

Nezisková organizace **AI dětem** připravila **Kurikulum umělé inteligence**, vzdělávací koncepci pro informatiku a rozvoj digitální kompetence v oblasti AI na základních a středních školách. Jde o soubor téměř 50 metodik, které slouží jako praktické návody pro zavádění AI do výuky napříč předměty.

Na výuku informatiky na 1. stupni (nejlépe ve třetích a čtvrtých ročnících) se zaměřuje vzdělávací koncept Ju a Pí, obsahující **devět metodických materiálů pro lekce s časovou dotací 45–90 minut**. Prostřednictvím příběhů a aktivit s roboty Ju a Pí, kteří mají dobré úmysly, ale často chybují, se děti seznamují s koncepty dat, strojového učení, předpojatosti, velkých jazykových modelů a ambientní inteligence. Pro

práci s metodikami není potřeba žádné zařízení, děti pracují pouze s papírem.

Vedle kompletního plánu lekce je pro pedagogy ke každému tématu vytvořena sada podpůrných materiálů jako učitelská prezentace (v PDF či v Canvě s možností přizpůsobení obsahu) nebo pracovní listy k vytištění. Vše je volně dostupné ke stažení na stránkách AI kurikula (kurikulum.aidetem.cz).

Příběhy a aktivity, které zaujmou, JU-PÍ!

Jednou z hlavních výhod metodik AI kurikula je jejich interaktivita a poutavost. Příběhy robotů Ju a Pí jsou plné humoru a situací, které děti nejen pobaví, ale i podnítí k přemýšlení. Například v první lekci balíčku Informatika pro 1. stupeň ZŠ, nesoucí název „Roboti se představují – vnímání a učení“, pomáhají Ju a Pí lidem v nemocnici, ale protože nerozumějí

01 Roboti se představují
– Vnímání a učení

Přejít na metodiku →

02 Roboti v muzeu – Co
je a co není AI

Přejít na metodiku →

03 Roboti si čistí zuby –
Algoritmus a strojové
učení

Přejít na metodiku →

04 Roboti s hlavou v
oblacích – Data a cloud

Přejít na metodiku →

lidským potřebám, způsobí více zmatku než užitku (podají pacientům maziva a olej, aby jim nevrzaly klouby). Příběh poukazuje na nutnost správného formulování dotazů (promptů), chceme-li, aby AI uživatelům skutečně pomáhala.

Metodika klade důraz na rozdíly mezi lidskými smysly a senzory, které využívají roboti. Děti se například dozvědí, že roboti „vidí“ pomocí kamer a „slyší“ díky mikrofonom. Lekce jim zároveň ukazuje, jaké možnosti a omezení tyto technologie mají. V podobném duchu se nesou i ostatní materiály z balíčku Informatika pro 1. stupeň ZŠ.

Propojení s rámcovým vzdělávacím programem

AI kurikulum je navrženo tak, aby plně odpovídalo požadavkům rámcového vzdělávacího programu (RVP). To znamená, že jej mohou učitelé snadno integrovat do svých hodin informatiky nebo jiných předmětů. Na začátku každé metodiky je

vždy uveden věk dětí, pro které je určena, seznam pomůcek potřebných k výuce, klíčová slova, dále informace, co a proč se žáci učí a jak poznáme, zda se to naučili. Nechybí již zmiňované propojení s RVP či slovníček základních pojmů. V AI dětem učíme v duchu **konstruktivistické metody E-U-R**, která rozděluje hodinu do tří bloků: evokace, uvědomění a reflexe. Na této struktuře jsou postaveny všechny metodiky.

Závěrem lze říci, že výuka o umělé inteligenci na 1. stupni ZŠ je nejen možná, ale i velmi důležitá pro přípravu dětí na budoucnost. Metodiky AI kurikula pro 1. stupeň ZŠ poskytují zábavné a přístupné způsoby, jak seznámit děti s klíčovými koncepty AI bez potřeby využívat zařízení. Tím, že se děti učí prostřednictvím interaktivních příběhů a úkolů, získávají důležité dovednosti, jako je kritické myšlení, schopnost spolupráce a povědomí o etických otázkách, bez kterých se v budoucnu neobejdou. AI kurikulum je tak skvělým nástrojem pro rozvoj digitálních kompetencí dětí a přípravu na svět řízený technologiemi.

Mgr. Markéta Jedličková, lektorka AI a copywriterka neziskové organizace AI dětem, aidetem.cz

www.rizeniskoly.cz

Kompletní nabídka odborných informací pro oblast školství

Učitelský zápisník 2.0: Proč dát šanci digitální verzi?

MARTIN KOHOUT

Každý učitel ví, jak náročné je mít přehled o všem – rozvrhy, klasifikace, porady, školní akce... Někdy se zdá, že je toho zkrátka příliš. Co kdyby ale existoval způsob, jak si práci zorganizovat snadněji, rychleji a bez zbytečného papírování? Digitální učitelský zápisník vám umožní mít vše na jednom místě, přehledně a vždy po ruce. Oproti papírové verzi vám nejen ušetří čas, ale také zjednoduší administrativu a zpřístupní důležité informace odkudkoli. Jak vám může pomoci zefektivnit výuku i plánování?

Práce učitele je náročná a vyžaduje nejen odborné znalosti a pedagogické dovednosti, ale také výbornou organizaci. Každý den se učitelé setkávají s přípravou výuky, hodnocením studentů, komunikací s rodiči a administrativními úkoly. Aby měli vše pod kontrolou, potřebují efektivní nástroje, které jim pomohou v každodenní práci.

Jedním z takových nástrojů je učitelský zápisník – pomocník, do kterého si učitelé zaznamenávají důležité informace, jako jsou docházka, hodnocení studentů, poznámky k výuce nebo organizace úkolů. Zatímco dříve si učitelé vedli poznámky v papírových zápisnících, dnes mají k dispozici i digitální verzi, která nabízí mnoho výhod. Jaké jsou mezi nimi rozdíly a který formát je pro učitele nejlepší?

Papírový učitelský zápisník

Papírový zápisník byl po dlouhá desetiletí neodmyslitelnou součástí každodenního života učitelů. Je to klasická, osvědčená metoda, která má své výhody i nevýhody.

Výhody papírového zápisníku:

- **Jednoduchost a intuitivnost** – Učitel si může okamžitě zapisovat poznámky bez nutnosti přihlášení nebo technických znalostí.
- **Nezávislost na technologiích** – Nepotřebuje elektřinu ani internetové připojení, což je výhodné v případě technických problémů.
- **Osobní styl** – Možnost používat vlastní zkratky, barevné označení nebo kresby.

Nevýhody papírového zápisníku:

- **Omezená kapacita** – Jakmile je zápisník zaplněn, je třeba si pořídit nový.
- **Riziko ztráty či poškození** – Zápisník může být snadno zapomenut, polit nebo ztracen, což může znamenat nenahraditelnou ztrátu dat.
- **Obtížná aktualizace a sdílení informací** – Pokud učitel potřebuje něco změnit nebo sdílet s kolegy či rodiči, musí to ručně přepisovat nebo kopírovat.

- **Možné zneužití žáky** – Pokud učitel zápisník někde zapomene, hrozí, že se k citlivým údajům dostanou žáci nebo nepovolané osoby. Mohou tak například vidět hodnocení spolužáků nebo si pohrát s obsahem zápisů.

Papírový zápisník stále využívá mnoho pedagogů, především ti, kteří preferují klasický způsob práce nebo nechtějí být závislí na elektronických zařízeních.

Digitální učitelský zápisník v Edookitu

S rozvojem technologií se i školství stále více digitalizuje. Jednou z moderních možností, jak efektivně organizovat práci učitele, je digitální učitelský zápisník, například ten, který je součástí systému Edookitu.

Tento digitální nástroj umožňuje učitelům vést veškeré důležité informace přehledně na jednom místě a nabízí mnoho užitečných funkcí:

- **Evidence docházky a hodnocení** – Učitel může jednoduše zaznamenávat docházku studentů i výsledky testů, přičemž údaje jsou automaticky uloženy a dostupné i zpětně.
- **Rychlé poznámky a plánování hodin** – Možnost zapisovat si vlastní poznámky, připravovat si osnovy hodin a mít vždy po ruce důležité informace.
- **Sdílení informací s kolegy a rodiči** – Učitel může jednoduše poslat zprávu rodičům nebo se poradit s kolegy, aniž by musel přepisovat své zápisky.
- **Automatické zálohování a přístup odkudkoli** – Data se neztratí a učitelé k nim mají přístup z jakéhokoliv zařízení s internetem.

Digitální zápisník tak šetří čas a pomáhá učitelům lépe organizovat jejich práci.

Proč učitelé stále častěji přecházejí na digitální nástroje?

Digitální učitelský zápisník není jen o tom, že nahradíte papírový sešit elektronickou verzí. Jde o zásadní změnu

v organizaci práce, která může učitelům usnadnit každodenní povinnosti. Díky propojení se školním informačním systémem můžete například rychle zaznamenat známky, mít okamžitý přístup k přehledu hodnocení nebo sdílet důležité poznámky s kolegy. A co teprve možnost vést zápisy z porad přímo v systému, kde se k nim kdykoli vrátíte? Učitelé, kteří digitální zápisník vyzkoušeli, často říkají, že už by se k papírové verzi nevrátili. Důvod? Méně stresu, méně administrativy a více času na to, co je opravdu důležité – na výuku a studenty.

Bezpečnost a dostupnost kdykoli a odkudkoli

Jedním z častých argumentů proti digitalizaci je obava o bezpečnost dat. Moderní digitální nástroje jsou však

chráněné a pravidelně zálohované, což znamená, že o své zápisy nepřijdete ani v případě technických problémů. Navíc díky cloudu máte ke svému zápisníku přístup odkudkoli – z počítače ve sborovně, z tabletu během porady, nebo dokonce z telefonu na cestách. Už žádné hledání ztraceného papíru nebo chaotické přepisování poznámek. Stačí pár kliknutí a všechny důležité informace máte po ruce.

Srovnání obou variant

Každý učitel má jiné preference a zvyklosti. Zatímco někteří se drží tradičního, papírového zápisníku, jiní dávají přednost digitální verzi. Jaké jsou hlavní rozdíly mezi těmito dvěma možnostmi?

Vlastnost	Papírový zápisník	Digitální zápisník
Přehlednost	Manuální organizace	Automatická organizace
Možnost úprav	Omezená (škrtání, přepisování)	Snadná aktualizace a opravy
Sdílení informací	Obtížné (kopírování, ruční přepis)	Okamžité sdílení s kolegy a rodiči
Riziko ztráty dat	Ano (ztráta, poškození)	Ne (automatické zálohování)
Přístup odkudkoli	Ne (musí být fyzicky přítomen)	Ano (online přístup)
Možnost vyhledávání	Ne	Ano (rychlé hledání podle klíčových slov)
Potřeba připojení k internetu	Ne	Ano (většinou)

Z tabulky je vidět, že digitální varianta přináší mnoho výhod, které mohou učitelům usnadnit práci.

Praktické zkušenosti a doporučení

Mnoho učitelů, kteří přešli na digitální zápisník, si pochvaluje především jeho přehlednost a úsporu času. Například učitelka matematiky Jana říká: „Dříve jsem měla několik papírových sešitů – jeden na docházku, druhý na poznámky k výuce a třetí na úkoly. Teď mám všechno v Edookitu a nemusím se bát, že něco zapomenou doma. Navíc mi to usnadňuje komunikaci s rodiči.“

Podobnou zkušenost má i učitel informatiky Tomáš: „Digitální zápisník mi pomáhá efektivně sledovat pokrok studentů. Kdykoli potřebuji, mohu si rychle vyhledat, jak student pracoval v minulosti, a přizpůsobit tomu výuku.“

Pokud někdo váhá, zda přejít na digitální variantu, doporučujeme vyzkoušet ji souběžně s papírovým zápisníkem a postupně si na ni zvykat.

Učitelský zápisník je důležitým nástrojem pro každodenní práci pedagoga. Zatímco papírová verze je osvědčená a jednoduchá, digitální zápisník v Edookitu přináší moderní funkce, které učitelům ulehčují organizaci práce, urychlují administrativu a umožňují lepší komunikaci.

Digitální zápisník v Edookitu je skvělým pomocníkem, který učitelům šetří čas a dává jim více prostoru věnovat se tomu nejdůležitějšímu – samotné výuce. Proto stojí za to ho vyzkoušet a objevit jeho výhody v praxi.

Ing. Martin Kohout, jednatel společnosti Edookit, s. r. o.

Udržitelná móda a ochrana planety: rozhovor s Veronikou Duškovou

Letošní laureátka ceny Gratias Tibi Veronika Dušková se věnuje osvětě o ekologických tématech, především o problémech spojených s rychlou módou. Svě zkušenosti a tipy na udržitelný způsob života sdílí prostřednictvím sociálních sítí a přednášek, které získávají zájem nejen mladých, ale i široké veřejnosti. V rozhovoru prozradila, jak se její projekt VEDU clothing dostal na veřejnost a jak se jí podařilo propojit zábavu s vážným tématem ochrany planety.

?) Jaké to je, být laureátkou ceny za občanskou aktivitu mladých lidí Gratias Tibi?

Je to obrovská čest, moc si toho vážím a opravdu mě to nakoplo k dalším aktivitám.

?) Můžeme si představit váš projekt VEDU clothing?

Pod tímto názvem tvořím videa na sociální síti, kde se věnuji problematice oděvního průmyslu, šití, opravování, upcyclaci a udržitelnému způsobu života celkově. Ve videích se věnuji konkrétním problémům a novinkám ze světa fast fashion, ale i možným řešením. Dávám tipy na zodpovědné značky, tvořím návody na opravování, ukazuji, jak poznat kvalitní oblečení a porozumět materiálům. Úspěšná jsou taky videa, kde něco přešívám nebo šiju, díky tomu se k mému obsahu dostávají i lidé, kteří se o ekologická témata doposud vůbec nezajímali.

?) Kdy a jak to všechno začalo?

Moje působení na sociálních sítích začalo v lednu roku 2021 v 17 letech. Mým prvotním cílem bylo založit si udržitelnou značku s oblečením, ale brzo jsem zjistila, že nechci být jen značka. Chtěla jsem sdílet i sebe, svou cestu a informace ze světa problematiky oděvního průmyslu a změny klimatu. Další uvědomění nastalo na jaře toho roku, kdy jsem se přihlásila do programu Climate Heroes od Nadace Partnerství. Tam jsem ještě více pochopila závažnost situace a začala se ekologickým tématům na sítích častěji věnovat. Byla to úžasná příležitost a hodně mě to naučilo. Na sociálních sítích se mi začalo dařit a časem jsem dostala i nějaké nabídky na povídání a workshopy na akcích a školách, takže se moje tvorba přesunula i do offline prostoru.

?) Kdy jste se vy osobně začala intenzivně zajímat o témata související s ekologií, ochranou planety apod.?

Rodiče ve mně vždycky budovali vztah k přírodě, doma jsme měli kompost, pěstovali zeleninu a třídili odpad. Zlom ale nastal v mých 13 letech, kdy jsem se díky YouTube videím začala o témata související s ekologií více zajímat. Nejprve to byl život bez odpadu, rostlinná strava, přírodní kosmetika a někdy ve 14 letech jsem zjistila, že ani moje bezhlavé nakupování oblečení ve slevách není ideální. Myslela jsem si, že oblečení vyrábí stroje, jak by taky jinak mohlo být tak levné, když jenom zkrátit sukni s babičkou trvá půl hodiny. Pravda byla jinde a byla to právě neetická a environmentálně nezodpovědná výroba oblečení, co mě přimělo se v 15 letech naučit šít. A tak jsem díky fast fashion objevila svůj největší koníček, který teď i studuji.

?) Porota ocenila zejména hluboký záběr projektu, který atraktivním způsobem odkrývá obrovský dopad na životní prostředí, který textilní průmysl má. Myslíte si, že je v dnešní době nutné komunikovat mladým lidem témata atraktivně? Že je vlastně poměrně těžké je zaujmout?

Určitě je potřeba o tom mluvit. Pokud lidé environmentálním tématům neporozumí a nebudou je vnímat jako osobně důležitá, těžko se budou snažit žít šetrněji a těžko budou volit politiky, kteří udělají systémové změny, které povedou k zelené transformaci. Veřejnost musí problémy chápat, aby je chtěla řešit a přispět k řešení. To se týká všech generací. Takže podle mě je nutné vzdělávat se, ale taky chodit do přírody a mít k ní vztah, protože co máme rádi, to chceme chránit, a čím dříve se začne, tím líp.

My mladí jsme vlivem sociálních sítí vystaveni velkému množství informací, a pokud téma není komunikováno srozumitelně, atraktivně nebo zábavně, je velké riziko, že zapadne. Zaujmout mladou generaci může být těžké. Na druhou stranu se téma klimatické krize týká nás všech. Bude mít dopad na úplně všechno (od jídla přes kulturu a spánek po sport) a díky tomu se dají ekologická témata propojit vlastně s čímkoliv. Podle mě to může být příležitost, jak zaujmout více lidí (třeba i ve třídě). To, co uděláme právě teď, výrazně ovlivní dopady klimatické krize za několik let.

?) Na sociálních sítích a v podobě přednášek šíříte osvětu o problematice rychlé módy a tipy k udržitelnějšímu způsobu života. Jak taková přednáška vypadá?

Přednáška má většinou okolo 90 minut a nejprve mluvím o tom, co je fast fashion a jak vznikla. Dál rozeberu, jaká je skutečná cena našeho oblečení, tedy všechny environmentální, sociální problémy a problémy, které se týkají zvířat a nás konzumentů samotných. Vše ukazuji na konkrétních příkladech, jako je pád budovy Rana Plaza, Aralské jezero nebo textilní skládky v Ghaně. V druhé části prezentace se věnuji řešení. Konkrétně tomu, jak poznat greenwashing, jak poznat udržitelnou značku a jak se oblékat udržitelně se studentským rozpočtem. Myslím, že je obrovsky důležité nabídnout vždy nějaké konkrétní kroky k řešení, které může udělat každý. A právě u módy je takových tipů spousta. Přednášku zakončuji dotazy a lístečky na zpětnou vazbu.

?) Překvapila vás někdy reakce nějakého žáka či učitele?

Nic velkého mě teď nenapadá, ale třeba nedávno mě jedna paní učitelka pochválila, že dávali pozor i ti dva kluci, co

normálně pozor nedávají a na moji přednášku se přihlásili omylem.

?) Kdyby si vás nějaká škola chtěla pozvat, co pro to musí udělat?

Většinou mi o přednášku píšou sami studenti, a to buď na instagram nebo na e-mail, kde se na všem domluvíme. Mám teď ale poslední, dost nabitý rok školy, tak letos na přednášky nemám tolik kapacitu, obzvláště mimo Brno a okolí. Doufám, že se tomu příští rok budu moct více věnovat.

?) Ovlivnila vás nějak ve vašem směřování základní či střední škola?

Určitě ano, moje základní škola měla ekokroužek a díky němu bylo po škole mnoho ekoinfografik a třeba koše na třídění odpadu v každé třídě. Taky vzpomínám na úžasnou školu v přírodě v Chaloupkách na Vysočině.

Na gymnáziu pak bylo pár osvětlených učitelů, kteří na můj vztah k přírodě i sociálním tématům měli velký vliv. Jednou ročně tam taky měli den, kdy si nejstarší studenti připravili pro ostatní studenty vzdělávací, sportovní nebo kulturní bloky. Často zařadili i blok s environmentální problematikou, kam jsem se přihlásila, a určitě to ve mně něco zanechalo. Takže ano, v té době jsem to možná tolik neocenovala, ale teď když se nad tím zamyslím, mělo to na mě velký pozitivní vliv.

?) Jak reagují mladí lidé na to, že jim nabízíte alternativy v podobě návodů na opravy a úpravy oděvů, stejně jako tipy na udržitelnější alternativy, například second handy?

Řekla bych, že většinou pozitivně. Já v první řadě nikomu nic nenutím a nic nesoudím, chápu, že každý máme jiné možnosti.

Dost tomu taky pomáhá fakt, že na řešení se může podílet úplně každý z nás, a to, že udržitelnější alternativa přináší spoustu benefitů. Nakupování z druhé ruky bývá levnější, dají se najít originální kousky, které jen tak někdo nemá. A taky se dá najít kvalita, která by z první ruky stála klidně dvacetinásobek. Já omezením fast fashion jen získala, takže to se propaguje snadno. A dle stovek zpráv, co mi chodí, to opravdu funguje a nekončí to jen u sledování obsahu, ale i u reálných kroků, které vedou k šetrnějšímu způsobu života.

?) Rozhovor s vámi můžeme najít i na DVTV. Jaký jste si z natáčení odnesla zážitek?

To pro mě byla obrovská výzva, ale nakonec to dopadlo dobře, byli na mě hodní a určitě mě to jen posílilo.

?) Náš rozhovor budou číst především učitelé základních škol. Co byste jim poradila pro to, aby téma ochrany životního prostředí v jejich hodinách rezonovalo?

Myslím, že je obrovsky důležité jen nestrašit, ale nabízet řešení, která mohou studenti využít právě teď. Určitě bych taky dala pozor na to, aby vysvětlování nebylo moc složité, a problémy bych ukazovala na konkrétních příkladech. Super

můžou být i nějaké pokusy, povídání o pozitivních zprávách ze světa nebo něco kreativního, jako kreslení „ideálního ekoměsta“. Obrovský smysl má samozřejmě budování vztahu k přírodě, protože, jak jsem už řekla, co máme rádi, to ochráníme.

Moc bych taky doporučila poslechnout si odborníka na toto téma v podcastu 2050 od Fakta o klimatu, který mám velmi ráda. Díl 73 se věnuje právě environmentálním tématům v českém školství, moc doporučuji.

Na závěr: Změna klimatu bohužel ovlivní většinu aspektů našeho života. Brala bych to jako příležitost k tomu, že se o ní dá mluvit ve většině předmětů. Není to určitě téma jen na Den Země.

Rozhovor vedla Mgr. Michaela Váchová, odborná editorka Učitelského měsíčníku

Nové náboženské hnutí Sinčchondži – autentická zkušenost studenta, který byl zapojen do aktivit organizací HWPL, IPYG a IWPG

Článek navazuje na předchozí rešerše a zprávy¹ týkající se organizací HWPL, IPYG a IWPG, které jsou úzce propojeny s novým náboženským hnutím Sinčchondži. V rozhovoru vyzpovídám Jana Gondeka, studenta vysoké školy, kterého zástupci organizace HWPL oslovili skrze jeho angažmá ve školních parlamentech a studentských spolcích. Popisuje celý příběh jejich spolupráce včetně toho, jaké implicitní cíle organizace HWPL, IPYG a IWPG mají. Oba považujeme za důležité, aby ředitelé škol a pedagogové byli o tomto novém náboženském hnutí a organizacích, které jsou s ním úzce propojeny, informováni. S Honzou se znám osobně, proto si v rozhovoru tykáme.

¹ 1. Nové náboženské hnutí Sinčchondži v České republice – příležitosti k rozvoji mediální a informační gramotnosti ve výuce. *Učitelský měsíčník*, 2024(11), 44–45.

2. Potenciálně rizikové organizace spojené s náboženským hnutím Sinčchondži nabízejí spolupráci se školami. *Řízení školy*, 2024(11), 53–54.

3. Potenciálně rizikové vzdělávací programy a iniciativy spojené s náboženským hnutím Sinčchondži. *Školní poradenství v praxi*, 2025(1), 33–34.

? Kdy jsi poprvé narazil na HWPL, při jaké příležitosti?

Organizace HWPL² mě oslovila v srpnu 2023, těsně po maturitě. Bylo to v době, kdy už jsem působil v různých organizacích, např. jsem vedl Středoškolský sněm hlavního města Prahy, pomáhal jsem budovat krajské středoškolské parlamenty v dalších krajích. Na základě těchto činností mě organizace HWPL oslovila, aby pronikla do komunity. Měl jsem ve společenství občansky angažovaných studentů značný vliv.

? Jakou podobu měla následně tvá spolupráce s HWPL?

Byli jsme v kontaktu asi tři měsíce, setkal jsem se párkrát osobně se zástupci HWPL a byl jsem na několika jejich akcích. Následně mi představili svůj program mírového vzdělávání do škol. Kromě zakládání školních parlamentů jsem v té době působil v České středoškolské unii, kde jsem se zabýval vzdělávací politikou a mimo jiné kurikulární reformou. Organizace HWPL se snaží nejen o zařazení mírového vzdělávání do kurikula, ale i o reformu Organizace spojených národů (OSN), která by z mého pohledu zabránila omezování Sinčchondži a podobných nových náboženských hnutí ze strany autorit.

? Co je obsahem kurikula mírového vzdělávání z dílny HWPL?

Obsahem kurikula je zmanipulovaný výklad lidských práv, který obrací k obrazu světu. Navenek se to jeví tak, že chtějí zaměřit budoucím válkám a dosáhnout míru. Mírové vzdělávání hovoří o míru nejčastěji v kontextu široké veřejnosti, důležitou součástí je i náboženský mír, který prezentují jako jeden z cílů, ale nikoli jako cíl hlavní. Já si to ale po svých zkušenostech představuji tak, že podprahovým hlavním cílem mírového vzdělávání je dosáhnout, aby nikdo nemohl veřejně kritizovat Sinčchondži, právě pod záminkou náboženského míru.

? Pozvali tě i na nějakou mezinárodní akci pod hlavičkou HWPL?

Byl jsem pozván na mezinárodní mírovou konferenci, která se konala v polovině září 2023 v jihokorejském Incheonu. Sešly se tam desítky zástupců studentských organizací z celého světa, kteří nebyli nijak spojeni s HWPL nebo hnutím

Sinčchondži. Konference byla velice dobře zorganizovaná, působila solidně, a proto jsem přestal mít dojem, že by šlo o jakkoliv pochybnou aktivitu. Už v té době jsem věděl o člancích o HWPL a Sinčchondži v českých médiích. Hlavním důvodem, proč jsem do Incheonu vyrazil, bylo, že jsem se chtěl na vlastní oči přesvědčit, co je organizace HWPL opravdu zač. Zároveň jsem se do Jižní Koreje upřímně vždy chtěl podívat, protože mě její kultura již odmala zajímala.

? Jak vypadala vaše spolupráce po konferenci?

Pozvali mě ještě na pár akcí, které se týkaly mírového vzdělávání, ale koncem listopadu 2023 jsem s nimi přestal spolupracovat. Bylo to z důvodu, že měli velmi negativní mediální obraz, spíše než že bych si o nich v té době myslel, že dělají něco špatného nebo nemorálního. V dubnu 2024 jsem narazil na internetová videa v angličtině od bývalých členů nového náboženského hnutí Sinčchondži, kde popisovali, jak se zapojovali do činnosti organizace HWPL.

? Po zhlédnutí jednoho takového internetového videa³ o HWPL tě podle tvých slov zamrazilo. Můžeš vysvětlit proč?

Zarazilo mě, jak je propojení Sinčchondži a HWPL přímé. Věděl jsem, že v HWPL jsou někteří členové Sinčchondži, ale bral jsem to tak, že člen jakékoliv organizace může vyznávat jakékoliv náboženství, pokud v rámci činnosti organizace neporušuje etické standardy. Po zhlédnutí videa, ve kterém bývalá členka Sinčchondži popisuje, jak organizace funguje, jsem zjistil, že valná většina členů, zejména na vedoucích pozicích HWPL, jsou členové Sinčchondži.

? Měla pro tebe spolupráce s HWPL nějaké negativní dopady?

Ano, moje účast na akcích HWPL způsobila, že se o mně začaly šířit různé pomlavy či nepravdivé informace, jako například že jsem členem „sektu“⁴ Sinčchondži. Tato tvrzení velmi poškodila mé jméno v komunitě, což jsem následně musel řešit veřejným vyjádřením k této situaci. Kvůli těmto pomluvám mě také vyhodili z jednoho pražského studentského spolku. Zástupci HWPL mi lhali o svém propojení se sektou Sinčchondži, když mi tvrdili, že se Sinčchondži nijak propojení nejsou, ale ve skutečnosti to bylo přesně naopak.

² Když se v rozhovoru hovoří o HWPL, máme na mysli i pobočné organizace IWPG a IPYG. Podle Jana Gondeka školy oslovuje zejména organizace IPYG.

³ YouTube. <https://youtu.be/QcrYwrlkdZs?si=srtex0GsdyrjX7Hf>

⁴ Pomlavy využívaly pejorativního označení „seкта“ a souvisejících konotací, religionisticky správný a odborný termín je ovšem „nové náboženské hnutí“.

Většina zástupců HWPL ve skutečnosti jsou členové Sinčchondži, i když toto spojení zapírají.

? Doporučil bys komukoliv, zejména učitelům nebo jejich žákům, zapojení do činnosti HWPL?

Spolupráci s HWPL – tedy ani IPYG a IWPG – bych nedoporučil, a to proto, že jsou tyto organizace prokazatelně napojené na nové náboženské hnutí Sinčchondži, a tím pádem by hrozilo, že na vaší škole bude probíhat podprahová náboženská indoktrinace. Od členů organizace HWPL, IWPG a IPYG jsem se již veřejně distancoval a už s nimi nikdy nechci být spojován. Věřím, že tato má zkušenost povede k rozšíření povědomí nejen o Sinčchondži, ale i obecně o problematice nových náboženských hnutí. Bylo to pro mě velkým poučením a nyní si dávám mnohem větší pozor na to, s kým spojuji své jméno, abych neohrozil sebe ani studentské organizace či vzdělávací instituce, ve kterých působím.

Jan Gondek doporučuje ke zhlédnutí video českého youtubera Jakuba Jahla, který se zabývá problematikou „sekt“ a nových náboženských hnutí: „HWPL a IPYG: Nástroje sekty Shincheonji“, dostupné online z: <https://youtube.com/watch?v=oWWzB7xZ5u0>. Skutečnosti popsané v tomto videu korelují s jeho osobní zkušeností.

Další zdroje k tématu

- Ciroková, K. (2023, 19. srpna). „Zakázal jsem si ho v telefonu.“ Čeští senátoři naletěli sektě. Seznam Zprávy. <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/domaci-kauzy-zakazal-jsem-si-ho-v-telefonu-senator-naletel-hnuti-s-vazbami-na-sektu-235600>.
- Janouš, V. (2022, 14. května). *Poslouchej sektu, nebo shoříš v síře! Sinčchondži loví dívky v centru Prahy*. iDNES.cz. https://www.idnes.cz/zpravy/zahranicni/sincchondzi-sekta-jizni-korea-evangelizace-problem-cirkev-extremiste.A220513_175735_zahranicni_albe
- Mach, M. (2022). Prezentační aspekty hnutí Sinčchondži. *Sacra: studentský religionistický časopis*, 20(2), 35–43.
- Svěrák, M. (2024, 28. května). *Byli jsme jen kořist. Získali mě přes nejistoty, vypráví exčlenka Sinčchondži*. iDNES.cz. https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/sekta-sincchondzi-vira-buh-krestanstvi-man-hee-lee.A240425_161652_domaci_svm
- Tomeš, M. (2022, 8. května). „Mírové“ organizace cílí na školáky i uprchlíky, vazby na korejskou sektu zamlčují. Deník N. <https://denikn.cz/893342/mirove-organizace-cili-na-skolaky-i-uprchliky-vazby-na-korejskou-sektou-zamlcuji>
- Vojtíšek, Z. (2015). Nové nebe na zemi: Korejské nové náboženské hnutí Sinčchondži expanduje. *Dingir*, 18(3), 78–81.

Rozhovor vedl Michal Ševčík, student Gymnázia Karviná, spoluautor Badatelského zápisníku a osvětového webu Co nevíte o škole (www.coneviteoskole.cz)

I jediná cesta do zahraničí může člověku změnit život

Kateřina Pernicová, zástupkyně ředitele a zkušená učitelka angličtiny, španělštiny, matematiky a chemie na Gymnázium Rájec-Jestřebí, kdysi poprvé vystoupila ze své komfortní zóny a vyrazila na zahraniční pobyt. Jak ji tato zkušenost ovlivnila a jak dnes vnímá mezinárodní vzdělávací programy, prozradila Lucii Kalivodové z Domu zahraniční spolupráce (DZS).

? Proč jste se zapojila do programu Erasmus+?

Můj příběh začal v roce 2008, kdy se naše škola zúčastnila týdenního pobytu ve Finsku zaměřeného na finský vzdělávací systém, který byl v té době velice uznávaný.

Program, díky kterému jsem měla možnost vyjet, tehdy ještě nebyl Erasmus+, ale byl součástí programu Comenius.

Díky znalosti angličtiny jsem byla vyslána jako zástupkyně školy. Byla to velká výzva – poprvé jsem letěla sama letadlem,

účastnila se mezinárodního setkání a komunikovala s kolegy z Evropy.

I když to bylo náročné, uvědomila jsem si, jak jediná cesta může být zásadní životní zkušeností, která otevírá dveře k novým příležitostem. A jak důležité je nebát se vystoupit ze své komfortní zóny. Navázané kontakty nám umožnily realizovat další projekty s evropskými školami a otevřely nové možnosti.

? S jakými překážkami jste se během zapojení do programu Erasmus+ setkala a jak jste je s kolegy překonali?

Jednou z překážek byla jazyková bariéra některých kolegů a neochota opustit běžnou rutinu a zapojit se do mezinárodních projektů. Pomohlo však, že v rámci akreditace Erasmus mohli učitelé absolvovat jazykové kurzy, kde získali sebevědomí i motivaci.

Další překážkou byla občasná nespolehlivost zahraničních partnerů a náročnost úkolu zpracovat priority programu, jako jsou multikulturalismus, environmentální otázky, demokratické procesy nebo digitální technologie, do projektů.

Tyto výzvy se však dají zvládnout s podporou ředitele školy a týmu, který sdílí nadšení a chuť přinést žákům hodnotné zážitky. Klíčová je právě vize vedení, že mezinárodní spolupráce je součástí identity školy. Pak vynaložené úsilí dává smysl.

? Jakou podporu jste dostali od Domu zahraniční spolupráce (DZS)?

Tu nejlepší. DZS vždy rychle reaguje na dotazy a pořádá kvalitní semináře a webináře. Jeho pracovníci jsou skvělým partnerem a jejich trpělivost i profesionalita jsou mimořádné. Na školeních se často opakují dotazy od začátečníků, ale je vidět, jak DZS neustále zdokonaluje své postupy. Systém se mění, ale přibývají zkušenosti, což se odráží ve spolupráci. Upřímně řečeno kolegové z jiných zemí svou národní agenturu nechválí tak často, jako my chválíme DZS.

? Můžete nám popsat, jakou aktivitu jste se žáky absolvovala?

V rámci projektů Erasmus+ se žáci účastnili studijních, kulturních a sportovních aktivit zaměřených na komunikační dovednosti a interkulturní spolupráci. Mobilitu jsme realizovali mnoho, od krátkodobých po dlouhodobé, v různých zemích s rozmanitými partnery.

Foto: archiv Kateřiny Pernicové

? Jaké pokroky jste u žáků po účasti na mezinárodních výjezdech zaznamenala? Pozorujete změny v jejich přístupu ke vzdělávání, komunikačních schopnostech nebo jazykových dovednostech?

Program Erasmus+ zásadně přispívá k rozvoji našich žáků. Po návratu ze Španělska v listopadu 2024 zmiňovali zlepšení španělštiny díky každodennímu kontaktu s rodilými mluvčími, což vedlo k větší plynulosti a jistotě v jazyce. Pobyt v hostitelských rodinách a účast při výuce přinesly nejen praktické jazykové dovednosti, ale i hlubší porozumění kultuře, historii a životnímu stylu. Zatímco v hodinách „doma“ se žáci učí jazyk teoreticky, ve Španělsku ho zažívali „naživo“, což je nerosrovnatelné.

Zahraniční pobyt posiluje také jejich samostatnost, sebevědomí a schopnost řešit výzvy, jako je orientace ve městě nebo komunikace v cizím jazyce. Žáci získávají nové přátele a učí se respektu k odlišným kulturám. Tato zkušenost obohacuje jejich perspektivu a připravuje je na budoucí profesní život, kde odvaha a adaptabilita budou velkou výhodou.

? Jaký přínos má účast v programu Erasmus+ pro učitele? Ovlivnilo to nějak vaši výuku nebo profesní rozvoj?

Na první pohled se může zdát, že účast v programu přináší učitelům hlavně náročné povinnosti v podobě organizace, odpovědnosti za žáky či administrativy. Ve skutečnosti však Erasmus+ nabízí řadu přínosů. Výjezdy umožňují učitelům lépe poznat své žáky, inspirovat je k cestování a objevování jiných kultur a přinášet do výuky praktické zkušenosti z reálného světa.

Pro mě osobně účast znamenala rozšíření komunikačních dovedností, například v aktivním naslouchání či vedení

diskuse. Nejsem učitel, který jen odvykládá hodinu. Chci, aby žáci budovali sebeúctu a schopnost se vhodně vyjádřit, když se jim něco nelíbí. Chci jim pomoci rozšiřovat vztahové sítě a naučit je vycházet s různými lidmi, posilovat toleranci a solidaritu. Učím je také objektivní sebereflexi.

Erasmus+ je také skvělým nástrojem prevence proti vyhoření. Každý výjezd přináší nové podněty a motivaci, což je pro dlouhodobé profesní nasazení klíčové. Takto zkušený a otevřený učitel je pak cenným přínosem pro každou školu.

Foto: archiv Kateřiny Pernicové

?) Jaké dovednosti, které si žáci osvojují během mezinárodních projektů, považujete za nejdůležitější pro jejich budoucí uplatnění?

Sebedůvěra a schopnost spolupracovat v různorodém týmu jsou klíčové. V dnešní společnosti je nezbytné efektivně komunikovat s lidmi z různých kulturních prostředí. Žáci se také učí týmové práci, kritickému myšlení a řešení problémů – dovednostem, které jsou na pracovním trhu vysoce ceněné.

Neméně významný je přínos v podobě zdokonalování cizích jazyků. To pak otevírá dveře k dalším příležitostem.

?) Plánujete se v budoucnu zapojit do dalších programů nebo projektů mezinárodního vzdělávání? Pokud ano, jakým směrem byste se chtěli vydat?

Rozhodně ano. Mezinárodní spolupráce je dlouhodobou součástí naší školy a chceme v ní nejen pokračovat, ale také ji dále rozvíjet. Pro rozvoj Gymnázia Rájec-Jestřebí se plánujeme inspirovat v zahraničí a zaměřit se na aktuální potřeby měnící se společnosti.

Naším cílem není pouze přinést zážitky žákům, ale také objevovat nové vyučovací přístupy a předměty, které by mohly obohatit obsah i strukturu výuky. Do budoucna bychom rádi využili možnosti rozšířit spolupráci i mimo Evropu, například na školy v Asii či Latinské Americe, což by přineslo nové perspektivy nejen nám, ale i našim partnerům.

?) Co byste doporučila jiným školám a učitelům, kteří zvažují zapojení do programu Erasmus+, ale mají obavy?

Doporučila bych jim zamyslet se, pro koho to chtějí dělat. Pokud jim na jejich žácích záleží, není důvod váhat – stačí si vyhrnout rukávy a pustit se do toho. Začátky mohou být náročnější, ale DZS vždy nabídne pomocnou ruku. S motivací může program Erasmus+ změnit nejen váš profesní, ale i osobní život. Přinese inspiraci, nové metody, cenné kontakty a hlavně příležitosti, které by žáci jinak neměli.

Rozhovor vedla Lucie Kalivodová, oddělení komunikace DZS

„Věřím v chyby a zvědavost,“ říká Olga Kovaříková, oceněná v soutěži GTP

Olga Kovaříková, učitelka z Přerova nad Labem, získala třetí místo v soutěži Global Teacher Prize Czech Republic. Svou cestu k ocenění nevnímá jako osobní úspěch, ale jako potvrzení, že učení může být radostné a inspirativní. V rozhovoru vypráví o těžkých začátcích, přístupu k hodnocení i o tom, proč si myslí, že děti nepotřebují perfektní výsledky, ale důvěru a prostor objevovat svět. „Moje hodiny nejsou dokonalé, ale snažím se vytvořit podmínky, kdy se děti nebojí ptát a bádají,“ říká.

?) Jaké to je, získat prestižní ocenění GTP?

Je to skvělý pocit. Dodnes ale netuším, kdo mě nominoval. Podle formulace usuzuji, že to nebyl nikdo ze školy. Samozřejmě jsem se ptala lidí kolem sebe, ale nikdo se nepřiznal. Navíc jsem se o nominaci dozvěděla ve chvíli, kdy jsem právě řešila dost nepříjemný rozhovor s jedním rodičem – takovou situaci, kdy jste oba na úplně jiné vlně. Měla jsem pocit, že všechno dělám špatně, a najednou přišla tahle zpráva. Celý proces, od nominace po ocenění, byl nesmírně obohacující. Samotné umístění bylo už jen třešničkou na dortu.

?) Všech deset finalistů získalo jako odměnu Letní školu. Jak jste si ji užila?

Bylo to jen pár dní, ale nesmírně inspirativních. Mám pocit, že kdyby to šlo, ani bychom nechodili spát. Sešla se tam, jako zřejmě každý rok, skupina stejně naladěných, empatických a naslouchajících lidí. Vedli jsme dlouhé rozhovory, které nebraly konce.

?) V nominačním formuláři se píše, že váš nástup do praxe byl po vysoké škole dost tvrdý. Co se stalo?

To období si pamatuji trochu jako v mlze. Vyjdete ze školy, nemáte žádnou praktickou přípravu, a najednou dostanete plný úvazek, nebo dokonce nadúvazek. Přesně to se stalo mně. Do toho jsem suplovala, musela jsem se připravovat ze dne na den, z týdne na týden, o víkendech i večerech. Osobní čas neexistoval. Mnoho věcí, které jsem si chystala, nefungovalo. Celé to bylo hodně náročné a frustrující.

?) Na jakém typu školy to bylo?

Velké gymnázium, kde se dělaly i ročníkové zkoušky, takové malé maturity. Což mi přišlo vlastně úplně šílené, protože žákům to přinášelo ten obrovský stres rovnou čtyřikrát. A pro nás, pro učitele, to znamenalo je na ty zkoušky připravit. Tím pádem nám to absolutně zúžilo manipulační prostor pro výběr, co učit. Bylo to jasně dané. Čím větší tlak na výkon u dětí, tím větší tlak na výkon učitele. A právě ten tlak mě ničil. Nedokázala jsem v něm fungovat ani se na něm podílet.

?) I díky tomu jste se rozhodla učit na základce?

Přesně tak. Na prvním a druhém stupni učím momentálně hudebku a dějepis na druhém.

?) Zmiňujete, že ve třídě kladete důraz na důvěru a prostor pro diskusi. Jak se vám to daří?

Pro pořádek uvádím, že ani v mých hodinách to není vždy ukázkové a ideální. Není tam hrobové ticho, občas na děti prostě musím houknout a zvýšit hlas. Ale snažím se a stále se učím děti možná až přehnaně oceňovat. Vytvářím situace, v nichž vznikají momenty k doptávání, bádání. Snažím se přinášet zajímavé aktivity, které děti přivedou do hloubky daného problému, třeba díky dramatizaci tématu. Jít klidně přes nějaký zážitek a vytvořit i prostor pro otázky.

?) Snažíte se pracovat i s kritickým myšlením a kreativitou?

Určitě. Například v badatelských hodinách dávám žákům k dispozici různé zdroje, které si často protiřečí. Nechávám je dělat chyby, netrestám je za ně a nehodnotím je za ně.

?) A jak je hodnotíte?

Za aktivity v hodině, za to, jak se zapojují. Mám kritéria hodnocení, která žáci znají. O chybách se s nimi bavím, ale v hodnocení je nezhledňuji.

?) Jste autorkou projektu Hravá dějprava. O co se jedná?

Tam učitelé dějepisu najdou vše, co dělám v hodinách. Vše, co mám odzkoušeno a funguje mi to. Podklady jsem si začala psát asi dva roky potom, co jsem začala učit. Přišlo mi škoda dávat do šuplíku na celý rok věci, které žáky bavily a které by mohli používat i ostatní. Někteří učitelé si podklady dopraví podle sebe a někteří mi dávají i zpětnou vazbu a posílají nápady, což je skvělé. Podobných platform je v současnosti určitě víc.

?) A co jsou to ty Opusy na kusy, o nichž se píše ve vašem medailonku v rámci GTP?

To je velká radost, jedná se o edukační projekt Studia Rudolfinum, kde je obrovské množství nahrávek České filharmonie. Tento projekt má za úkol dostat ony nahrávky do škol, což je docela velká ambice. Připravujeme workshopy pro učitele, kde je naučíme s vybraným opusem řadu aktivit, které mohou provést se žáky přímo v hodinách. Když chtějí, můžeme za nimi přijet s pokračováním těchto aktivit do školy, kde vedeme zážitkovou hodinu s jejich žáky. Projekt

má přesah do osobnostního rozvoje, využíváme metody Orffova Schulwerku a kritického myšlení. Mám velké štěstí, že mohu spolupracovat se skvělými lektorkami Lídou Bajarovou a Monikou Václovou. Koho by to zajímalo, dozví se vše na našem webu www.opusynakusy.cz nebo může rovnou přijet na jeden z březnových workshopů do Rudolína.

?) Máte nějakou oblíbenou výukovou metodu, která vám funguje téměř vždy a všude?

Kéž by. Ale žádná podle mě nefunguje téměř vždy. Zas a znova mě to frustruje, ale tak to prostě je. Mám třídy, kde neradi hrají hry, třídy, kde hry milují, třídy, kde badatelská výuka funguje a kde ne. Podobně je to v hudebce: Když v určité třídě vytáhnu hru na tělo, tak čelím otráveným pohledům, jinde to milují. Obecně asi fungují kvízy v herním online prostředí, ale to samozřejmě nejde dělat pořád a jsou to vlastně takové převlečené testy. Z mého pohledu trochu nuda. Myslím si, že co funguje, to je střídání aktivit. Zároveň jsem zjistila, že je dobré některé věci opakovat, děti potřebují metody znát.

Často jako lektor vídám, že učitelé zkouší metody, které odkoukají u kolegů, líbí se jim, že u nich fungují, ale jim to v hodině vůbec neklapne. Ale to je přirozené. Je potřeba to zkusit vícekrát, my učitelé se to sami učíme. A pak to kognitivně musí zpracovat i děti. Potřebují čas, opakování. Všichni bychom chtěli dokonalé a plošně fungující metody, ale ty neexistují.

?) Co vás ve vzdělávacím systému trápí?

Asi jsem to už někde uváděla, ale klidně to zopakuji. V klasické škole, když se nebavíme o nějaké alternativní, je to systém známkování. Tak, jak je to nastavené. Jedničky a dvojky jsou dobré, pětky špatné. Všichni tedy chtějí, aby děti měly jedničky. Aby excelovaly ve všech oblastech. A já se ptám, kdo z nás dospělých exceluje ve všech oblastech. V dnešním světě, kde penzum informací nekonečně roste, protože narůstá lidské poznání. A co uděláme, když dítě v něčem úplně dobré není? Neřekneme: „Tohle není pro tebe, zvládni jen základní úroveň pro základní přehled a dělej to, co tě baví.“ Ne, my takovému dítěti zařídíme doučování a dáme mu navíc úkoly, aby se zlepšilo. Ale ono se pravděpodobně nezlepší, protože ho tato oblast zkrátka nezajímá. To je něco, co mě opravdu trápí.

Já sama mám ráda hudbu, zpěv, hru na hudební nástroje, nebaví mě počítání rovnic. Tak je nepočítám, k ničemu je

nepotřebuji. Ale kolik času jsem jim na škole věnovala? Kdybych místo toho cvičila na klavír, bylo by to pro mě mnohem lepší. Vnímám to jako velké plýtvání časem. Ale nevím, jak toto paradigma klasického školství změnit. Sama řeším podobné dilema. Samozřejmě mám ve třídě děti, které hudebka nebaví. Ale naštěstí to máme nastaveno tak, že mi to mohou říct.

?) Jak to ale pak řešíte? Jak takové žáky známkuje?

Hledáme vždy nějaký systém fungování. Takovému žákovi nabídnu, že si může třeba číst, občas něco zkusit, nebo po něm chci, aby sám navrhl konkrétní řešení této situace. V rámci toho, co ho zajímá, vlastně dělá v mých hodinách maximum. A to, že jeho maximum vypadá jako minimum u někoho jiného, to vychází ze srovnávání, kterému se snažím vyhýbat. V mých kritériích hodnocení je aktivita v hodině, práce s pracovním listem, projekty, skupinová práce, hry, reflexe i sebereflexe. Je to něco, co mohou zvládnout všichni. Neřeším míru porozumění či historické gramotnosti v dějepise, k tomu jim dávám zpětnou vazbu slovně. Jedničku u mě mohou mít všichni, šance získat hezkou známku je v mých hodinách, věřím, vysoká. Písemky nepíšeme.

?) Vybavíte si nějaký moment, kdy jste si uvědomila, že má vaše práce smysl?

Asi vždy, když vidím, že to děti baví. A zapojí se, s opravdovým vnitřním zapojením. Kladou otázky a je tam upřímný zájem. Třeba chvíle, kdy děti odchází ze třídy a zpívají si přitom Janáčka.

?) Neodpustím si otázku pro dějepisáře – jakou historickou postavu byste si pozvala do hodiny?

Asi nějakou ženu. Možná Marii Curie-Skłodowskou. Zkrátka někoho, kdo ve své době vybočoval. Musel překonávat očekávání společnosti.

?) A poslední otázka, která odkazuje na zmínku v úvodní části rozhovoru o srážce s učitelskou realitou a absenci času pro sebe: Už máte volné víkendy?

Ano, po deseti letech je mám jednou za čtrnáct dní volné.

Rozhovor vedla Mgr. Michaela Váchová, odborná editorka Učitelského měsíčníku

Jak Škola solidární mění výuku: Empatie, kritické myšlení i aktivní občanství

Škola solidární, projekt platformy Young Caritas, přináší do výuky témata, jako je sociální spravedlnost, empatie i kritické myšlení. Je to vzdělávací program pro základní školy, který žákům umožňuje aktivně se zapojit do řešení problémů v jejich okolí a připravuje je na roli odpovědných občanů. V čem spočívá jeho jedinečnost a jak může proměnit každodenní školní život? I o tom jsme si povídali s Mgr. Václavem Šnebergerem, který v Young Caritas pracuje jako hlavní metodik, věnuje se vzdělávání lektorů

i jejich supervizi, tvorbě e-learningových kurzů a metodických materiálů. Mimo to vede i semináře pro pedagogickou veřejnost, včetně mentoringu.

? Jak taková Škola solidární vlastně funguje?

Škola solidární je v ČR jediný vzdělávací program věnující se uceleně sociálnímu pilíři udržitelného světa. Škola solidární v sobě propojuje vzdělávací programy pro studentstvo, vyučující a spolupráci na projektech mladých lidí s Charitou nebo podobnou organizací. Učíme se sociální témata způsobem, který zaujme a rozvíjí. Věříme, že aktivní mladí lidé jsou klíčem k sociální spravedlnosti a soudržnosti. Studenti a studentky jsou vedeni k reflexi nerovností a nespravedlností ve svém okolí, což jim umožňuje aktivně ovlivňovat své prostředí. Učitelé hrají klíčovou roli tím, že vytvářejí otevřené a bezpečné prostředí, které podporuje aktivní účast žáků na pozitivních změnách.

Dále je důležité, aby školy spolupracovaly se sociálními partnery a zapojovaly žáky do projektů, které přispívají k jejich komunitě. Tímto způsobem se vzdělávání o sociálním pilíři stává integrální součástí výuky napříč různými předměty. Celkově se snažíme o inkluzivní prostředí, které reflektuje a snižuje nerovnosti ve vzdělávání a podporuje wellbeing všech zúčastněných. Pro Školu solidární je klíčová participace mladých lidí na vlastní budoucnosti. Bez mladých lidí by nebyla revoluce svobody, bez nynějších mladých nebude revoluce solidarity.

Škola solidární je také ocenění, které získá škola, jež aktivně reflektuje, učí a podporuje témata sociálního pilíře udržitelnosti, jako je Charitě blízké téma chudoby, duševního zdraví nebo migrace nebo témata odolnosti, sociální spravedlnosti a respektu. Zároveň podporuje mladé lidi k aktivní participaci na řešení těchto problémů. Když vymýšlíme projekty se studentstvem, vidíme, že jim záleží na světě, který si tvoří, a tím, že se aktivně podílejí na smysluplné změně, budují svou odolnost a wellbeing.

? Co musí škola udělat pro to, aby byla součástí programu Škola solidární?

Přihlásit se ke Škole solidární může škola, která chce získat ocenění za kvalitativní posun v rámci vzdělávání studentstva a vyučujících a podporuje výuku sociálních témat napříč předměty. Motivací není jen ocenění, vyučující si chválí metodické vedení, užitečné a smysluplné aktivity nebo například supervizi. Na začátku spolupráce je vždy autoevaluace školy, na konci pak měříme vlastní posun školy jako celku. A oslavujeme! Co musí škola udělat? Školy mohou zavolat, napsat, domluvíme spolupráci. Důležité je ale chtít se v solidárních tématech posouvat.

? Kolik škol je už do projektu zapojených?

Oceněné byly v minulém školním roce tři školy, v současné době je jich v programu deset a další budeme nabírat v lednu. Program trvá v rámci školy zhruba půl roku, některé školy si ho rozloží do celého školního roku. Naším záměrem je, aby se aktivity a „novinky“, které do škol přinášíme, udržitelně opakovaly a staly se nedílnou součástí života školy. Vlastní ocenění je propůjčeno na dva roky, poté musí škola projít programem znovu, témat a příležitostí ke zlepšování je vždy dostatek.

? Škola solidární je pro 2. stupeň základních škol i pro školy střední. Liší se v něčem obsahem?

Rozdíly v obsahu reflektují kromě vzdělávacího obsahu různé potřeby a schopnosti žáků v závislosti na jejich věku a vzdělávacím stupni, což přispívá k celkovému rozvoji jejich kompetencí v oblasti aktivního občanství a udržitelnosti. Na

2. stupni základních škol může být výuka více zaměřena na základní pojmy a povědomí o těchto tématech, na středních školách mohou být využívány pokročilejší metodické přístupy, které podporují aktivní učení a samostatnost studentů. Učitelé mohou implementovat více interaktivních a participativních metod, které odpovídají vyššímu stupni vzdělávání.

? Proč se Škola solidární netýká i prvního stupně?

Vzdělávací programy na prvním stupni se více zaměřují na základní dovednosti, jako jsou čtení, psaní a počítání, zatímco programy pro starší žáky mohou zahrnovat širší spektrum témat, včetně sociální odpovědnosti a udržitelnosti. Metodiky i obsahově cílíme na starší žáky tak, aby odpovídaly vzdělávacím oblastem školních vzdělávacích programů. Pokud se programu účastní základní škola, věříme, že se výstupy a i některé aktivity propisují i v práci s mladšími dětmi.

? V rámci tzv. ochutnávkového semináře nabízíte tři témata. Jaká to jsou a o které mívají školy největší zájem?

Největší zájem je o vstupní seminář Škola solidární, kde se účastníci podrobně seznámí s programem a vzdělávacím e-learningovým portálem Young Caritas a vyzkouší si některé metody na vlastní kůži. Dále je oblíbený webinář nebo seminář Živá knihovna jako metoda výuky, po kterém si účastníci kromě zvládnutí metody odnesou i přístup do jinak uzavřené Živé knihovny online s více než 25 autentickými příběhy k využití ve výuce.

? Mohli bychom si představit nějaký konkrétní příklad realizace programu na škole? Jak probíhal?

Základní škola požádala o realizaci projektového dne zaměřeného na témata duševního zdraví, šikany a poruch příjmu potravy. Pro celkem 50 žáků a žákyň jsme uspořádali Živou knihovnu, doplněnou úvodním workshopem zaměřeným na předsudky a otevřenost k odlišnostem. Zájem vzbudila také soutěž „Napiš o tom“, jejímž cílem bylo motivovat žáky a žákyň k hlubší reflexi zážitků z programu. Do mapování potřeb se zapojila celá školní komunita a prostřednictvím metody photovoice se podařilo nalézt společné hlavní téma bezpečí, a to jak v online prostředí, tak v prostorách školy. Pořízené fotografie a grafiky byly vystaveny v prostorách školy, aby si je mohli všichni prohlédnout a samostatně je diskutovat s vyučujícími během vyučování i mimo něj. Díky tzv. Ideathonu žáci a žákyňe přišli s konkrétními návrhy.

? Existuje desatero školy solidární, které si mohou čtenáři prohlédnout níže. Jak jste došli k jeho výsledné podobě?

Desatero Školy solidární je soubor indikátorů pro učení sociálního pilíře udržitelného světa a klade důraz na posilování kritického myšlení a sebepoznání žáků. Vzniklo na základě charitní praxe, reflektuje Dublinskou deklaraci o globálním vzdělávání, Cíle udržitelného rozvoje OSN a zejména rámcové programy pro školy. Studenti a studentky jsou vedeni k reflexi nerovností a nespravedlností ve svém okolí, což jim umožňuje aktivně ovlivňovat své prostředí. Učitelé hrají klíčovou roli tím, že vytvářejí otevřené a bezpečné prostředí, které podporuje aktivní účast žáků na pozitivních změnách.

? Jak vlastně vznikla myšlenka Školy solidární?

Po několika letech testování a vyvíjení metodik společně s učitelstvem v rámci projektů Charity ČR jsme se rozhodli nabídnout program Škola solidární široké pedagogické veřejnosti. Tento přístup ke vzdělávání je součástí širšího trendu zaměřeného na udržitelnost a aktivní občanství, který se snaží reagovat na aktuální sociální výzvy a potřeby společnosti.

? Jaké máte do budoucna další plány?

Škola solidární je otevřený systém, tedy pořád vymýšlíme, inovujeme. V současné době natáčíme nové příběhy do Živé knihovny, připravujeme větší osvětovou kampaň v otázkách migrace nebo program dobrovolnictví v humanitární a rozvojové spolupráci. Budeme rádi, když v tom budete s námi.

Rozhovor vedla Mgr. Michaela Váchová, odborná editorka Učitelského měsíčníku

1.

Žáci a žákyně získávají a sami vyhledávají informace v tématech sociálního pilíře udržitelného světa, posilují schopnost kritického myšlení a sebepoznání.

Žáci a žákyně získávají informace v tématech sociálního pilíře udržitelného světa v rámci předmětů a v aktivitách iniciovaných vyučujícími.

Žáci a žákyně aktivně vyhledávají informace o sociálním pilíři udržitelnosti a iniciují aktivity k jejich kritickému zkoumání v rámci předmětů.

Žáci a žákyně samostatně přinášejí témata sociálního pilíře, iniciují mezipředmětové aktivity a vytvářejí vzdělávací nástroje ke smysluplnému učení ostatních.

2.

Žáci a žákyně reflektují nerovnosti a nespravedlnosti ve svém okolí.

Žáci a žákyně jsou seznámeni s tematikou sociálních, ekonomických a dalších nerovností v rámci výuky.

Žáci a žákyně jsou v rámci vzdělávacích aktivit vedeni ke kritické reflexi nerovností ve světě a svém okolí.

Žáci a žákyně iniciují a realizují aktivity, které ukazují a vysvětlují nerovnosti ve světě a jejich okolí nad rámec výuky a prostředí školy.

3.

Žáci a žákyně spolupvytvářejí vlastní wellbeing prostřednictvím aktivního ovlivňování svého okolí během výuky i mimo ni.

Žáci a žákyně jsou vyzýváni k zapojování se do projektů a programů (organizovaných dalšími sociálními partnery – sbírky, společenské akce, kampaně apod.) přispívajících k pozitivní změně v jejich okolí.

Žáci a žákyně nad rámec vyučování (typicky ve volnočasovém programu školy – kroužky, kluby apod.) vytvářejí a realizují projekty přispívající k pozitivní změně v jejich okolí.

Integrovaní součástí běžné výuky se stává podpora wellbeingu žáků a žákyně tak, že studenti vytvářejí a realizují projekty přispívající k pozitivní změně v jejich okolí.

4.

Vyučující se orientují v tématech sociálního pilíře udržitelného světa, znají a aplikují inovativní metodické přístupy ve výuce napříč vzdělávacími oblastmi.

Vyučující mají povědomí o sociálním pilíři a zařazují do výuky vzdělávací aktivity pro studenty v rámci svých předmětů

Vyučující mají povědomí o sociálním pilíři, metodicky se vzdělávají a na základě potřeb a zpětné vazby vytvářejí mezipředmětové vzdělávací aktivity pro studenty

Vyučující společně s žáky a žákyněmi vytvářejí vzdělávací aktivity a otevírají další příležitosti k získávání informací a zkvalitňování metod výuky.

5.

Vyučující vytvářejí otevřené a bezpečné prostředí pro rozvoj kritického myšlení a sebepoznání žáků a žákyně.

Vyučující vytvářejí bezpečné a otevřené prostředí na základě požadavků školy.

Vyučující vytvářejí bezpečné a podnětné prostředí na základě zpětné vazby a na pravidelně zjišťovaných potřeb žáků a žákyně.

Vyučující aktivně spolupracují se všemi aktéry vzdělávání a vedou žáky a žákyně ke kritickému myšlení, vzájemnému respektu k individuálním potřebám studentů i učitelů.

6.

Vyučující motivují žáky a žákyně k zájmu o své okolí, podporují je v participaci na pozitivních změnách a oceňují jejich úspěchy.

Vyučující motivují žáky a žákyně k účasti na akcích školy.

Vyučující zapojují žáky a žákyně do přípravy a realizace participativních projektů ovlivňujících okolí a společně získané dovednosti reflektují.

Vyučující vytvářejí prostor pro vlastní iniciativu žáků a žákyně a podporují jejich projekty ovlivňující okolí i nad rámec výuky včetně zapojení dalších sociálních partnerů.

7.

Vedení školy vyhledává příležitosti pro aktivní participaci žáků, žákyně a vyučujících a podporuje nejružnější školní iniciativy v oblasti sociálního pilíře udržitelného světa.

Vedení školy podporuje participaci žáků a žákyně na školních projektech věnujících se sociálnímu pilíři

Vedení školy vyhledává se sociálními partnery příležitosti pro participaci žáků, žákyně a vyučujících a podporují jejich účast i nad rámec výuky a v rámci dalšího vzdělávání vyučujících.

Vedení školy společně se sociálními partnery a žáky a žákyněmi vyhledávají nebo vytváří, připravují a realizují participativní projekty ovlivňující okolí nad rámec výuky.

8.

Škola spolupracuje se sociálními partnery a prostřednictvím aktivní participace žáků a žákyně pozitivně ovlivňuje vlastní komunitu a její okolí.

Škola reaguje pozitivně na nabídku spolupráce se sociálními partnery (informují studenty např. o dobrovolnictví, kampaních, sdílí informace od soc. partnerů apod.)

Škola aktivně vyhledává sociální partnery pro obohacení výuky a pro projekty aktivní participace žáků, žákyně a vyučujících.

Škola je stabilní součástí sítě sociálních partnerů a nabízí žáky a žákyně iniciované programy či projekty pro komunitu.

9.

Škola reflektuje a do svého školního vzdělávacího programu zařazuje principy a strategie sociálního pilíře udržitelného světa napříč vzdělávacími oblastmi.

Vzdělávání o sociálním pilíři je součástí ŠVP školy.

Vzdělávání o sociálním pilíři udržitelnosti je součástí průřezových témat napříč předměty.

Vzdělávání o sociálním pilíři udržitelnosti a kompetencím k aktivnímu občanství je součástí průřezových témat napříč předměty.

10.

Škola a zřizovatel aktivně vytvářejí respektující inkluzivní prostředí, reflektují nerovnosti ve vzdělávání a mají strategie k jejich snižování včetně podpory wellbeingu žáků a žákyně a zaměstnanců a zaměstnankyň.

Škola má strategii ke snižování nerovností a podpoře inkluzivního prostředí.

Škola na základě potřeb dat aktivně vyhledává zdroje, materiály a vzdělávací vyučující s cílem zajistit prevenci, intervenci a posilovat kapacitu vyučujících v oblasti wellbeingu a inkluzivního vzdělávání.

Škola aktivně reflektuje a spolupracuje se sociálními partnery na zkvalitňování inkluzivního prostředí a participativně realizuje projekty na podporu wellbeingu žáků a žákyně i vyučujících.

DESATERO ŠKOLY SOLIDÁRNÍ

Autoevaluace

1.

Žáci a žákyně získávají a sami vyhledávají informace v tématech sociálního pilíře udržitelného světa, posilují schopnost kritického myšlení a sebepoznání.

2.

Žáci a žákyně reflektují nerovnosti a nespravedlnosti ve svém okolí.

3.

Žáci a žákyně spoluvytvářejí vlastní wellbeing prostřednictvím aktivního ovlivňování svého okolí během výuky i mimo ni.

4.

Vyučující se orientují v tématech sociálního pilíře udržitelného světa, znají a aplikují inovativní metodické přístupy ve výuce napříč vzdělávacími oblastmi.

5.

Vyučující vytvářejí otevřené a bezpečné prostředí pro rozvoj kritického myšlení a sebepoznání žáků a žákyň.

6.

Vyučující motivují žáky a žákyně k zájmu o své okolí, podporují je v participaci na pozitivních změnách a oceňují jejich úspěchy.

7.

Vedení školy vyhledává příležitosti pro aktivní participaci žáků, žákyň a vyučujících a podporuje nejrůznější školní iniciativy v oblasti sociálního pilíře udržitelného světa.

8.

Škola spolupracuje se sociálními partnery a prostřednictvím aktivní participace žáků a žákyň pozitivně ovlivňuje vlastní komunitu a její okolí.

9.

Škola reflektuje a do svého školního vzdělávacího programu zařazuje principy a strategie sociálního pilíře udržitelného světa napříč vzdělávacími oblastmi.

10.

Škola a zřizovatel aktivně vytvářejí respektující inkluzivní prostředí, reflektují nerovnosti ve vzdělávání a mají strategie k jejich snižování včetně podpory wellbeingu žáků a žákyň a zaměstnanců a zaměstnankyň.

Jak motivovat děti k úspěchu pomocí správného hodnocení a jak je podporovat

AUTORSKÝ TÝM NPI ČR

Metody a způsoby hodnocení jsou v současné době velmi diskutované téma. Pojďme se společně podívat na to, jak hodnotit empaticky, abychom děti motivovali a povzbudili. Pozitivní hodnocení udává správný směr a ukazuje dětem, na co mají nadání a k čemu jsou svými schopnostmi předurčené.

Hodnocení žáků ve výchovně-vzdělávacím procesu je velmi složité a dotýká se všech účastníků. Může do výuky vnášet spokojenost, radost a veselé chvíle, na které všichni rádi vzpomínají. Nese s sebou ale i vážné situace, které mohou do velké míry ovlivnit život dítěte a mladého člověka. Výjimkou bohužel nejsou ani stresové situace znervózňující všechny přítomné účastníky, které vedou k pocitům ponížení, znechucení a odporu ke škole. Hodnocení tedy na jedné straně pozitivně motivuje, ale na druhé straně může vést k hledání vedlejších cest, jak získat ocenění druhých. Kladné hodnocení motivuje děti k lepším výkonům a vytváří přátelské vztahy mezi dětmi a vyučujícími. Naopak negativní hodnocení může v dětech probouzet odpor, neporozumění a nepřátelství.

Hodnocení je velmi rozporuplným prvkem vyučovacího procesu a vyvolává řadu emocí. Má vliv na sebevědomí dětí, může je inspirovat, motivovat a otevírat další možnosti a perspektivy. Nebo vede k frustraci a do budoucna může dítě nepříznivě ovlivnit. Je tedy tvrdým oříškem pro vyučující a žactvo a občas rozčiluje rodiče. Ale bez hodnocení se výchovně-vzdělávací proces neobejde. Jak ho tedy kvalitně využít a umět dát dětem správnou pozitivní i negativní zpětnou vazbu?

Je třeba si uvědomit, že hodnocení probíhá ve škole během celého dne. Často i v momentech, kdy si ho účastníci neuvědomují. Může jít například o povzbudivý úsměv nebo krátkou pochvalu, které každé dítě potěší. Současně zahrnuje záměrně organizované aktivity, jako jsou písemné práce, ústní zkoušení a pravidelné testování. Jeho systematickostí spočívá v tom, že se vyučující na tuto činnost připravují, plánují ji a provádí ji pravidelně. Hodnocení díky tomu poskytuje zpětnou vazbu o výsledcích dětí, ale slouží také jako ukazatel efektivity výuky a tím nepřímo reflektuje kvalitu práce samotných vyučujících. Jaké druhy hodnocení jsou dostupné a které je vhodné během celého dne zařadit?

Typy hodnocení

Autonomní hodnocení (sebehodnocení): Toto hodnocení provádí žák nebo žákyně sami, čímž si postupně osvojují schopnost hodnotit svou vlastní práci. Tento přístup je považován za neefektivnější formu hodnocení v rámci současného školství. Jeho smyslem je aktivní zapojení dětí do vyučování, které vede k samostatnosti a ke schopnosti vytyčit si vlastní cíle. Děti se tímto způsobem učí lépe vnímat své dovednosti, analyzovat chyby, samostatně řídit proces svého učení a reflektovat svůj pokrok.

Sociálně normované hodnocení: Jedná se o typ hodnocení, který spočívá v porovnávání výkonu jednotlivého dítěte s výkony ostatních. Obvykle se provádí na základě stejných úkolů, které děti řeší ve stejném časovém rámci, což vytváří zdánlivý dojem objektivnosti. Ve skutečnosti však může představovat značnou psychickou zátěž, zejména v prostředí zaměřeném na soutěž a výkon. Proto se nedoporučuje využívat ho k hodnocení žactva se speciálními vzdělávacími potřebami.

Individuálně normované hodnocení: Výkon dítěte se porovnává s jeho předchozími výsledky, což umožňuje jak vyučujícím, tak samotnému dítěti sledovat úroveň jednotlivých výkonů. Díky tomu je možné všimnout si i drobných zlepšení na cestě k dosažení vytyčeného cíle. Tento přístup dává příležitost zažít pocit úspěchu všem dětem a má výrazný motivační efekt.

Průběžné hodnocení: Tento typ se zaměřuje na posouzení dosažené úrovně úspěchu a vyhodnocení míry splnění nebo nesplnění cílového výstupu. Probíhá během každé vyučovací hodiny nebo v pravidelných časových intervalech, jako je týden, měsíc nebo čtvrtletí. Může mít podobu slovního vyjádření, písemného hodnocení nebo známky.

Závěrečné hodnocení: Toto hodnocení je prováděno na konci vyučovací hodiny, uceleného vzdělávacího programu nebo školního roku. Může mít podobu vysvědčení, slovního hodnocení nebo výstupního hodnocení při ukončení určitého typu školy.

Portfoliové hodnocení: Hodnocení je založeno na sbírce různých prací vytvořených dítětem a dalších záznamech o něm. Cílem je poskytnout co nejucelenější obraz o tom, jak dítě přemýšlí, učí se, spolupracuje s ostatními, jak je kreativní, zda se zapojuje do projektů a dalších aktivit ve třídě a škole. Může zahrnovat i jeho účast ve školních kroužcích, soutěžích nebo olympiádách. Dítě se na tvorbě portfolia přímo podílí tím, že pod vedením vyučujícího shromažďuje, třídí a zařazuje materiály. Tento proces hraje důležitou roli při rozvoji kvalitního sebehodnocení.

A jak hodnocení správně předat a formulovat? Formy hodnocení představují různé způsoby, jakými je výsledek hodnocení dítěti sdělován. Zpravidla se používá kvalitativní hodnocení, které zahrnuje analýzu kvality výkonu. Mívá podobu slovního nebo písemného vyjádření, kde se hodnotí silné stránky a kriticky se rozebírají nedostatky. Běžnější formou je stále kvantitativní hodnocení, vyjádřené číselně prostřednictvím klasifikační stupnice, bodového systému nebo procentuálního splnění úkolu. Hodnocení může mít také specifické podoby, jako je prezentace dítěte nebo jeho tvorby na školní výstavě nebo pověření k reprezentaci třídy nebo školy v soutěži. Jednodušší formy zahrnují neverbální projevy, jako je úsměv, zmačkaní, souhlas či nesouhlas vyučujícího, odměna nebo trest.

Jak bylo zmíněno výše, mezi nejčastější formy hodnocení patří slovní hodnocení a známkování. Jaký je mezi nimi rozdíl?

Kvantitativní hodnocení: Tento pojem je známý jako klasifikace nebo známkování a je nejčastěji používanou formou formálního hodnocení v českém školství. Poskytuje zobecněnou informaci o znalostech, dovednostech, chování, vyjadřovacích schopnostech, zájmech a motivaci či vztahu k jednotlivému předmětu. Někdy může do hodnocení vstoupit i osobní vztah vyučujícího k dítěti. Zatímco známka představuje statické a konečné vyjádření, celkový proces učení a vyučování je dynamický.

Kvalitativní hodnocení: Jinak řečeno slovní hodnocení poskytující konkrétní a detailní informace o úrovni dosažených výsledků dítěte. Má vysokou sdělovací hodnotu, dokáže efektivně motivovat a díky svému charakteru nepůsobí stresově. Obsahuje doporučení pro další zlepšení a přihlíží

k individualitě každého dítěte. Pro vyučující je ale časově náročné a vyžaduje pečlivost, aby se vyhnuli opakování šablonových frází. Do slovního hodnocení spadá obsahová analýza výkonu, ocenění práce během vyučovacích hodin, zhodnocení projektových úkolů a shrnutí pozitivních i negativních výsledků.

Podle MŠMT mohou školy v letošním školním roce využívat takzvané kritériální hodnocení. Jedná se o hodnocení dovedností dítěte na základě předem definovaných kritérií, která mají za cíl zpřehlednit slovní hodnocení. Konkrétní kritéria i vyjádření míry jejich naplnění si stanoví vedení škol. MŠMT rovněž připravuje nové vzory vysvědčení, které jsou k tomuto hodnocení určeny a které je možné využít již od konce ledna 2025.

Článek se zaměřil na představení možností, jak efektivně hodnotit a motivovat žáky a žákyně k lepším výkonům ve výuce. Nabízí inspiraci v podobě jednotlivých hodnoticích typů, které mohou vyučující využívat. Je nezbytné si uvědomovat, že hodnocení slouží především k rozvoji jednotlivého dítěte a mělo by být pedagogicky účinné. To znamená, že jde o takové hodnocení, ke kterému se společně dopracuje dítě a vyučující.

Pokud vás téma zaujalo a chcete více informací a další tipy, podívejte se na web www.zapojmevsechny.cz, který sloužil jako zdroj k článku.

Web [Zapojmevsechny.cz](http://www.zapojmevsechny.cz) byl spuštěn na podzim 2019 s ambicí stát se průvodcem nejen společným vzděláváním, ale kvalitním a moderním vzděláváním vůbec. Je určen pedagogům, rodičům i zřizovatelům škol. Vznikl v rámci projektu Podpora společného vzdělávání v pedagogické praxi (APIV B při NPI ČR), dále funguje pod NPI ČR. Najdete zde obsah naplněný zkušenostmi a praxí škol a odborníků: vzorové dokumenty, praktické příklady, metodiky, aktivity i zahraniční inspiraci. Širokou nabídku doplňuje online poradna a mapa expertních služeb. Projekt je spolufinancován z prostředků Next Generation EU.

Průvodce učitele: efektivní strategie pro řešení konfliktů mezi žáky

RADKA CHARVÁTOVÁ

„Paní učitelko, kluci se ve třídě perou...“ Věta, kterou slyšel ne jeden pedagog. Konflikty mezi žáky jsou přirozenou součástí jejich sociálního a emočního vývoje. Děti se při nich učí vyjednávat, spolupracovat, zvládat frustraci a hledat kompromisy. Nicméně neřešené nebo nevhodně zvládané konflikty mohou mít negativní dopad na vztahy mezi dětmi, jejich sebevědomí i na celkovou atmosféru ve třídě. Pro učitele a rodiče je klíčové nejen rozpoznat, kdy a jak do konfliktu zasáhnout, ale také dětem poskytnout nástroje k tomu, aby situace zvládaly samy. Níže uvedu efektivní strategie, které mohou pomoci řešit konflikty mezi žáky a podporovat zdravé vztahy.

Pochopení příčin konfliktu

Než začnete konflikt řešit, je důležité pochopit, co jej způsobilo. Konflikty mohou vznikat z různých důvodů:

1. **Rozdílné potřeby nebo zájmy:** Například často se může jednat o boj o hračku, prostor nebo pozornost.
2. **Nedorozumění:** Děti si mohou špatně vyložit jednání druhého.
3. **Emoce a frustrace:** Někdy konflikt vzniká z nahromaděných emocí, jako je stres, strach nebo pocit nespravedlnosti.
4. **Sociální hierarchie:** Konflikty mohou být spojeny s tím, že si děti chtějí vybudovat nebo udržet postavení v třídní skupině, ale cítí, že jej někdo jiný ohrožuje.

Aktivní naslouchání a pozorování dětí vám pomůže identifikovat skutečný zdroj problému.

Role učitele při řešení konfliktů:

Učitel je významnou autoritou, která může konflikt řídit a přispět k jeho konstruktivnímu vyřešení. Zde je pár tipů, jak na to:

Zachovejte klid a objektivitu

Vždy se snažte přistupovat k situaci s klidem. Je důležité vyvarovat se obviňování nebo hodnocení situace dříve, než zjistíte všechny informace. Neméně důležité je, aby děti vnímaly, že jste spravedliví a chcete pomoci, nikoli trestat.

Poskytněte prostor pro vyjádření

Každé dítě, které je zapojené do konfliktu, by mělo dostat příležitost sdělit svou verzi příběhu. Je potřeba děti povzbudit,

aby mluvily o svých pocitech a potřebách, například pomocí otázky: „Jak ses cítil..., když...?“

Pomozte dětem hledat řešení

Místo toho, abyste konflikt vyřešili za děti, jim pomozte najít společné řešení. Můžete jim položit otázky:

- „Jak bychom mohli tuto situaci napravit?“
- „Co bys mohl udělat jinak, aby se to příště nestalo?“
- „Je něco, co nás tento konflikt naučil?“

Budujte prevenci

Pravidelně ve třídě zdůrazňujte, jak je důležitá spolupráce, empatie a vzájemný respekt. Lze využít aktivity zaměřené na rozvoj týmové práce a sociálních dovedností.

Rady, které můžeme dát rodičům: podpora dítěte doma

Konflikty, které vzniknou ve škole, často rezonují i doma. Rodiče mnohdy vnímají, že se jejich dítě chová jinak, může být plačtivé, podrážděné. Jak mohou rodiče pomoci?

Naslouchat, naslouchat a zase naslouchat

Děti potřebují cítit, že je jejich rodiče chápou, že jsou pro ně důležité, že je zajímá, co prožívají. Ptejte se na detaily, aniž byste předčasně soudili. Například: „Jak ses cítil, když se to stalo?“ Nebo: „Co si myslíš, že bylo největším problémem?“

Učte empatii

Pomozte dítěti pochopit pocity druhé strany. Položte otázku: „Jak si myslíš, že se cítí tvůj spolužák?“ Nebo: „Co bychom mohli udělat, aby se všichni cítili lépe?“

Posilujte dětské dovednosti pro zvládání konfliktů

Rodiče mohou doma trénovat situace, které by mohly nastat, a hledat společně řešení. Například formou hry na role, kdy rodič hraje spolužáka a dítě zkouší navrhnout vhodné jednání. U hry na role je také možné využít hraček, panáčků, plyšáku, figurek.

Stanovte hranice

Rodiče by měli jasně vymezit, jaké chování je nepřijatelné. Pokud dítě používá agresi, mělo by vědět, že existují důsledky, ale současně by mělo dostat podporu k hledání jiného způsobu vyjádření. Například větou: „Je v pořádku, že se zlobíš, ale není v pořádku, že boucháš Honzu, který tě naštvál. Pojďme zkusit vymyslet, jak to řešit jinak.“

Spolupráce mezi učitelem a rodičem

Nejdůležitější je, aby učitel a rodič spolupracovali. Sdílení informací o dítěti může pomoci odhalit hlubší problémy nebo hledat efektivnější způsoby podpory.

Pravidelná komunikace

Rodiče a učitelé by si měli průběžně vyměňovat informace o chování dítěte. Krátké setkání nebo e-mail mohou zajistit, že obě strany budou informovány o pokrocích nebo problémech.

Společné plánování řešení

Pokud je konflikt závažnější, je vhodné, aby se učitel a rodič společně domluvili na postupu. Například na tom, jak dítě povzbuzovat ke změně nebo jak řešit opakované problémy.

Prevence konfliktů:

Budování pozitivní atmosféry

Vytvářejte prostředí, kde se děti cítí přijaté a respektované. Podporujte týmové aktivity a zároveň oceňujte jedinečné schopnosti každého žáka.

Sociální a emoční vzdělávání

Zařadte do výuky aktivity, které pomáhají dětem rozvíjet schopnosti, jako je empatie, aktivní naslouchání, zvládání frustrace a hledání kompromisů.

Modelování správného chování

Děti se učí následováním. Budte jim vzorem v řešení konfliktů, ukazujte, jak diskutovat s respektem a hledat společná řešení.

Konflikty mezi žáky mohou být příležitostí pro růst a učení, pokud jsou zvládnuty správně. S důležitou rolí učitele, podporou rodičů a společným úsilím lze nejen vyřešit aktuální problémy, ale také vytvořit pevnou základnu pro zdravé mezilidské vztahy v budoucnosti.

Radka Charvátová, školní psychologka

Jak mohu jako učitel podpořit zvědavost svých žáků?

ROMAN LYACH

Dětská zvědavost je zásadním prvkem přirozeného rozvoje dětí a jejich školního úspěchu. Tento článek se zaměřuje na to, jak mohou učitelé ve třídě podpořit zvědavost svých žáků a proč je její rozvoj pro studenty tak důležitý. Představíme vám metody, jak efektivně stimulovat touhu po poznání přímo v každodenní výuce.

Co je to dětská zvědavost a proč ji podpořit?

Zvědavost je přirozená touha dětí objevovat svět kolem sebe, klást otázky a hledat odpovědi. Je to vnitřní motor učení, který vede děti k tomu, aby zkoumaly neznámé a hledaly hlubší pochopení toho, co je obklopuje. Zvědavost zahrnuje jak kognitivní složku, tedy snahu porozumět novým informacím a situacím, tak emocionální složku, kdy děti zažívají radost a uspokojení z objevování. Pro učitele je klíčové nejen tuto zvědavost rozpoznat, ale také ji aktivně podporovat, protože je jedním z nejdůležitějších faktorů, které ovlivňují motivaci a úspěch žáků ve škole. Odkud tedy víme, že je zvědavost tak důležitá?

Vědecké studie ukázaly, že zvědavost hraje zásadní roli v akademickém úspěchu. Například děti s vysokou mírou zvědavosti dosahují lepších školních výsledků (Shah et al., 2018). Zároveň zvědavost podporuje aktivní zapojení do učení a celkovou angažovanost studentů (Vogl et al., 2020). Rozvíjení zvědavosti je také spojeno s posílením kritického myšlení a schopností řešit problémy (Froiland et al., 2015). Kromě toho zvědavost zvyšuje vnitřní motivaci, což vede k tomu, že se studenti učí s radostí a zájmem o poznávání, nikoli jen kvůli známkám (Sugiarti & Husain, 2019). Tím, že je zvědavost podporována, se děti učí, jak se učit – a tato dovednost jim zůstane po celý život (Engel, 2011).

Jak mohu já jako učitel podpořit zvědavost svých dětí?

Jedním z nejúčinnějších způsobů, jak podpořit zvědavost, je aktivní učení, které zahrnuje interakci a zapojení studentů do výuky prostřednictvím různých aktivit, jako jsou skupinové projekty, diskuse a experimenty. Výzkumy ukazují, že studenti, kteří jsou aktivně zapojeni do učení, vykazují vyšší úroveň motivace a zájmu o studované téma (Suhirman et al., 2022). Tato metoda podporuje kritické myšlení a zvědavost, protože studenti mají příležitost klást otázky a hledat odpovědi v rámci praktických činností (Clark et al., 2019).

Dalším důležitým faktorem je vytváření stimulujícího klimatu a prostředí, které podporuje zvědavost. Učitelé by měli usilovat o to, aby se studenti cítili bezpečně a motivováni k vyjadřování svých myšlenek a otázek. Podle Engel (2011) interakce mezi učiteli a studenty mohou buď podporovat, nebo inhibovat zvědavost dětí. Vytvoření pozitivního školního klimatu, kde jsou studenti povzbuzováni k otázkám a exploraci, může mít zásadní vliv na jejich zvědavost a zapojení do výuky.

Podpora autonomie studentů je dalším klíčovým prvkem. Učitelé by měli umožnit studentům volbu v jejich učení

a posílit tak jejich zvědavost a motivaci. Podle výzkumu Admiraala et al. (2019) učitelé, kteří podporují svobodu volby, mohou výrazně přispět k rozvoji studentů. Tato svoboda volby může zahrnovat výběr témat pro projekty či různé způsoby prezentace a metody učení. To studentům umožňuje prozkoumávat oblasti, které je zajímají. Rozšíří si tak oblasti zájmu.

Efektivní otázky jsou také klíčovým nástrojem pro podporu zvědavosti. Učitelé by měli klást otevřené otázky, které vyžadují hlubší myšlení a analýzu. Podle Quinese a Relacion (2022) časté používání otevřených otázek může stimulovat zájem a zvědavost studentů.

Další metodou, jak podpořit zvědavost, je poskytování výzev, které studenty motivují k objevování. Například Hadi (2022) uvádí, že zadávání náročných úkolů a poskytování konstruktivní zpětné vazby může probudit zvědavost studentů. Učitelé by měli vytvářet úkoly, které vyžadují kreativní myšlení a komplexní řešení, což může podpořit zvědavost a zájem o studium. Podle Jirout et al. (2018) je důležité nastavit v rámci úkolů optimální úroveň nejistoty. Nejistota by ale neměla být příliš nízká, jelikož takový úkol by dítě nebavil a nestimuloval ke zvědavosti. Nesmí být ovšem ani příliš vysoká, protože příliš těžký úkol by dítě mohl odradit od hledání řešení.

Tolerance k nejistotě a ochota vystoupit z komfortní zóny jsou vlastnosti, které je vhodné u dětí trénovat. Učitelé mohou studentům pomoci stát se více zvědavými právě tím, že zvýší jejich ochotu k řešení úkolů s nejistým výsledkem. To je možné podpořit více způsoby, kterými mohou být například

- poskytování více času k přemýšlení nad problémy nebo probíranou látkou;
- podpora žáků v kladení otázek, což může přímo zvýšit jejich zvědavost i motivaci k prozkoumání nových témat;
- zapojení dětí do různých aktivit, aby byly aktivními členy v procesu učení, mohly diskutovat a experimentovat.

Je také vhodné pobízet studenty ke generování otázek, reflektovat nad tím, co studenti vědí a nevědí, a dovozovat souvislosti. Dobrou metodou je též podporovat studenty při generování alternativních nápadů (Jirout et al., 2018). Vše je vhodné zasadit do bezpečného prostředí, kde vzniká prostor pro získání nových znalostí a zkušeností.

V neposlední řadě je důležité, aby učitelé byli sami zvědaví a nadšení pro učení. Podle výzkumu, jež publikovali Nasrullah et al. (2021), zvědaví učitelé mohou inspirovat své studenty k exploraci a objevování. Učitelé by měli modelovat zvědavost tím, že budou sdílet své vlastní otázky a zájmy, což může povzbudit studenty, aby se také stali aktivními účastníky svého učení.

A co naopak nedělat?

Hodnocení žáků na základě známek a standardizovaných testů často potlačuje individuální zájem a jedinečnost každého dítěte, což nepodporuje rozvoj zvědavosti. Klíčovým faktorem je také práce s chybou – pokud jsou děti trestány za nesprávné odpovědi, snižuje to jejich ochotu pouštět se do úkolů s nejistým výsledkem. Podobné úkoly přitom zásadně podněcují zvědavost. Tu může učitel také potlačit trestáním dítěte za to, že nenásleduje pokyny autority a chce dělat vlastní experimenty místo těch stanovených v rámci hodiny. Zvědavé chování může být také omezováno ignorováním studentských otázek či komentářů. Potřeba učitelů přimět studenty, aby řešili problémy pomocí specifických algoritmů, které budou testovány ve standardizovaných hodnoceních, taktéž tlumí zvědavost (Jirout et al., 2018).

Závěr

Učitel je jedním z nejdůležitějších aktérů v procesu učení. Může žákovi předat mj. znalosti, dovednosti, učební strategie, sebedůvěru či motivaci, ale má velký vliv i na zájem a zvědavost. Děti jsou zvědavé od přírody, a pokud dáte této přirozené touze po poznání prostor a nebudete ji omezovat, může se vám investice vrátit v podobě motivovaných a zapálených studentů. Vaše podpora zvědavosti může zásadně ovlivnit jejich úspěch a celoživotní vztah k učení.

ZDROJE

- Admiraal, W., Nieuwenhuis, G., Kooij, Y., Dijkstra, T., & Cloosterman, I. (2019). Perceived autonomy support in primary education in the Netherlands: differences between teachers and their students. *World Journal of Education*, 9(4), 1. <https://doi.org/10.5430/wje.v9n4p1>
- Clark, S., Harbaugh, A. G., & Seider, S. (2019). Fostering adolescent curiosity through a question brainstorming intervention. *Journal of Adolescence*, 75(1), 98–112. <https://doi.org/10.1016/j.adolescence.2019.07.007>
- Engel, S. (2011). Children's need to know: curiosity in schools. *Harvard Educational Review*, 81(4), 625–645. <https://doi.org/10.17763/haer.81.4.h054131316473115>
- Froiland, J., Mayor, P., & Herlevi, M. (2015). Motives emanating from personality associated with achievement in a Finnish senior high school: physical activity, curiosity, and family motives. *School Psychology International*, 36(2), 207–221. <https://doi.org/10.1177/0143034315573818>
- Hadi, F. R., & Maharani, S. (2022). Analysis of prospective elementary school teachers' inquisitiveness in solving mathematics problems. *QALAMUNA: Jurnal Pendidikan, Sosial, Dan Agama*, 14(2), 995–1010. <https://doi.org/10.37680/qalamuna.v14i2.3854>
- Jirout, J. J., Vitiello, V. E., & Zumbro, S. K. (2018). Curiosity in schools. *The new science of curiosity*, 1(1), 243–266. https://www.researchgate.net/profile/Jamie-Jirout/publication/329569586_CURIOSITY_IN_SCHOOLSlinks/5ef39deb4585153fb1b3858f/CURIOSITY-IN-SCHOOLS.pdf
- Nasrullah, B., Fatima, G., & Nayab, D. (2021). Strategies used by public primary school teachers for enhancing students' curiosity in science. *Journal of Accounting and Finance in Emerging Economies*, 7(1), 93–101. <https://doi.org/10.26710/jafee.v7i1.1568>
- Quines, L. A., & Relacion, M. C. D. (2022). The mediating effect of school climate on the relationship between teacher communication behavior and student engagement. *European Journal of Education Studies*, 9(11). <https://doi.org/10.46827/ejes.v9i11.4521>
- Shah, P., Weeks, H., Richards, B., & Kaciroti, N. (2018). Early childhood curiosity and kindergarten reading and math academic achievement. *Pediatric Research*, 84(3), 380–386. <https://doi.org/10.1038/s41390-018-0039-3>
- Sugiarti, S., & Husain, H. (2019). The correlation between academic honesty and a students' curiosity with the results of learning based on discovery learning. <https://doi.org/10.2991/icamr-18.2019.83>
- Suhirman, S., Yusuf, Y., Hunaepi, H., & Ikhsan, M. (2022). Scientific curiosity of biology teacher candidate. *Journal of Innovation in Educational and Cultural Research*, 3(3), 405–411. <https://doi.org/10.46843/jiecr.v3i3.123>
- Vogl, E., Pekrun, R., Murayama, K., & Loderer, K. (2020). Surprised–curious–confused: epistemic emotions and knowledge exploration. *Emotion*, 20(4), 625–641. <https://doi.org/10.1037/emo0000578>

Mgr. Roman Lych, Ph.D., výzkumník na poli psychologie zvědavosti u dětí i dospělých

Předsevzetí nemusíme mít jen na Nový rok: Jak na nové cíle?

ANNA FROMBERGEROVÁ

Začátek nového roku je obdobím, kdy se mnozí z nás tradičně pouštějí do novoročních předsevzetí. Všichni víme, že je to ten čas, kdy si slibujeme, že zhubneme, naučíme se nový jazyk nebo strávíme více času s rodinou. Nebo strávíme méně (či více) času přípravami na výuku? Ale jak zajistit, aby se naše sliby sobě samým nestaly planými? Pojďme se podívat na to, jak pracovat s předsevzetími tak, abychom se vyhnuli zklamání a užili si i cestu k jejich splnění. Jak správně volit vlastní cíle?

Vyberte si smysluplný cíl

Představte si, že píšete seznam svých snů a tužeb. Je lepší mít předsevzetí, která vás opravdu motivují, než se snažit splnit něco, co vám vlastně není blízké. Myslete na to, co vás baví a naplňuje. Místo „Musím zhubnout 10 kilogramů“ zvažte „Chci se cítit zdravěji a mít více energie“. Takové zaměření na pozitivní výsledky může být posílením vaší motivace. Cítíte ten rozdíl mezi „musím“ a „chci“?

Budte konkrétní a realističtí

Předsevzetí by měla být jasná, konkrétní a dosažitelná. Rozhodněte se, jaký konkrétní krok podniknete a kdy. Například místo „Chci číst více“ řekněte „Přečtu jednu knihu každý měsíc“. Stanovení malých, realistických cílů zvyšuje pravděpodobnost úspěchu a dává vám příležitost oslavit malé výhry na cestě k dosažení většího cíle. Pokud i měsíc je pro vás dlouhá doba, ještě to zkrátte třeba na „Budu číst aspoň 10 minut každý den“.

Sledujte svůj pokrok

Ať už se rozhodnete začít cvičit, upravit stravu, nebo se rozvíjet v odborné oblasti, zaznamenávání pokroku je klíčové. Můžete používat mobilní aplikace, deníky, tabulky nebo odškrtnutí do diáře. Nevymýšlejte však způsoby, které vás ještě více zatíží. Uvidíte-li však, jak daleko jste došli, motivuje vás to pokračovat dále. Nezapomeňte si také vyčlenit čas na reflexi: Co fungovalo? Co byste chtěli zlepšit?

Sdílejte svoje cíle s ostatními

Zprávy o svých cílech sdílejte s přáteli, kolegy nebo rodinou. Tímto způsobem si můžete vytvářet podporu a „accountability“ (odpovědnost), což zvyšuje šance na úspěch. S někým, kdo má stejný cíl, se může stát, že se navzájem povzbudíte, ať už se jedná o společné cvičení, nebo sdílení tipů na zdravé

vaření. S kolegou či kolegyní ze školy můžete společně sdílet cíl vzhledem k výuce. Nezapomeňte pak na pravidelné informování se o tom, jak se vám to oběma daří. Můžete se v plnění a postupech také vzájemně inspirovat.

Na předsevzetí nemusí být jen Nový rok

Není nutné čekat na začátek roku, abyste s něčím začali. Každý den představuje novou příležitost pro změnu a růst. Zkuste se místo novoročních slibů zaměřit na „Dnes udělám něco, co mě posune blíž k mému cíli“. Toto myšlení uvolňuje tlak a dodává vám svobodu jednat bez časového omezení. Motivace udělat změnu a nebýt stále ve stejných koleích může přijít kdykoliv. Pokud chceme zkusit něco nového, popř. něco starého změnit, s chutí a odvahou do toho!

Budte na sebe laskaví

Na cestě k dosažení cílů se mohou vyskytnout překážky a selhání. Nezapomeňte, že důležité je neměřit svůj úspěch podle počtu neúspěchů, ale podle vytrvalosti, s jakou pokračujete. Učte se ze svých chyb (stejně jako se to určitě snažíte učit i své žáky a studenty) a nezapomínejte, že každý malý krok vpřed je důležitý. Zamyslete se také nad odměnami, které vás budou čekat, když se budete posouvat k cíli tak, jak jste si určili. Vnější motivace je i pro nás někdy zásadní.

Inspirujte se

Čtěte knihy, sledujte inspirativní videa nebo se seznamte s lidmi, kteří již dosáhli toho, co chcete vy. Inspirace může přijít v mnoha formách, ať už je to úspěch někoho jiného, nebo i příběhy o překonání překážek. Udržujte si otevřenou mysl a buďte zvědaví, jak ostatní lidé dosahují svých cílů. Někdy je řešení jednodušší, než jsme si mysleli. Podporu v přemýšlení o možnostech změny mohou poskytnout kolegové, rodina, kamarádi, ale samozřejmě také profesionálové, např. supervizor.

Závěrem

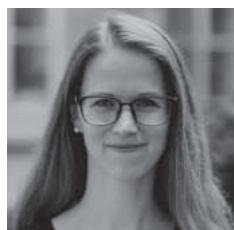
Předsevzetí nejsou jen nouzovým plánem na začátku roku, ale také příležitostí k osobnímu růstu a seberealizaci po celý rok. Pokud se budete soustředit na to, čeho chcete dosáhnout, vyberete si smysluplné cíle, budete na sebe laskaví a budete otevření novým možnostem, výrazně zvýšíte svůj úspěch.

Naším úkolem jako učitelů je nejen povzbudit studenty, aby snili velké sny, ale také jim pomoci najít praktické způsoby, jak těchto snů dosáhnout. Vytvářejte v prostředí školy kulturu podpory, kde si mohou studenti

navzájem sdílet své cíle a vzájemně se motivovat na cestě k jejich splnění.

Pamatujte, že klíčovým prvkem úspěchu je vytrvalost. S každým malým krokem, který podniknete, se blížíte k cíli. Ať už se rozhodnete pro jakékoliv předsevzetí, nezapomeňte si užívat cestu a oslavovat každý malý pokrok. Nový rok přináší nové příležitosti, ale příležitosti máme každý den. Tak proč nezačít právě dnes?

Přeji vám inspirativní každý měsíc, plný úspěchů, seberealizace a radosti z každého malého pokroku. Koneckonců život je jedna velká cesta a je na nás, jakým směrem se rozhodneme jít!

PhDr. Anna Frombergerová, Ph.D., psychologka, supervizorka, koučka, zakladatelka psychologické organizace Endlessly.cz

Hledáte inspiraci do výuky? Nenechte si ujít

FESTIVAL UMĚNÍ A KREATIVITY VE VZDĚLÁVÁNÍ 2025 4. až 16. dubna 2025 po celé ČR

Festival

- ukáže, jak využít hudbu, divadlo, výtvarné umění, tanec, film a jiné formy umění ve výuce,
- nabídne programy pro školy na objednání,
- propojuje rodiče, děti, studenty, učitele, umělce i odborníky,
- představí performance, workshopy, dílny, vzdělávací programy
- odborný program ukáže projekty, které jsou zaměřeny na práci s teenagery.

FUK 2025 pořádá platforma uMĚNÍM ve spolupráci s desítkami organizací z celé ČR.

Kam se školou za uměním – dobrá praxe z regionů

MARIE PÁNKOVÁ, LUCIE LAITLOVÁ

Podle posledního průzkumu PISA¹ se ukázalo, že si čeští studenti nevěří v kreativním myšlení, prokázali třetí nejnižší míru sebedůvěry z 64 zúčastněných zemí. Přitom je na tvůrčí myšlení nahlíženo jako na jednu z klíčových kompetencí pro 21. století a nové RVP předpokládají rozvoj kulturní kompetence, která právě s kreativním myšlením pracuje. V tomto ohledu mohou pedagogům pomoci kulturní organizace, které jsou dostupné ve všech regionech a mají zkušenost se vzdělávacími programy rozvíjejícími kreativitu prostřednictvím umění.

Umělecké vzdělávací projekty zprostředkovávají mladému publiku aktivní komunikaci s uměním, díky kterému dochází k rozvoji kritického myšlení, tvořivosti, hledání souvislostí, vytváření vlastního úsudku a k diskusi. Výhodou těchto programů je také vyšší zapojení jednotlivých studentů, neformální prostředí a posilování dalších kompetencí. Velmi pomáhají zlepšit celkové klima ve škole a přispět tak k lepší spolupráci žáků a učitelů.

Kam se školou v Jihočeském kraji

Díky iniciativě řady organizací a institucí se zde otevírají nové možnosti pro rozvoj tvořivého myšlení a osobního růstu u dětí a mladých lidí. Téma vzdělávání prostřednictvím umění a kultury se také výrazně propsalo do projektů Českých Budějovic – Evropského hlavního města kultury 2028². Jedním z klíčových projektů, který výrazně přispívá k této změně pohledu na kreativní vzdělávání, je platforma Kreativní mysl³, která si klade za cíl vytvořit v Jihočeském kraji ucelený ekosystém pro rozvoj kreativního vzdělávání. Mezi klíčové iniciativy projektu patří Dětské museum Milleformers, multidisciplinární prostor, který nabídne interaktivní výstavy, workshopy a další aktivity inspirující děti k tvořivosti a experimentování, a Prototyp, moderní tvůrčí prostor pro druhý stupeň základních škol a středoškoláky, který bude využívat metody uměleckého a designového myšlení k řešení aktuálních problémů.

Průkopnickou roli v tomto ohledu hraje galerie Sladovna Písek⁴. Jako největší dětská galerie v České republice realizuje program „galerie hrou“, který prostřednictvím interaktivních výstav a projektů podporuje tvořivost a fantazii dětí. V Jihočeském kraji ale působí více aktérů z řad kulturních a uměleckých institucí, kteří se formátům kreativního vzdělávání věnují, jako EDU centrum A3D Jihočeského divadla⁵, které propojuje umění a vzdělávání, Švestkový dvůr⁶, nabízející zázemí pro umělecké aktivity a programy pro školní skupiny, BudeCirkus⁷, přinášející cirkusové umění do regionu, stejně jako knihovny, muzea a další kulturní instituce.

¹ <https://csicr.cz/cz/Aktuality/Narodni-zprava-PISA-2022-Tvurci-mysleni>

² <https://www.budejovice2028.eu/>

³ <https://www.budejovice2028.eu/kreativni-vzdelavani>

⁴ <https://www.sladovna.cz/>

⁵ <https://www.jihoceskedivadlo.cz/atelier-3d>

⁶ <https://www.svestkovydvur.cz/>

⁷ <https://www.budecirkus.cz/>

Za kreativním učením na Zlínsko

Ve Zlínském kraji najdeme silně zakořeněnou tradici folkloru (Uherské Hradiště a okolí), památek a kulturního dědictví (Kroměříž, chráněná organizací UNESCO) a podnikavého ducha Tomáše Bati (Zlín). V regionu je početné zastoupení škol s uměleckým zaměřením, například vyhlášená UM-PRUM v Uherském Hradišti a Univerzita Tomáše Bati s Fakultou multimediálních komunikací⁸. Funguje zde silná tradice různorodých kulturních akcí – od jízdy králů přes Zlínský filmový festival, Letní filmovou školu v Uherském Hradišti, zlínskou filharmonii až po paměťové instituce a galerie.

Mezi klíčovými organizacemi, které se kreativnímu vzdělávání věnují, je také otevřená kreativní dílna ROBOTA⁹ – prostor pro kreativní tvorbu pomocí digitálních technologií zřízený Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně. Dílna v loňském roce uspořádala sérii workshopů s názvem „Od umění k učení“, které kreativcům nabídly možnost seznámit se se základy pedagogických přístupů a pedagogům ukázaly, jak umění může obohatit vzdělávání. Pro děti i mládež nabízí školní projektové dny zaměřené na rozvoj kreativního myšlení, schopností a dovedností v oblastech STEAM. Knihovna Františka Bartoše¹⁰ ve Zlíně mj. prostřednictvím kreativních dílen, digitální tvorby a podpory literárního talentu motivuje děti a mládež k hledání inovativních řešení a učení se novým

dovednostem. Platforma Plusko Slováckého divadla propojuje umění a vzdělávání prostřednictvím workshopů, dramatických kurzů a autorských inscenací. Městské kino Uherské Hradiště¹¹ přispívá k rozvoji kreativity animačními nedělemi, kde si děti mohou vytvořit vlastní animovaný film technikou poloplastové animace, či festivalem Malé oči, zaměřeným na propojení dětské kinematografie s environmentálními tématy. Program Památníku Tomáše Bati ve Zlíně¹² dětem zábavným způsobem přibližuje architekturu Zlína.

Kreativní učení v Královéhradeckém kraji

Kreativnímu učení se v Královéhradeckém kraji věnuje řada rozmanitých aktérů od galerií a muzeí přes divadla či knihovny až po kulturní centra. Klíčovým aktérem je Centrum uměleckých aktivit (CUAHK)¹³, specializované kulturní, umělecké, kreativní, vzdělávací centrum, které podporuje umělecké aktivity širší komunity v oblasti scénických oborů, fotografie, výtvarného umění, literatury, AV tvorby a kreativního učení. Pořádá mnoho odborných seminářů s uznávanými lektory a silnými uměleckými osobnostmi a vzdělávací akce v rámci projektu kreativního učení. Rovněž koordinuje festival kreativity a kreativního učení KreatFest¹⁴. Festival organizovaný Centrem uměleckých aktivit zapojuje další organizace, jako Centrum kreativního muzejnictví KHK¹⁵, Knihovnu města Hradec Králové¹⁶, Cirkulární centrum¹⁷, Vzdělávací a kulturní centrum Broumov¹⁸ a Broumov 2028+¹⁹. CUAHK rovněž stojí za pořádáním dvou ročníků konference Kreativní učení v Královéhradeckém kraji. V roce 2024 na ní učitelé, umělci a žáci představili své třídní projekty v rámci pilotního ročníku kreativního učení na školách²⁰. Web www.kreativniucenihk.cz nabízí celokrajský přehled o programech kreativního učení, stejně jako mapu umělců a kreativců, s nimiž mohou školy spolupracovat. Za návštěvu rozhodně stojí Dětská galerie Lapidárium v Broumově či kulturní centrum v podhůří Orlických hor Schule.

Se školou za uměním na Karlovarsku

Karlovarský kraj, často spojovaný s lázeňstvím a bohatou historií, nabízí také rozmanité možnosti pro kreativní

⁸ <https://fmk.utb.cz/>

⁹ <https://robota.utb.cz/>

¹⁰ <https://www.kfbz.cz/>

¹¹ <https://www.slovackedivadlo.cz/plusko>

¹² <https://pamatnikbata.eu/navsteva-pamatniku>

¹³ <https://www.cuahk.cz/>

¹⁴ <https://www.cuahk.cz/>

¹⁵ <https://4museum.cz/>

¹⁶ <https://www.knihovnahk.cz/pro-deti/detske-pujcovny/ustredni-pujcovna-u-velryby>

¹⁷ <https://www.recyupcy.cz/>

¹⁸ <https://www.klasterbroumov.cz/cs/vzdelavaci-a-kulturni-centrum>

¹⁹ <https://www.broumov2028.cz/>

²⁰ <https://kreativniucenihk.cz>

vzdělávání. Specifikem kraje je důraz na propojení tradičního řemesla a lázeňství s moderními inovacemi, a tím pádem i snaha podpořit talenty a přilákat tvůrčí aktéry. V Karlovarském kraji funguje řada vzdělávacích institucí, které vychovávají budoucí kreativce a řemeslníky, jako je například střední uměleckoprůmyslová škola keramická či houslařská škola v Chebu.

Klíčovými aktéry v oblasti kreativního vzdělávání jsou nejen školy a kulturní instituce, ale také neziskové organizace, jako centrum kreativního vzdělávání a designu DIZAJNPARK²¹ (jehož vlajkovou lodí je program designového myšlení²² pro školy, učitele a děti), CÍRKUS CÉRES²³ nebo kulturní centrum Výměník²⁴, které se věnují kreativnímu vzdělávání a přinášejí inovativní přístupy do škol po celém Karlovarském kraji i mimo něj. Už pátým rokem se na Karlovarsku koná Festival umění a kreativity ve vzdělávání, do kterého se zapojují organizace jako Muzeum Cheb²⁵, státní zámek Valeč²⁶, interaktivní galerie Becherova vila²⁷ či Městská knihovna Chodov²⁸, jejichž společným cílem je realizovat edukační programy hravě, multidisciplinárně a interaktivně.

Dobrou praxi nejen z těchto regionů najdete na MAPĚ UMĚNÍM, v databázi projektů nabízejících kreativní přístupy ve vzdělávání napříč ČR určených školám. MAPA vznikla jako

přirozený průsečík aktivit platformy UMĚNÍM²⁹, která sdružuje organizace zabývající se kreativním vzděláváním. Je rovněž organizátorem Festivalu umění a kreativity ve vzdělávání – FUK³⁰, který od roku 2021 propojuje kulturní a vzdělávací organizace a jednotlivce.

<https://mapa.umenim.cz/>

Dobrou praxi ze všech regionů ukáže FUK 2025

Festival umění a kreativity ve vzdělávání 2025, který proběhne od 4. do 16. dubna v různých regionech, nabízí školám příležitost navštívit místní kulturní instituce a vyzkoušet různé umělecké přístupy prostřednictvím vzdělávacích programů na objednávku. Divadlo, tanec, hudba, výtvarné umění, design a další tvůrčí obory obohacují běžnou školní výuku o nové a smysluplné zkušenosti a zážitky, které zapojují hlavu, tělo i srdce a rozvíjejí celou osobnost dětí. Instituce připravily pro školy speciální nabídku v podobě osvědčených nebo nových programů, často za zvýhodněnou cenu. Festival nabídne také program pro veřejnost a odborný program zaměřený na aktivní zapojení teenagerů do umělecko-vzdělávacích projektů. Program festivalu bude zveřejněn na webových stránkách www.fuk.education do konce února.

Marie Pánková, komunikace Festivalu umění a kreativity ve vzdělávání

Lucie Laitlová, Centrum DOX – lektorka a koordinátorka vzdělávacích projektů, sociální sítě, komunikace

²¹ <https://www.dizajnpark.cz/>

²² <https://www.designovemysleni.cz/>

²³ <https://cirkusceres.cz/>

²⁴ <https://www.vymenikkv.cz/>

²⁵ <https://muzeumcheb.cz/>

²⁶ <https://www.zamek-valec.cz/cs/edukace>

²⁷ <https://www.galeriekvary.cz/vzdelavaci-programy-becherova-vila/>

²⁸ <http://www.knihovnachodov.cz/>

²⁹ <https://umenim.cz/>

³⁰ <https://fuk.education/>

Jsme také na facebooku

Řízení školy

Lajkujte

Komentujte

Sdílejte

Soutězte s námi !

Kritické myšlení ve výuce: Jak připravit žáky na finanční rozhodování a životní situace

LUCIE SEKANINOVÁ

Schopnost kriticky myslet je jednou z nejdůležitějších dovedností, kterou mohou učitelé svým žákům předat. Ve spojení s výukou finanční gramotnosti získává tato dovednost ještě větší význam. Jak učit studenty klást správné otázky, odhalovat skryté motivy a činit informovaná rozhodnutí? Tento článek nabízí inspiraci, praktické příklady a konkrétní aktivity, které mohou učitelé snadno začlenit do své výuky. Připravme společně žáky na svět plný složitých rozhodnutí a manipulací.

V dnešní společnosti, kde se na nás valí nekonečný proud informací, často zamlžený reklamními slogany, manipulacemi a dezinformacemi, stojí školy před zásadní výzvou: připravit studenty na jejich budoucí život v tomto složitém prostředí. Jednou z klíčových dovedností, která může studentům pomoci zvládat tuto výzvu, je kritické myšlení. Ve spojení s finanční gramotností představuje tato schopnost základ, na němž mohou studenti stavět nejen své finanční dovednosti, ale také schopnost činit informovaná, odpovědná rozhodnutí v každodenním životě.

Proč je kritické myšlení zásadní?

Kritické myšlení není jen o schopnosti analyzovat informace – je to nástroj pro orientaci v komplexním světě, kde není vše, co se na první pohled zdá být pravdou, skutečně přínosné nebo bezpečné. Zejména ve financích čelí mladí lidé situacím, kdy musí rozlišovat mezi výhodnými nabídkami a lákavými, ale rizikovými produkty, jako jsou nevýhodné půjčky, falešné investice nebo smlouvy se skrytými poplatky. Kriticky myslící student se dokáže zeptat: „Proč je tato nabídka tak lákavá? Jaké jsou její skutečné podmínky? Co mi reklama zatajuje?“ A právě kladení takových otázek rozhoduje o tom, zda budou finanční rozhodnutí mladých lidí odpovědná a správná.

Co mohou učitelé udělat?

Učitelé hrají klíčovou roli při rozvoji kritického myšlení. Ve výuce je důležité vytvořit podmínky, které podněcují studenty k tomu, aby nejen přijímali informace, ale také je zkoumali, analyzovali a stavěli si na nich vlastní názory. Kritické myšlení je dovednost, kterou je třeba systematicky rozvíjet, a to nejen ve finanční gramotnosti, ale i v ostatních předmětech.

Například někteří učitelé v rámci výuky finanční gramotnosti využívají metodu analýzy reálných příkladů. Studenti dostanou za úkol prozkoumat různé reklamy na spotřebitelské

úvěry a diskutovat o jejich podmínkách. Jedna skupina se například zaměřila na nabídku „první půjčky zdarma“. Po podrobném čtení smluvních podmínek studenti zjistili, že nabídka byla zdarma pouze za předpokladu, že půjčku splatí do velmi krátkého termínu, jinak se úroky výrazně zvýší. Tato praktická zkušenost přiměla studenty přemýšlet o tom, jak jsou reklamní sdělení konstruována a jaké otázky by měli klást, než učiní rozhodnutí.

Praktické tipy do výuky

Klíčem k úspěšnému rozvoji kritického myšlení je propojení teorie s praxí. Jedna z nejoblíbenějších aktivit na školách je simulace rozhodování o rodinném rozpočtu. Studenti jsou rozděleni do skupin a každá skupina má naplánovat měsíční rozpočet pro modelovou rodinu. Musí rozhodnout o výdajích na bydlení, jídlo a dopravu a zvažovat, zda si rodina může dovolit půjčku na nový spotřebič. Po prezentaci rozhodnutí následuje diskuse, kde se žáci zamýšlejí nad tím, co ovlivnilo jejich volbu a jaká rizika při rozhodování podcenili. Tato aktivita nejenže zapojuje studenty do aktivního učení, ale také vede k hlubšímu pochopení důsledků finančních rozhodnutí.

Dalším osvědčeným postupem je analýza mediálních sdělení. Učitelé mohou studentům předložit reklamy, články z internetu, nebo dokonce příspěvky na sociálních sítích, které se týkají financí. Studenti mohou zkoumat jazyk sdělení, odhalovat skryté motivy a diskutovat o tom, komu sdělení prospívá a jaké důsledky může mít jeho přijetí jako pravdy. Taková činnost je nejen praktická, ale učí studenty i mediální gramotnosti, která je nezbytnou součástí kritického myšlení.

Inspirace pro učitele

Výuka kritického myšlení však není snadná. Vyžaduje od učitele čas, trpělivost a kreativitu. Na druhou stranu přináší

obrovské výhody – studenti se stávají více samostatnými, dokážou přemýšlet v širších souvislostech a jsou lépe připraveni na reálný svět. Učitelé, kteří začlenili do své výuky prvky kritického myšlení, často uvádějí, že žáci jsou aktivnější, více se zapojují do diskusí a lépe si osvojují nejen znalosti, ale skutečné dovednosti využitelné v každodenním životě.

Jeden z učitelů sdílel svou zkušenost, kdy se svými žáky analyzoval reálné finanční situace. Vyprávěl: „Když jsme začali s analýzou nabídek na běžné spotřebitelské půjčky, překvapilo mě, jak rychle začali žáci přemýšlet jinak. Najednou se neptali jen ‚Kolik to stojí?‘, ale ‚Proč je to tak drahé? Co mi uniká?‘. Viděl jsem, jak přestávají být pasivními příjemci informací a stávají se aktivními účastníky rozhodovacího procesu.“

Budoucnost patří kriticky myslícím

Kritické myšlení ve výuce finanční gramotnosti je příležitostí, jak připravit studenty na život v náročném světě plném manipulací, nepřesných informací a složitých rozhodnutí. Učitelé mají moc vybavit své žáky nástroji, které jim pomohou nejen lépe pochopit financování, ale také se stát odpovědnými a informovanými občany. Každá hodina věnovaná rozvoji této dovednosti je investicí do jejich budoucnosti.

Pokud hledáte způsob, jak oživit výuku finanční gramotnosti a zároveň své žáky naučit dovednostem, které jim budou užitečné po celý život, kritické myšlení je správná cesta. Dejte svým studentům možnost ptát se, pochybovat a hledat odpovědi – protože právě to je základ skutečného vzdělávání, které nekončí s posledním zvoněním.

Lucie Sekaninová, předsedkyně dozorčí rady a marketing manager yourchance, o. p. s., www.yourchance.cz

AI video ve výuce: Od starověkého Říma po environmentální témata

ANDREJ NOVIK

Co kdyby vaši žáci mohli vytvořit vlastní film o životě ve starověkém Římě nebo vizuálně zpracovat své stanovisko k přechodu lidstva k zemědělství? S pomocí AI generátorů videa to zvládnou během jedné vyučovací hodiny. Podívejme se na konkrétní možnosti využití ve výuce.

Umělá inteligence už dnes zvládne generovat nejen text, ale i videa. Pro nás učitele to znamená možnost nechat žáky tvořit a experimentovat s formáty, které byly dosud časově nebo technicky náročné.

Co máme k dispozici?

Jednoduchý na ovládání je čínský Minimax (<https://hailuoai.video/>). V brzké době očekáváme v EU spuštění generátoru SORA od OpenAI (<https://sora.com/>). S PIKA Art (pika.art)

můžeme zasadit vlastní fotografie třeba do prostředí starořímského Kolosea. Pro práci s úhly kamery se hodí Kling (klimgai.com) nebo Runway (runwayml.com). A pokud zadáte do vyhledávače „Text to video AI generator“, najdete desítky dalších aplikací.

Většina nástrojů nabízí základní funkce zdarma a omezený počet vygenerovaných videí. Za měsíční předplatné kolem 15 USD pak dostanete další možnosti a hlavně kredity na generování většího počtu videí.

Nemá smysl zde detailně rozebírat technické rozdíly a přednosti jednotlivých generátorů – nejlepší bude, když si je vyzkoušíte a vyberete ten, který vám bude nejvíce vyhovovat. Důležité je vědět, že práce s generátory je podobná zadávání promptů do chatbota – popíšete, co chcete vytvořit, a generátor to vytvoří. Na rozdíl od textu to ale může trvat déle, většinou několik minut.

Neočekávejte ale, že na jeden prompt získáte dvouhodinovou podívanou ve stylu Tarkovského. Generátor většinou vytvoří jen několikavteřinový klip, který pak můžete editovat nebo spojit s dalšími do delšího celku.

Věková omezení a bezpečnost

U věkových omezení je to různé – Minimax uvádí hranici 16 let, OpenAI 13 let. Každá aplikace má svá pravidla. Všechny generátory ale mají zabudované filtry proti nevhodnému obsahu, takže není možné vytvářet například násilné nebo sexuální scény.

V případě Minimaxu je třeba mít na paměti, že pracujeme s čínským nástrojem a nevíme, kam přesně svá data odesíláme. I to je příležitost pro diskusi ve třídě a stanovení pravidel bezpečného používání. Například že nebudeme používat reálné e-mailové adresy, jména, osobní informace ani fotografie skutečných lidí.

Poznatky z praxe a tipy pro výuku

Ještě před příchodem AI video generátorů jsem experimentoval s tvorbou video esejí. Žáci si mohli zvolit vytvoření vizuální úvahy o tom, zda byl přechod k zemědělství pro lidstvo spíše požehnáním, nebo neštěstím. Museli bez použití slov, pouze pomocí obrazů a hudby, vyjádřit svůj pohled na tuto otázku. Tehdy to znamenalo týdny hledání záběrů ve videodatabázích nebo vlastní natáčení. Jako inspiraci jsme sledovali filmy Godfreyho Reggia s hudbou Philipa Glasse. Dnes by podobný projekt s využitím AI zabral jen několik hodin.

Ukázková aktivita: Život ve starověkém Římě

Pojďme si ukázat konkrétní aktivitu na téma každodenního života ve starověkém Římě.

Nejprve rozdělíme třídu na skupiny, z nichž každá dostane za úkol zpracovat jiný aspekt římské společnosti – život patricijů, plebejců, otroků nebo třeba průběh běžného dne v různých částech města. Žáci dostanou k prostudování texty o své oblasti zájmu (zde může pomoci AI s výběrem a zpracováním pramenů).

Každá skupina vygeneruje dvě až tři sedmivteřinová videa zachycující různé aspekty svého tématu. Vybraní žáci pak dostanou za úkol spojit jednotlivé klipy do uceleného

dokumentu pomocí nástroje jako např. Microsoft Clipchamp. Přidají komentář vysvětlující jednotlivé scény a mohou využít AI (například SUNO nebo UDIO) pro vytvoření hudebního podkresu.

Pro tvorbu videa je klíčové správně formulovat prompty. Základem je vždy hlavní objekt, scéna a pohyb. Prompty lze psát i česky, ale jistějšího výsledku dosáhneme v angličtině. Vybídeme tedy žáky, aby své představy formulovali anglicky.

Ukázkový prompt pro scénu z patricijského domu může vypadat takto:

„A Roman patrician in an elegant toga reclines on a triclinium couch in a richly decorated atrium, while servants prepare food on nearby tables. The camera starts from a close-up of the food preparations and gradually pulls back to reveal the entire atrium scene. The scene is illuminated by natural light from above, with oil lamps creating warm ambient lighting.“

Výsledek si můžete prohlédnout na YouTube po naskenování tohoto QR kódu:

Úvodní obraz vygenerovaného klipu

Na závěr si společně film promítneme a reflektujeme celý proces. Diskutujeme nejen o tom, jak se nám dařilo formulovat prompty a nakolik výsledek odpovídá našim představám, ale také o věrnosti historického zobrazení. Vygenerované scény můžeme porovnat se záběry z historických velkofilmů, archeologickými rekonstrukcemi nebo současnou podobou antických památek.

Inspirace pro další předměty

V environmentální výchově žáci mohou vytvářet videa o dopadech klimatické změny nebo vizualizovat různé scénáře budoucnosti naší planety. V občance by mohli zpracovat

témata jako chudoba, migrace nebo mezigenerační soužití. Biologie nabízí možnost ukázat třeba vývoj organismů nebo fungování ekosystémů.

Další nápad je zadat žákům, aby do svých generovaných scén záměrně umístili nepřesnosti – třeba rajče na Velké Moravě nebo anatomicky nepřesné zvíře. Ostatní žáci pak tyto chyby hledají a výsledky můžeme zpracovat třeba jako Kahoot.

V češtině by se dalo pracovat s vizualizací básnických obrazů nebo atmosféry literárních děl. Ve výtvarce by žáci mohli experimentovat s různými uměleckými styly a jejich mícháním. Možností je opravdu hodně.

Co nám práce s AI přináší?

Když do výuky zapojujeme AI, je namísto otázka, jestli to má skutečný přínos. Přece jen pracujeme s technikou, která má tu vlastnost, že se rozbíjí, často něco nefunguje a nutí nás to pak improvizovat.

Klíčové je uvědomit si, co je vlastně naším cílem. Chceme naučit žáky dějiny starověkého Říma? Asi ano, ale na druhou stranu kdyby se učili čistě jen z učebnice a následně dostali sérii testů, pak by to možná v jejich paměti vytvořilo dějepisný vryp snadněji a rychleji.

Podle mě by ale naším cílem nemělo být jen odučit dějepisné či jiné „učivo“, ale také vytvářet příležitosti k tomu, aby si žáci v bezpečném prostředí měli možnost vyzkoušet práci s technologiemi, od kterých lze očekávat, že dost významně poznamenají naše životy v budoucnu. Proto považuji

za důležité vytvářet ve škole prostor, kde si žáci mohou tyto nástroje „osahat“ – vyzkoušet si je, udělat chyby, objevit jejich možnosti i limity. Nejde o to, naučit je mačkat správná tlačítka, ale spíš jim pomoci pochopit, kdy jim AI může být užitečným pomocníkem a kdy je lepší zvolit jiný přístup.

Proto je na konci takové hodiny důležitá reflexe celého procesu. Ptáme se: Nebylo by někdy jednodušší vzít do ruky tužku a papír? Pomohla nám AI vyjádřit to, co jsme chtěli? Kde nás překvapila a kde zklamala? Co jsme při práci prožívali – radost z tvoření, frustraci z omezení? Byly výsledky opravdu naše, nebo jsme jen konzumovali něco předžvýkaného s chutí instantní polévky?

Cílem je, aby žáci dokázali s AI pracovat s rozmyslem. Aby věděli, že někdy je dobré nechat AI generovat varianty římských domů a jindy je lepší si raději sednout s knížkou a dopřát si zážitek čistě lidské tvorby.

Aby věděli, kdy jim AI něco dává a kdy spíš bere.

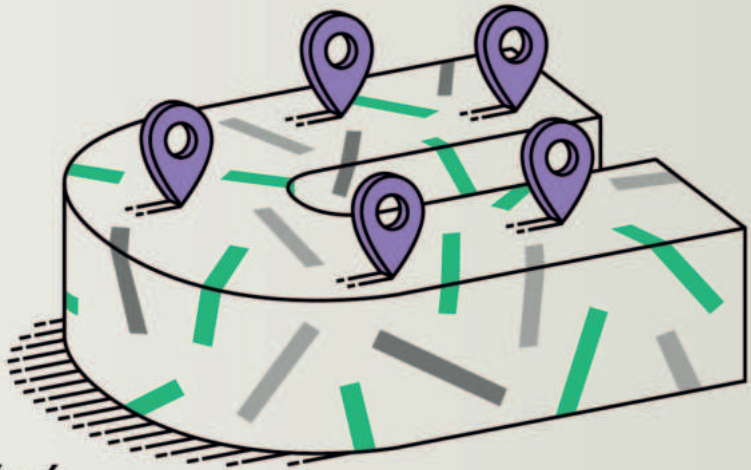

Andrej Novik za redakci Učím s AI s využitím LLM Claude

**MAPA
UMĚNÍM**

Největší nabídka
programů
kreativního vzdělávání
na jednom místě.

→ mapa.umenim.cz

Mapa uměním je váš průvodce kreativním vzděláváním. Na jednom místě najdete nabídku programů kulturních institucí z celé republiky – od muzeí a galerií až po divadla a knihovny. Stačí zadat věk dětí, téma nebo lokalitu a objevíte programy, které rozvíjejí dovednosti, kreativitu i kritické myšlení. Vyzkoušejte MAPU uměním a otevřete dětem svět plný kultury.

Hlavu z písku ven: Reálný svět od virtuálního neoddělíš

DANIELA KRAMULOVÁ

O různých cestách, které vedou ke zvládnutí nových výzev ve vzdělávání, i o tom, co na nich učitelům pomáhá, si povídáme s ředitelem ZŠ Velvary Mgr. Petrem Doškem a učitelkou českého a anglického jazyka Editou Roberts.

Začneme každoroční událostí, k níž se škola nechala inspirovat britským festivalem vzdělávání a technologií Bett. Pořádá pro učitele nejen ze středočeského regionu vlastní jednodenní akci zaměřenou na jejich vzdělávání a výměnu zkušeností.

Bett po velvarsku

„Loni se v polovině listopadu konal už 6. ročník Velvarského Bettu,“ říká ředitel Petr Došek. „Hlavní myšlenka u zrodu naší akce byla podpořit učitele v IT vzdělávání a pak i v zařazování technologií do výuky. Proto se od začátku snažíme vybírat kvalitní lektory. O prvním ročníku se nejprve dozvěděly paní učitelky z našich málotřídek, učitelé okolních škol, se kterými spolupracujeme, a pak se okruh těch, které akce zajímala, postupně rozrůstal. Největší účast byla těsně před covidem, přijeli i zástupci pedagogických fakult, celkem lidé ze 70 škol. To bylo už opravdu velké sousto na to, že vše děláme nad rámec své práce. Po covidu znovu nabíráme dech. Teď míváme přihlášené účastníky zhruba z 20 škol, celkem více než sto lidí nejen z našeho regionu. Snažíme se, aby se tu všichni dobře cítili. Polední raut, který připravují pracovnice naší školní kuchyně, nabízí prostor i k neformálnímu popovídání. Právě na to, že není čas potkávat se a vyměňovat si zkušenosti, si učitelé docela často stěžují.“

Učitelka Edita Roberts doplňuje: „Od počátku je naším partnerem firma AV Media, která nám pomáhá s registrací účastníků do workshopů, druhým rokem jsme přijali výzvu Národního pedagogického institutu ČR a přihlásili jsme Velvarský Bett jako DIGlaxi. Díky tomu nám NPI pomohl například s financováním některých lektorů. Tentokrát jsme měli 12 workshopů, účastníci během dne mohli zvládnout dva nebo tři. Témata byla například První pomoc ve VR – vyučovat první pomoc prostřednictvím virtuální reality je opravdu zajímavá možnost. Dále Robotika s Vex, AI jako kreativní parťák, Využití AI pro tvorbu materiálů do výuky, Smart Lumio, Pohled do blízké budoucnosti přes VR brýle, Animovaný film, Interaktivní podlaha, Book Creator, Kyberbezpečnost, Hudební výchova s iPadem.

V posledně jmenovaném workshopu ukázala naše paní zástupkyně, jak pracuje s iPady ve svých kroužcích

muzikoterapie a vůbec jak propojuje hudební výchovu s technikou, jaké hudební aplikace se dají využít. Naše paní učitelky měly workshop na zpracování videa. Každý rok přijíždí i Petra Boháčková a Slávek Hora. Vždy mají nějakou pěknou, snadno přenositelnou aktivitu. Je to hodně inspirativní. Letos připravili workshop Pečeme formativně s Petrou a Slávkem, zaměřený na formativní hodnocení. Opět šlo o aktivitu využitelnou v různých předmětech, zároveň na tom hezky ukazovali, jaký je rozdíl mezi formativním a sumativním hodnocením. Prokládali to svými názory, se kterými člověk mohl, ale ani nemusel souhlasit – ale už tím, že nasloucháte názoru někoho jiného, si můžete sami lépe srovnat myšlenky.“ *(Řada pedagogů Petru Boháčkovou a Slávka Horu zná díky inspirativnímu webu Dejte mi pevný bod a pohnu i českým školstvím – pozn. red.)*

Díky zpětné vazbě se organizátoři od účastníků dozvídají nejen aktuální postřehy a podněty, ale i dlouhodobější dosah vzdělávání. „Píšíou nám, jak pracují s tím, co se u nás dozvěděli a naučili, a jak se jim to osvědčuje. A ožívají se s vlastními nápady na workshopy,“ dodává Edita Roberts. Pořádat akci s několikaletou tradicí je o něco méně náročné než na začátku, stále je však prostor učit se a něco zlepšovat – například zřídit šatnu, aby si účastníci mohli pohodlně odložit kabáty, se kterou pomáhají žáci školy, nebo zlepšit informační systém. „Dříve jsme měli rozpis workshopů jen na jednom místě, účastníci kolem něj kroužili jako roj včel. Proto jsme počet míst s informacemi rozšířili,“ vysvětluje spoluorganizátorka E. Roberts a pokračuje: „Pátého ročníku se poprvé zúčastnili i naši žáci. Jako téma ročníkové práce, která se u nás standardně píše, si zvolili zpracování videa a natočili reportáž z Velvarského Bettu. V tomto školním roce pro změnu ukazovali, co tisknou na 3D tiskárně nebo jak programují robůtky Vex. Ze zpětné vazby vím, že účastníkům se zapojení žáků taky líbilo.“

Dosah Velvarského Bettu přivedl i firmy nabízející školní vybavení či výukový software – od toho „běžného“ až po speciálně vytvořený pro žáky se zdravotním omezením, např. po mozkové obrně, který lze ovládat pohyby hlavy či očí zaměřených na konkrétní písmena.

Učitelé, digitální technologie a další vzdělávání

„Jak jsou na tom vaši vlastní pedagogové ve vztahu k technologiím?“ ptám se ředitele Doška. „Pravdou je, že děti jsou v mnohém před námi – do tohoto světa se narodily, my jsme v něm jako vetřelci. Ale je nutné jít s dobou. Mým úkolem je dávat učitelům možnosti, aby se vzdělávali. Motivaci k tomu ale musíme najít každý v sobě. Může se skládat z dílčích motivací od osobních po profesní. Technologie jsou všude kolem nás a v osobní rovině se potřebujeme orientovat v používání běžných věcí – nikdo si nechce koupit auto nebo vysavač, se kterým si nebude vědět rady.“

Když jsme my chodili do školy, nebezpečí bylo v tom, že mi někdo ukradl peněženku, dneska mi může ukrást bankovní identitu. Strkat hlavu do písku a dělat, že něco takového neexistuje, nejde. Potřebujeme být natolik kompetentní, abychom byli sami, kyberbezpeční a abychom mohli ukazovat dětem rizika, která na ně v této oblasti číhají. Do tohoto rychlíku bychom měli nastoupit všichni. Ale přiznávám, že máme i kolegy, kteří nechtějí – a někteří z naší školy kvůli tomu už odešli.“

Pokud jde o profesní rozvoj, obvykle mívá vedení školy zpracované nabídky dalšího vzdělávání pedagogů a doporučuje je svým učitelům. „Ale můžete mít připravený milion programů, samo o sobě to nestačí,“ kontruje ředitel Došek. „Učitel musí cítit, že bez určitých nových dovedností, kompetencí není dobrým učitelem. Ale když sám nemá pocit, že mu něco chybí, klidně řekne, že se vzdělávat nechce,“ vysvětluje.

„Pokud jde o technologie, pan ředitel to někdy dělá tak, že u určitého pokynu uvede: Zpracujte to v tomto formátu nebo programu – a najednou je to tady. Pokud s tím běžně nepracujete, musíte si to dohledat, podívat se na to, abyste mohli zadání splnit. Když někdo vůbec netuší, která bije, některý z kolegů mu poradí, pomůže mu naučit se v tom prostředí pracovat,“ usmívá se učitelka Edita Roberts.

„A já jsem si myslel, že o tom nikdo neví,“ reaguje se smíchem pan ředitel. „Jde o to, dát lidem šanci si to vyzkoušet. Nikdo není dokonalý a všichni se musíme stále učit. Vzpomínám si, jakou jsem sám udělal chybu: Před několika lety se v nějakém evropském programu vypracovávaly DUMy – digitální učební materiály. My jsme zrovna zaváděli interaktivitu, multimediální tabule a pracovali jsme na výukových programech, které by děti zaujaly. Dal jsem tehdy kolegům informaci – dnes vím, že byla mylná. Říkal jsem: Když vytvoříš DUMy teď, budeš to mít do konce svého profesního života. Udělali jsme jich asi 945 – dneska už podle nich učit nemůžeme, protože se změnil program jako takový, přestal podporovat různé další funkce, například výrobu videoklipů.“

To je věc, která mě hodně mrzí, protože český učitel má, na rozdíl od učitelů v jiných zemích, velmi navrch ve své kreativitě. Tak kreativní učitele, jací jsou u nás, jsem nepotkal nikde jinde ve světě. Ve vyspělých pedagogikách pracují trochu jinak – materiály už jim někdo předpřipraví, učitelé si je mohou z cloudu stáhnout, školy jim je zaplatí a oni podle toho pracují. Tento luxus, že nám někdo něco připraví, začínáme využívat teprve teď,“ uzavírá ředitel Došek.

„Považuji za důležité, že máme možnost vzdělávat se i že můžeme najít podporu na domovské půdě, obrátit se třeba na kolegu v jiném kabinetu. A druhá důležitá věc je možnost cestovat, konfrontovat svoji zkušenost s něčím jiným. Zjistit, že v jiné zemi, v jiné škole něco funguje a u nás ne – nebo naopak. Například u tématu, jak učit venku a jaké by mělo být prostředí školy, si uvědomím, že naše škola má velkou výhodu a že to není zdaleka samozřejmé. Díky výměně zkušeností se zahraničními učiteli poznávám, nač máme být hrdí a co naopak můžeme zlepšovat. Porovnání je důležité,“ upozorňuje Edita Roberts, která je v ZŠ Velvary zároveň koordinátorkou programů Erasmus pro žáky i pedagogy.

Běžný školní den s technologiemi – i bez nich

Poté, co jsem spolu se žáky šestého ročníku absolvovala hodinu českého jazyka, si povídáme s Editou Roberts o tom, jak mohou technologie nejen rozšířit a zpestřit výuku, ale také učitelům i žákům usnadnit a urychlit práci. A jak mohou být komunikační dovednosti, k jejichž rozvíjení významně přispívá výuka (nejen) českého jazyka, prospěšné v reálném i digitálním světě.

V hodině zaměřené na komunikaci a (sebe)prezentaci měli žáci mimo jiné za úkol vysvětlit mi, jak se dostanu od jejich školy k sokolovně. Vzhledem k tomu, že jsem to jako jediná ve třídě opravdu netušila, to byl praktický test logické a přesné formulace. Ukázalo se totiž, že takové na první pohled zjevné indicie jako barva fasády by mě mohly dovést i k několika dalším objektům v okolí. Edita Roberts k tomu poznamenává, že komunikační dovednosti jsou důležité nejen k lepšímu porozumění v mezilidské komunikaci, ale budou se žákům hodit i při formulování promptů při práci s umělou inteligencí.

„Když procvičujeme například užívání přídavných jmen nebo příslovčí k oživení příběhu, mohou je žáci psát do slovního mraku a všichni vše hned vidíme na interaktivní tabuli. Je to mnohem rychlejší a zábavnější, než kdyby se měli hlásit, diktovat mi to nebo chodit k tabuli. Ve sdíleném prostředí dám k dispozici seznam slov, z nichž může každý sám vybírat, které se do dané věty hodí, a já hned vidím, jak kdo úkol vyřešil. Při skupinové práci je praktické zapnout na tabuli časovač. Žáci se učí sami si organizovat práci – a zjistí například, že se

lépe soustředí, když hlídač času je jen jeden a nekoukají na hodiny všichni,” říká pedagožka.

„Ráda využívám nástroj Smart Lumio,” pokračuje, „a oblíbila jsem si aplikaci Padlet. Tuhle elektronickou nástěnku používám i při práci koordinátorky programu Erasmus. Pro žáky je taky zajímavá – má hodně funkcí, mohou nejen psát, ale i vytvářet obrázky pomocí AI nebo nahrávat hlas. Využívám ji například ke zpětné vazbě k textu, který měli žáci číst. Teď jsem třeba vytvořila otázky k Petiškovu příběhu O egyptském princí. Žáci nemusí komunikovat po jednom, přihlásí se do Padletu a odpovídají v příslušné sekci. Mohou připsat svůj názor na to, jestli máme každý předurčený osud, podkreslit odpovědi obrázkem, který jim vytvoří AI. A pak se mohou společně bavit o tom, jak co nejlépe zformulovat zadání, aby dostali, co chtějí. Anebo když žáci vytvářeli komiks, načítali si sami text k podbarvení obrázků. Zkoušeli si při čtení intonaci hlasu – osvědčilo se, když si úkol mohli dodělat doma. Pak říkají: ‚Já jsem to zkoušel hodinu, než jsem to přečetl tak, abych s tím byl spokojený!‘ Ve školní hodině není čas, aby si to takhle vyzkoušeli všichni.”

Získat čas pro bytí tady a teď

Hovoříme-li o tom, že technologie v hodině mohou urychlit práci a ušetřit čas, není to podle Edity Roberts podnět, aby toho učitel stihl probrat ještě víc. „Naučila jsem se přizpůsobovat všechno, co používám ve výuce, prostředí, ve kterém děti žijí. Doporučuje to spousta chytrých lidí, kterých si vážím. A sama vnímám, že žáci mnohdy prožívají něco, co je trápí, potřebují to probrat. Mnohdy bývají jejich starosti nějakým způsobem spojené i s virtuálním světem, sociálními sítěmi apod. Zdá se mi v tu chvíli užitečnější odsunout vyjmenovaná slova na druhé místo a jsem s dětmi tady a teď a pracuji s tím, co právě řeší, jak vnímají svět a s přesvědčením, že je možné s tím něco dělat, měnit svůj mindset. K tomu ale potřebuji mít vybudovaný vztah s dětmi. Všem ve třídě se pak lépe pracuje. Mohu reagovat na jejich potřeby a oni lépe přijímají to, co je součástí mých pedagogických cílů, co s nimi chci v hodině udělat. Technologie jsou dobrý prostředník, dávají prostor na rozvíjení vztahu i pomáhají dohnat čas, který jsme strávili společnou prací na bezpečném prostředí.”

Edita Roberts je přesvědčená, že učitelé mají v současnosti obrovskou roli: měli by být průvodci žáků v reálném, ale ještě víc ve virtuálním světě. Měli by je naučit fungovat s technologiemi, protože většina rodičů se těmto problémům zatím příliš nevěnuje. „Rodiče považují za normální učit děti pravidla a normy fungující v reálném světě, například že v obchodě se nekrade. Ale žáci se potřebují naučit, že se nekrade ani fotka nebo text, měli by znát a dodržovat netiketu – umět k sobě být zdvořilí i na internetu. Už nejde učit jen ‚tvrdá data‘, musíme zahrnout i soft skills, kompetence důležité pro fungování v současném světě,” dodává pedagožka.

Vzdělávání učitelům, informace rodičům

I díky přípravám Velvarského Bettu si ředitel i učitelé jako organizátoři tohoto vzdělávacího festivalu zvykli přemýšlet nad tím, co by učitelům a školám pomohlo při změnách, jimiž školství s ohledem na rychlost doby musí procházet.

„Teď stojíme před vytvářením nového ŠVP podle nového RVP. Říkám, že je to evoluční změna – ale pořád je to změna. A řízení změny je hodně složité,” konstatuje ředitel Petr Došek.

„Co by vám, kromě nabídky metodické podpory a vzdělávání, pomohlo?” ptám se. „Stabilita, která souvisí i s podporou veřejnosti,” říká ředitel a pokračuje: „Když velký korporát posílá na trh nový nebo inovovaný produkt, provází ho velká reklamní kampaň. Mně v tuto chvíli taková kampaň ze strany řízení státu – MŠMT – chybí. Umím si představit například informace pro širokou veřejnost prostřednictvím státoprávní televize nebo rozhlasu, aby lidi, rodiče, babičky i dědečkové věděli, že se připravuje něco jako RVP a co to znamená. Třeba i to, že dříve nebo později dojde k tomu, že jim děti nebudou nosit jedničky, dvojky ze základní školy, že připravujeme formativní hodnocení, co to je a proč se zavádí. Prostě aby se mezi lidi dostávaly informace i těmito kanály. Abychom na to nebyli sami, nám se potom hrozně špatně komunikuje s rodiči. Lidé se na to už ptají a učitele to zatěžuje – maminka chce, aby Pepíček přinesl ze školy jedničku, jak na to byli všichni zvyklí. A paní učitelka mamince vysvětluje, že to není o té jedničce, že život není o jedničkách... Přál bych si podporu státu v těchto velkých věcech,” uzavírá ředitel Došek.

PhDr. Daniela Kramulová, publicistka ve vzdělávání

Digitální výuka, která motivuje žáky i učitele

HANA KOSTURÁKOVÁ

Jak udržet pozornost dnešních žáků, kteří vyrůstají s technologiemi na dosah ruky? Interaktivní výuka je klíčem k získání jejich zájmu a rozvoji dovedností pro jejich budoucnost. Výukové materiály Red Monster propojené přímo se školním informačním systémem Edookit nabízejí učitelům nové možnosti, jak hodiny obohatit a proměnit učení ve skutečně zábavnou a efektivní záležitost. Připravte se s námi objevit svět digitální výuky, která inspiruje k učení nejen žáky, ale i vás!

Dnešní generace žáků vyrůstá obklopena technologiemi a jejich pozornost často směřuje do světa digitálních médií. Tradiční výuka je důležitá, ale aby se žáci opravdu zapojili a byli motivováni k dalšímu rozvoji znalostí, je třeba využívat moderní nástroje, které jsou jim blízké. V rámcových vzdělávacích programech a strategických cílech v oblasti digitalizace školství se čím dál více klade důraz na zavádění takových pomůcek, které odpovídají potřebám dětí, podporují jejich zapojení a pomáhají lépe porozumět učivu. Interaktivní výuka obohacená o digitální pomůcky dokáže spojit teoretické znalosti s praktickými dovednostmi a aktivně zapojit žáky do procesu učení.

Přínos digitálních pomůcek pro efektivní a zajímavou výuku

Digitální nástroje, jako jsou interaktivní vzdělávací materiály, online cvičení a vzdělávací hry, umožňují žákům učit se vlastním tempem, dostávat okamžitou zpětnou vazbu a přenést své znalosti do reálných situací. Pomáhají dětem lépe uchopit složité koncepty a rozvíjejí dovednosti samostatného učení. Moderní přístup k výuce opírající se o data a digitální obsah může výrazně zlepšit výsledky žáků a zajišťuje, aby škola byla místem, kde se rádi učí a objevují.

Navíc české školství podporuje zavádění interaktivních technologií a digitálních materiálů do výuky. Mnoho škol využívá možnost čerpat finanční prostředky z fondů EU na digitalizaci výuky. Díky tomu mohou školy pořídit interaktivní tabule, tablety a přístup k moderním vzdělávacím aplikacím, které umožňují učitelům vytvářet dynamické učební prostředí, jež reaguje na individuální potřeby žáků a podporuje jejich rozvoj.

Výukové materiály Red Monster jako ideální doplněk pro moderní výuku

S výukovými materiály Red Monster mají učitelé k dispozici další zdroje, které jim pomohou výuku zpestřit a zefektivnit. Od letošního srpna jsou tyto online kurzy přímo propojené

s Edookitem, což je jedinečná výhoda pro školy, které používají tento informační systém. Novinka nejen zjednodušuje přístup učitelů k digitálním materiálům, ale zároveň přináší žákům pestrý a interaktivní obsah přímo do vyučovacích hodin.

Výhody Red Monster kurzů pro učitele:

- **Doplňěk k tradičním učebnicím a pracovním listům** – Red Monster nabízí širokou škálu interaktivních výukových materiálů, které lze snadno integrovat do výuky. Učitelé je mohou využít k procvičování látky nebo k zadávání samostatných úkolů. Tyto vzdělávací materiály podporují diferenciaci výuky a umožňují učitelům přizpůsobit ji individuálním potřebám žáků.
- **Vytvoření dynamického prostředí** – Pomocí projektorů nebo interaktivních tabulí mohou učitelé zobrazovat úkoly a témata, nad kterými mohou žáci společně diskutovat a hledat řešení. Tímto způsobem se podporuje aktivní účast celé třídy, ať už při společné práci, nebo při individuálním zpracovávání úkolů.
- **Příprava na testy a zkoušky** – Red Monster nabízí cvičení, která umožňují žákům efektivně se připravit na hodinu nebo testy. Zaměřují se na oblasti, ve kterých měl žák v předchozích lekcích slabší výsledky. Systém automaticky generuje otázky, které pomáhají žákům cílit na své konkrétní slabiny a zlepšit své výkony.
- **Podpora skupinových aktivit** – Red Monster lze začlenit do projektových nebo skupinových prací, kde žáci společně řeší úkoly a diskutují o tématech. Tato spolupráce nejen podporuje jejich znalosti, ale také zlepšuje týmovou práci a komunikační dovednosti.
- **Zdarma pro učitele** – Výukové materiály Red Monster jsou pro učitele zcela zdarma. To je skvělá příležitost, jak obohatit výuku interaktivními materiály, které podporují aktivní zapojení žáků a přizpůsobují výuku jejich potřebám. Stačí si jen zažádat o vyzkoušení na webových stránkách www.redmonster.cz.

Výukové materiály Red Monster jako součást Edookitu – všechny nástroje na jednom místě

Díky integraci Red Monster kurzů v Edookitu mají učitelé přístup ke kvalitnímu vzdělávacímu obsahu, který je dostupný přímo v jejich školním informačním systému. Toto propojení šetří čas, který by jinak musel být věnován hledání různých zdrojů a materiálů. Učitelé tak mohou v rámci svého informačního systému přistupovat ke kurzům, zadávat úkoly a hodnotit své žáky bez potřeby přepínání mezi různými aplikacemi.

Učitelé mohou výukové materiály Red Monster snadno zařadit do svého plánu výuky – využít je k domácím úkolům jako samostatné studijní jednotky nebo jako základ pro diskusi a společné řešení úkolů přímo ve třídě. Materiály navíc umožňují přizpůsobit tempo i obsah výuky individuálním potřebám každého žáka.

Motivace a zapojení: cesta k efektivnímu vzdělávání

Moderní vzdělávací pomůcky, jako jsou například digitální vzdělávací materiály Red Monster, učitelům umožňují učit nejen efektivněji, ale především zábavněji. Výukové materiály Red Monster jsou skvělou pomůckou pro učitele, kteří chtějí do výuky přinést nové impulzy a zapojit i ty žáky, kteří s tradičními metodami bojují.

Máte-li zájem o licenci Red Monster pro celou třídu nebo školu, rádi vám poskytneme všechny potřebné informace a podporu. Pokud Edookit na vaší škole zatím nevyužíváte, propojení s online kurzy Red Monster může být skvělou motivací, proč ho vyzkoušet. Uvidíte, že správa školy i výuka mohou být jednoduché, přehledné a inspirativní. Red Monster a Edookit společně pomáhají českým školám rozvíjet moderní výuku, která odpovídá aktuálním potřebám žáků.

Hana Kosturáková, výkonná ředitelka nakladatelství Unicorn Publishing, s. r. o.

Na konci války

Čtenářská dílna, komiks a odsun Němců

JITKA MÍČKOVÁ

V tomto roce uběhne 80 let od konce druhé světové války. Víme, že je důležité si tuto historickou událost neustále připomínat. Stejně tak je nutné vědět, co jí předcházelo a co následovalo. Konec války s sebou přinesl radost, štěstí a hlavně naději, že už bude jen lépe. Ale platilo to pro všechny?

Jaké pocity prožívali němečtí občané, kteří žili na našem území, pracovali u nás a stejně jako Češi válku od počátku nechtěli? Jak se cítili jejich děti, jejichž mateřským jazykem byla němčina, ale jejich potřeby, sny a touhy byly stejné, jako měli jejich čeští kamarádi? Kam ony děti chodily do školy, kde bydlely, s čím si hrály a z čeho mohly mít strach?

Pět německých pamětníků, kteří tenkrát byli malými dětmi, nám vyprávělo o odsunu z Československa a jejich příběhy ožily v **komiksově knize „Odsunuté děti“**. V roce 2021 ji vydala Paměť národa, scénář napsal Marek Toman, na výtvarné

stránce se podíleli Magdalena Rutová, Františka Loubat, Stanislav Setinský, Jakub Bachorík a Jindřich Janíček.

Jedním z nich je vyprávění Kurta Kempeho, který v té době jako malý chlapec žil se svou rodinou v Postoloprtech v Ústeckém kraji.

Právě tento příběh jsme si vybrali pro náš nový lektorský program – **čtenářskou dílnu „Na konci války“**. Jejím hlavním cílem je seznámit žáky s událostmi, které se odehrály v Postoloprtech a které jsou velmi úzce spjaté s válkou a jejím koncem.

Kromě historických znalostí se v dílně zaměřujeme na rozvoj čtenářské gramotnosti. Žáci pracují s textem, komiksovými obrysy a snaží se porozumět dané události.

Jednotlivé aktivity jsou velmi pestré, žáci během dílny vystřídají řadu rolí: stávají se badateli odhalujícími tragickou událost na základě konkrétních důkazů; jako novináři stručně shrnují hlavní myšlenky textu a tvoří poutavý článek do *Postoloprtského týdeníku*; učí se klást si otázky a hledat na ně v textu odpovědi; na okamžik také vstoupí do hlavního hrdiny a s ním píše deník. V závěru sami tvoří vlastní text na pamětní desku, která by tuto dramatickou událost měla všem připomínat.

Dílna cílí na žáky 2. stupně ZŠ, studenty SŠ nebo ji lze nabídnout pedagogům jako inspiraci do vlastní výuky. Trvá dvě vyučovací hodiny a počítá s klasickou, 10minutovou přestávkou. Vede ji zkušený lektor, který v závěru příběh doplňuje krátkou vzpomínkou vyprávěnou samotným pamětníkem. Na realizaci stačí běžná třída s lavicemi a židlemi, interaktivní tabulí či počítačem a projektorem.

Od dubna bude též dostupná i pro žáky prvního stupně ZŠ, konkrétně pro 4. a 5. ročníky.

Velmi vhodně propojuje učivo některých předmětů, především českého jazyka, literatury, dějepisu a občanské výchovy.

Objednat si ji můžete na našich stránkách

Reflexe žáků ze ZŠ Náměstí Svobody, Praha 6

- „Na dílně se mi líbil příběh samotný. Zaujal mě a ráda jsem ho přečetla. Tak se mi líbily úkoly a organizace programu. Vždycky jsme dostali pár minut na krátké úkoly a průběžně jsme je kontrolovali.“
- „Dozvěděla jsem se, že po válce nebyl ještě klid, ale pořád se děly různé věci.“
- „Podle mě to bylo super a ve všem jsem si to užil.“
- „Nevím, mě moc čtenářské aktivity nebaví, ale když je to o historii, tak mě to hodně baví a myslím si, že bychom se tím mohli zabývat častěji.“
- „Líbily se mi aktivity, které jsme dělali ve skupinkách.“
- „Baví mě číst komiksy.“
- „Dost mě překvapilo, že tohle se dělo u nás v zemi a že to není tak dávno.“
- „Že bych takových projektových dní chtěla mít víc.“

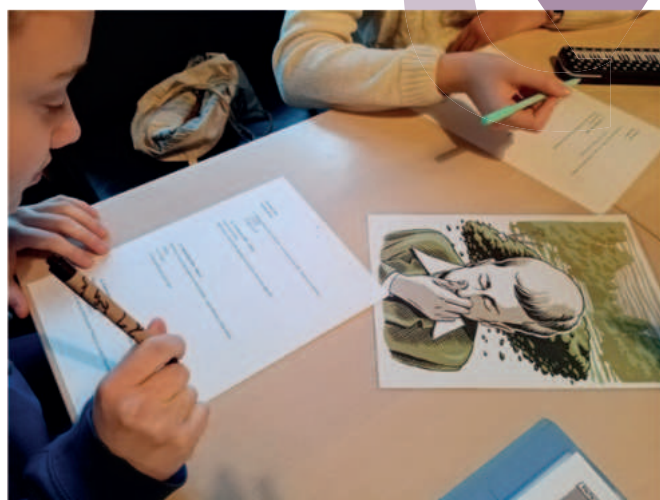
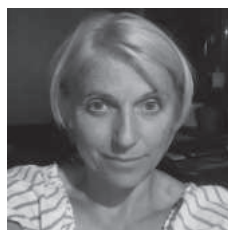

Foto: Jitka Mičková

Ilustrace, autor komiksu: Stanislav Setinský

MgA. Jitka Mičková, projektová vedoucí workshopů Vzdělávání Paměti národa

Hledáte zaměstnance?

Hledáte práci?

www.edujob.cz

Celá ČR

Edukační programy v Rodném domě Antonína Dvořáka II

JAN MALÝ

V prvním díle seriálu o edukačních programech v Rodném domě Antonína Dvořáka jsme představili dva, které se zaměřují na skladatelovy inspirace a jeho dětství v Nelahozevsi. Další dva spadají do kategorie programů vycházejících z literárních děl, která Antonín Dvořák hudebně zpracoval. Prvním z nich je U lavice dítě stálo..., druhým pak Povedené nebo podvedené. Oba jsou určeny pro žáky druhého stupně základních škol a středoškolské studenty.

U lavice dítě stálo... Erbenova a Dvořákova Polednice

Edukační program inspirovaný jednou z nejznámějších básnických sbírek Karla Jaromíra Erbena provede žáky dvěma interpretacemi ikonické balady Polednice – Erbenovým literárním zpracováním a Dvořákovou symfonickou básní. Báseň Polednice je nejstarší součástí sbírky Kytice a samostatně poprvé vyšla již v roce 1840, jako součást sbírky pak o třináct let později. Je tedy teoreticky možné, že se s ní Dvořák mohl setkat již během své školní docházky a později se tento sugestivní text stal inspirací pro jednu z jeho symfonických skladeb. Kromě Polednice zhudebnil ještě několik dalších balad ze sbírky Kytice – Vodník, Holoubek, Zlatý kolovrat a Svatební košile.

Program je vhodný zejména pro starší žáky základních škol a studenty škol středních.

Doplňuje a rozvíjí vzdělávací oblasti Český jazyk a literatura, Člověk a společnost (obor Dějepis) a Umění a kultura (obor Hudební výchova). Jeho průběh se dělí na dvě části. V první se žáci formou rozhovoru a diskuse nejprve seznámí nejen s historickým kontextem vzniku díla a s osobnostmi obou autorů, ale také s fenoménem čarodějnic, mezi které polednice patří. Po přečtení textu balady, začínající ikonickým veršem *U lavice dítě stálo...*, následuje diskuse k charakteristice postav a ději básně. Žáci se především snaží správně porozumět textu, aby s ním později mohli pracovat v kontextu Dvořákovy hudební interpretace. Tato část programu je zakončena poslechem celé symfonické básně.

Druhá část je věnována hudební skladbě, která spatřila světlo světa v roce 1896 a se svými zhruba 14 minutami je nejkratší ze symfonických básní v sérii. Nejprve se účastníci věnují postavám básně a hudebním nástrojům, které je zastupují. Žáci se tak seznámí s tím, jak Dvořák využíval různé instrumenty k co nejvěrnější interpretaci Erbenova textu,

a zjistí, že každá ze čtyř figur, které v básni vystupují, promlouvá prostřednictvím jiného hudebního nástroje. Na to pak navazuje část věnovaná jednotlivým ikonickým pasážím básně, na kterých lze ukázat proměňující se náladu díla, a především žáky vede k tomu, aby dokázali srovnat Erbenův text s Dvořákovou hudbou a identifikovat shodné segmenty. Program je zakončen dramatickou dílnou, ve které se žáci prostřednictvím živých obrazů na základě poslechů jednotlivých vybraných pasáží symfonické básně snaží dílo interpretovat svým originálním způsobem.

Cílem tohoto programu je především to, aby žáci a studenti dokázali vnímat úzké propojení ikonického literárního díla s jeho hudební interpretací, ale také aby zvládli identifikovat hudební nástroje a naučili se porozumět jak psanému textu, tak jeho hudebnímu zpracování.

Povedené nebo podvedené. Šest písní z Rukopisu královédvorského

Jedním z výrazných fenoménů 19. století byl spor o pravost tzv. Rukopisů, údajných středověkých literárních památek, které se však ukázaly být falzy Václava Hanky a Josefa Lindy. Avšak dříve, než moderní věda tyto památky označila za podvrhy, vznikla na jejich základě celá řada uměleckých děl, která by jinak patrně vypadala úplně jinak – jmenujme například výzdobu Národního divadla nebo sochy Josefa Václava Myslbeka. Patrně méně známý je fakt, že i Antonín Dvořák se nechal inspirovat tímto literárním podvodem a zhudebnil šest písní z Rukopisu královédvorského.

Edukační program o Rukopisech je taktéž určen zejména žákům druhého stupně ZŠ a také studentům středních škol. S programem inspirovaným Erbenovou Polednicí jej také spojuje návaznost na RVP, jelikož shodně rozvíjí vzdělávací oblasti Český jazyk a literatura, Člověk a společnost (Dějepis) a Umění a kultura. Věnuje se okolnostem vzniku rukopisných padělků, Dvořákovým hudebními interpretacím, ale

například také tomu, jak vypadal jazyk Rukopisů a proč vlastně taková díla v první polovině 19. století vůbec vznikla.

Úvodní aktivita má za úkol seznámit studenty s tím, kdo stál za zrodem kontroverzních literárních památek, kdo jim věřil a kdo je naopak považoval již krátce po jejich vzniku za falza. Poznají také některá umělecká díla, která díky Rukopisům vznikla. Následně se vydají do expozice v Rodném domě Antonína Dvořáka, kde v malých skupinkách plní úkoly a postupně tak zjišťují názvy šesti písní, které Dvořák zhudebnil. Využívají přitom nejenom exponáty a doprovodné texty, ale rovněž audionahrávky, které jsou jedním ze zásadních prvků celé koncepce výstavy a které je prostřednictvím dialogů a vyprávění vtáhnou do prostředí poloviny 19. století. Žáci tak mají během této aktivity možnost seznámit se detailně s expozicí, aktivita ale zároveň podporuje spolupráci ve skupině, práci s různými zdroji a schopnost vyhledávat a třídit informace. V rámci vyhodnocení této aktivity pak postupně zazní také všech šest písní ve Dvořákově interpretaci.

Jelikož Rukopisy se svým obsahem hlásí do raného a vrcholného středověku, jejich autoři tomu přizpůsobili i jazyk, kterým jsou texty psány. V další aktivitě se tak žáci seznámí s tím, jak vypadala čeština před více než sedmi sty lety, a zkusí si, zda by si s našimi předky rozuměli. Pracují se zjednodušeným slovníčkem starých výrazů a snaží se rozluštit text jednotlivých písní, najít významy vybraných slov a převést je do současné mluvy. Na závěr se pak účastníci pokusí zodpovědět otázku, proč vlastně Rukopisy vznikly a jaký význam měly pro českou kulturu a historii.

Cílem tohoto programu je především představit studentům jedna z nejznámějších literárních falz našich dějin a ukázat, jak hluboce ovlivnila společnost českých zemí v 19. století, včetně hudebního světa. Národní obrození, v jehož průběhu Rukopisy spatřily světlo světa, nepatří u studentů k právě oblíbeným tématům, ať už v dějepise, nebo v literatuře. Tento program se tak mimo jiné snaží představit toto období pouťavě a prostřednictvím rozmanitých aktivit, jejichž hlavními aktéry jsou právě žáci a studenti samotní.

Mgr. Jan Malý, Ph.D., muzejní pedagog, autor edukačních programů Lobkowiczských sbírek

www.rizeniskoly.cz/registrace

Wolters Kluwer

Víte, že...

Vaše předplatné není jen tištěný časopis?

Zaregistrujte se na www.rizeniskoly.cz/registrace a získáte přístup ke svým časopisům v online podobě a mnohem více!

Jakmile registraci dokončíte kliknutím na link v doručeném e-mailu, **napište nám na redakcers@rizeniskoly.cz** a **uved'te IČ školy, přístup k online obsahu vám obratem aktivujeme.**

www.rizeniskoly.cz

Většina učitelů s implementací RVP již začala, připraveněji se cítí informatici

TOMÁŠ MATOUŠEK

Proměna toho, co a jak se mají děti a studenti ve školách učit, je v posledních týdnech a měsících velkým tématem. Přispívá k tomu mimo jiné i skutečnost zrychlujícího se světa a častěji se měnících potřeb pracovního trhu. Národní pedagogický institut ČR (NPI ČR) proto zpracoval šetření o tom, jak si učitelé a školy stojí při implementaci RVP v oblasti digitálních technologií. A většina respondentů hlásí, že již začali.

„Většina učitelů základních škol začala s výukou podle revidovaných ŠVP kompletně od září 2023. Jen minimum tvoří učitelé těch základních škol, které začaly s výukou na druhém stupni až loni,“ stojí v šetření NPI ČR. Evaluátoři dále doplňují, že ačkoliv mají gymnázia na implementaci revidovaného ŠVP ještě pořád prostor, podle 62 % oslovených učitelů již jejich školy začaly, dalších 8 % se chystá začít letos.

Tomu odpovídá i nepatrně nižší celková míra seznámení s revizí ŠVP právě mezi učiteli z gymnázií: napříč školami bylo s revizemi „velmi seznámeno“ 34 % vyučujících, zatímco na gymnáziích pouze 31 %. Celková míra seznámení s revizí ŠVP je ale dobrá a „velmi“ nebo „spíše“ seznámeno bylo 9 z 10 vyučujících. Bez výrazného rozdílu podle typu školy se do přípravy ŠVP zapojily téměř tři čtvrtiny dotázaných učitelů.

Nejlépe připraveni jsou informatici

V rámci šetření byla zjišťována vnímaná připravenost na rozvoj digitálních kompetencí žáků, a to jak v obecné rovině (tedy jak je připravena škola), tak v rovině osobní (tedy jak je připraven konkrétní dotázaný učitel). Osobní připravenost nepatrně převyšuje tu obecnou, i tak se ale v obou rovinách celková připravenost šplhá přes 80 %. Obě roviny připravenosti souvisí s dobou startu výuky podle revidovaného ŠVP. To je patrné jednak z porovnání pocitu NEpřipravenosti mezi gymnázií (22,6 %) a základními školami (16,6 %), jednak z porovnání základních škol podle začátku výuky podle ŠVP (základní školy, kde výuka na druhém stupni začala až loni, mají s 6 % výrazně větší podíl „zcela nepřipravených“). Jako osobně nejvíce připraveni se vnímají kariérně nejmladší vyučující, zajímavé je pak druhé místo těch naopak nejzkušenějších.

Nejčastěji zmiňovaným důvodem pocitu nepřipravenosti je osobní digitální nekompetentnost a nejistota, na kterou je potřeba se zaměřit. Potvrzuje to i lepší připravenost učitelů

z řad informatiků, kteří právě nedostatkem osobních kompetencí netrpí a je mezi nimi pouze 7 % spíše nepřipravených. Kromě ní se objevují důvody jako nedostatečné školení (ať už se týká čistě digitálních kompetencí učitelů, nebo metodiky a zařazování technologií do výuky), výjimečně i technologické překážky na pracovišti a nedostatek času na přípravu nových způsobů výuky.

Pestrá nabídka NPI ČR

Přestože informatici mohou mít menší výhodu, ani ostatní učitelé nemusí zůstat pozadu. Národní pedagogický institut ČR každoročně vypisuje řadu webinářů, workshopů či dalších kurzů, na kterých si učitelé mohou osvojovat digitální kompetence nejen teoreticky, ale i prakticky – a to přímo od kolegů z praxe, kteří ostatním předávají zkušenosti v tom, co se jim samotným nejlépe osvědčilo. Praktické rady a tipy dává ve svém podcastu KYBcast či na osobních školeních i středoškolský učitel a IT expert Václav Maněna.

O šetření

Sběr dat NPI ČR probíhal mezi učiteli a řediteli od 29. srpna do 30. září minulého roku. Zapojilo se do něj 950 osob z řad vedení škol a 1449 učitelů základních, středních odborných škol a gymnázií. Cílem šetření bylo zjistit, do jaké míry se učitelům daří vést výuku dle revidovaného RVP v oblasti informatiky a rozvoje digitálních kompetencí žáků a studentů a jaké mají postoje k digitálním technologiím.

Tomáš Matoušek, NPO 3.1 DIGI
Národního pedagogického
institutu ČR

Spolupráce s organizací OKO a městem Opava

MAGDALÉNA DUBOVÁ

Už od roku 2007 tráví žáci Slezského gymnázia v Opavě řadu svých volných odpolední spoluprací se statutárním městem Opava a Opavskou kulturní organizací (OKO). Tyto aktivity rozvíjejí jejich schopnosti a posunují je v myšlení zase o kus dál. Rozmanité činnosti přinášejí žákům vhled do povinností, které tyto instituce plní, a pomáhají pochopit jejich důležitost a komplexnost. Zapojení žáků zmapovala pro náš článek Magdaléna Dubová, aktuálně studentka 4. ročníku.

Slovo SPOLUPRÁCE je pro Slezské gymnázium klíčovým pojmem

„Od města Opavy poměrně pravidelně získáváme granty na realizaci různých akcí. Několikrát jsme se vydali přímo na magistrát, kde jsme přispěli svými nápady ke zlepšení života všech obyvatel Opavy v kooperaci s odborem životního prostředí. Svě návrhy dokonce můžeme v písemné formě předkládat ke zvážení přímo panu primátorovi,“ říká Magdaléna a dále vypočítává, na kterých akcích se již studenti Slezského gymnázia podíleli: „Pomáháme zlepšovat povědomí o různých problémech, obvykle prostřednictvím tematických akcí, jako je například Den Země, Zdravé město, Den stromů, Den čisté dopravy, Evropský týden mobility nebo potravinové sbírky.“

Jedenkrát do měsíce připravuje gymnázium pro veřejnost také středeční přednášku s velice zajímavými a neobvyčejnými hosty, kde se lidé zdarma dozvědí mnoho nového. Často zde přednášejí učitelé školy, sami žáci gymnázia či jejich rodiče, není však nouze ani o externí spolupracovníky. Některé přednášky informují o škole a jejích úspěších, jiné se zaměřují na oblast společenskovední či přírodovědnou.

Magdaléna dále odkazuje na pevné místo, které v portfoliu akcí zaujímají připomínky historických událostí: „Žáci Slezského gymnázia se již tradičně účastní vzpomínkových akcí organizovaných Maticí slezskou, Magistrátem města Opavy či Československou obcí legionářskou, kdy si připomínáme významné události z našich dějin. Vzpomínali jsme na 17. listopad, oslavili jsme 105 let od vzniku Československa a přitom si také připomněli našeho velíkána T. G. Masaryka, dále pravidelně chodíme na pietní akt spojený s připomínkou osvobození Opavy na konci druhé světové války.“ S tímto velkým tématem souvisí i zapojení žáků gymnázia do modelování a organizace mezinárodního festivalu filmů o lidských právech Jeden svět.

V oblasti vzdělávání spolupracuje Slezské gymnázium s odborem školství a společně připravují aktivity pro základní školy. Na jednotlivé opavské základní školy se žáci gymnázia vydávají i osobně s krátkou prezentací o škole a aktivitách, kterým se věnuje. V prostorách radnice se také studenti Slezského gymnázia scházejí s Opavským zastupitelstvem dětí a mládeže a diskutují o návrzích, které by zajistily lepší podmínky pro vzdělávání mladistvých.

„Naše spolupráce nekončí jen u pár zajímavých akcí,“ uzavírá Magdaléna, „ale pracujeme dlouhodobě s charitativními institucemi, jako je ELIM, kde se zabýváme pomocí rodinám s dětmi, doprovázíme pěstounské rodiny, zajišťujeme dobrovolnické centrum a organizujeme komunitní práci. Naši studenti například doučují mladší žáky a napomáhají jejich psychickému rozvoji.“

Studenti Slezského gymnázia se shodují, že jim dobrovolnické aktivity přinášejí dobrý pocit, který jim nikdo nemůže jen tak vzít. Pomáhat ostatním je správné a lidské, navíc jsou tyto aktivity jednou z možností, jak rozvíjet své schopnosti, dovednosti a sociální citění. Studenti si také pochvalují nebývalou šíři aktivit, které se jim spoluprací s opavským magistrátem a jeho složkami nabízí – každý si může najít to, v čem bude nejlépe realizovat svůj potenciál.

Detailnější informace o aktivitách najdete na webových stránkách Slezského gymnázia v Opavě. Zde přinášíme jen několik příkladů s popisem toho, jak se žáci školy zapojili do realizace. Tyto aktivity se opakují každý rok.

Svatomartinský jarmark

Dne 11. listopadu 2023, na svatého Martina, se naše škola zapojila do programu jarmarku města Opavy. Studentky měly na starosti stánek s výrobky pro malé děti.

Lampionový průvod

V pátek 17. listopadu 2023 se v podvečer uskutečnil průvod s lampiony, kde se naši žáci převlékli do kostýmů strašidel zapůjčených ze Slezského divadla a přispěli tak ke znamenité atmosféře pochodu.

Muzejní noc

V pátek 9. června 2023 se nejen v Domě umění konala Slezská muzejní noc. Dívky se převlékly do kostýmů postav významných pro Opavu, jako je například Joy Adamsonová, Mikuláš I. Opavský či Renata Berková. Návštěvníci identitu těchto postav museli uhodnout a za správné označení získali zlatý penízek. Za osm bezchybně pojmenovaných postav dostali poukaz na drink.

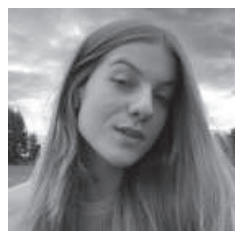
Opavský Den dětí

V sobotu 3. června 2023 jsme se ve spolupráci s městem zapojili do

organizace Opavského Dne dětí v Městských sadech. Během dne si děti mohly vyzkoušet několik aktivit jak u našeho stanoviště, tak i u ostatních. My jsme si pro ně připravili vyrábění létajícího motýla, překážkovou dráhu zakončenou střelbou z nerf pistolí a malování na obličej. V neděli 4. června 2023 pak pořádala Opavská kulturní organizace (OKO) pokračování Dne dětí – připraveno bylo pět stanovišť i fotokoutek a děti na každém stanovišti získávaly obrázky zvířátek z cirku-su. Pokud nasbíraly všechna zvířátka, dostaly jako odměnu zmrzlinu.

Dopravní soutěž

V pátek 5. května 2023 studenti gymnázia pomáhali při okresním kole Dopravní soutěže mladých cyklistů. Soutěž probíhala na dětském dopravním hřišti v Malých Hořticích. Studenti zde pomáhali Městské policii Opava, vysvětlovali a připomínali dětem pravidla silničního provozu a následně jejich znalosti a dovednosti ověřovali v praxi.

Magdaléna Dubová, studentka 4. ročníku Slezského gymnázia v Opavě

NAKLADATELSTVÍ PASPARTA

Duševní zdraví ve škole

Publikace si klade za cíl poskytnout informace o možnostech podpory duševního zdraví žáků i učitelů a předložit nabídky, co mohou sami pedagogové dělat. V první části knihy se teoreticky vymezuje duševní zdraví ve škole a ukotvuje téma tak, aby pedagogům nabídlo jasné a praktické tipy, jak včlenit téma duševního zdraví do výuky a běhu školy, jak předat žákům vývojově adekvátní informace o duševním zdraví, a naučilo děti se o své zdraví lépe starat.

116 stran, 290 Kč

www.pasparta.cz

ročník VI
3/2025

■ Vydává:

Wolters Kluwer ČR
www.wolterskluwer.cz

■ Šéfredaktorka:

Mgr. Naďa Eretová
e-mail: redakce@rizeniskoly.cz

■ Odborná editorka:

Mgr. Michaela Váchová
tel.: 774 555 570

■ Adresa:

Wolters Kluwer ČR
redakce Řízení školy
U Nákladového nádraží 10
130 00 Praha 3
tel.: 246 040 444
IČ: 63077639

■ Předplatné a distribuce:

tel.: 246 040 400
e-mail: obchod@wolterskluwer.cz

■ Inzerce:

Mgr. Miroslav Hřebecký
tel.: 777 230 849
e-mail: mhrebecky@gmail.com

■ Tisk:

SERIFA, s. r. o.
Jinonická 80, Praha 5

Za správnost údajů uvedených v článku odpovídají jejich autoři.

Přetisk a jakékoli šíření dovoleno pouze se souhlasem vydavatele.

Vydávání povoleno Ministerstvem kultury ČR pod číslem MK ČR E 23924
ISSN 2694-9946

Všeobecné obchodní podmínky najdete na www.wolterskluwer.cz/obchod.

Předáno do tisku dne 21. 2. 2025

© Wolters Kluwer ČR, 2025

 Wolters Kluwer | ASPI

Vytištěno na 100% recyklovaném papíru se značkou Eco-label EU.